

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 7 – 2024

9 juli 2024

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen: (Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD	1
LEESWIJZER.....	3
DEEL I – RECHTSPRAAK	4
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	4
Aansprakelijkheid Europese Unie	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	6
Arbitragebeding	10
Asiel, migratie en Unieburgerschap	10
Belastingen.....	20
Belastingen, accijns.....	22
Belastingen, btw	23
Beroepskwalificaties.....	26
Beschermde oorsprongsbenaming	26
Brexit	27
Broeikasgasemissierechten	27
Consumenten	28
COVID-19.....	28
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek	29
Diensten, vrij verkeer van diensten en elektronische communicatiediensten.....	32
Digitalisering, AI, sociale media	34
Discriminatie en gelijke behandeling.....	34
Douane, tariefindeling, handel en antidumping.....	35
Eigendomsrecht	37
Energiemarkt	37
Erfrecht.....	38
Familieleven en familierecht.....	38
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie	40
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	42
Gewasbeschermingsmiddelen en biociden	43
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering.....	44
Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa	45
IE - Intellectuele eigendom.....	47
Institutioneel	50

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVr).

Met het **navigatievenster** (in Edge staat het icoontje “inhoudsopgave” helemaal links in de bovenbalk) is een aanklikbare lijst met rubrieken te vinden.

Kernredactie: Lizette van Bergen, Joanne Bik, Caroline ten Dam en Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Maartje Fritsche, Julia Grubben, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Chris Sillen en Nynke Veenstra.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Interstatelijke zaken.....	51
IPR.....	52
Kinderontvoering	52
Landbouw en visserij.....	53
LHBTI-rechten	56
Luchtvaart.....	56
Mededinging.....	58
Mensenhandel.....	61
Milieu, natuur, duurzame energie.....	61
Oekraïne.....	63
Overlevering en uitlevering	64
Prejudiciële procedure HvJ	65
Privacy en persoonsgegevens.....	66
Procesrecht HvJ	72
Procesrecht en recht op eerlijk proces.....	72
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	73
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter	75
Rechtsstaat en rechterlijke macht.....	78
Staatssteun	82
Strafrecht.....	84
Toegang tot documenten	86
Vervoer.....	87
Verkiezingen en kiesrecht	87
Verzekeringen	88
Vrij verkeer	89
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.....	89
Vrijheid van vereniging, vrijheid van vreedzame vergadering en demonstratierecht	92
Witwassen en terrorisme.....	94
DEEL II – ALGEMEEN.....	94
Cursus en opleiding.....	94
Nieuwsbrieven.....	96
NL zaken bij het HvJEU	97
NL prejudiciële verwijzingen.....	97
NL zaken bij het EHRM.....	98
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM	99

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.

Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – [C-547/22 \(INGSTEEL\)](#) – 6 juni 2024 – Slowakije – ECLI:EU:C:2024:478
[persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 89/665/EEG – Schadevergoeding voor inschrijver die op onrechtmatige wijze is uitgesloten van een procedure voor het plaatsen van overheidsopdrachten – Verlies van een kans – Doeltreffendheidsbeginsel – Niet-contractuele aansprakelijkheid van lidstaten

De aanbestedende dienst is een aanbestedingsprocedure gestart voor de gunning van een overheidsopdracht voor de renovatie, modernisering en de bouw van zestien voetbalstadions. De inschrijvende vereniging heeft aan die aanbesteding deelgenomen, maar is uitgesloten van deelname omdat zij niet voldeed aan de vereisten van de aankondiging van de opdracht, met name wat betreft haar economische en financiële draagkracht. De aanbestedende dienst is door de nationale rechter gelast de uitsluiting van de inschrijvende vereniging van de betrokken aanbestedingsprocedure nietig te verklaren. Aangezien deze procedure inmiddels was afgesloten door de sluiting van een raamovereenkomst met de enige inschrijver die na de uitsluiting van deze vereniging was overgebleven, heeft verzoekster een vordering ingesteld tot vergoeding van de schade die zij stelt te hebben geleden door de gemiste kans en gedeelde inkomsten.

Frankrijk, Oostenrijk en Tsjechië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder c), van richtlijn 89/665/EEG verzet zich tegen een nationale regeling of een nationale praktijk op grond waarvan een inschrijver die is uitgesloten van een procedure voor het plaatsen van overheidsopdrachten op grond van een onrechtmatig besluit van de aanbestedende dienst, in beginsel niet de mogelijkheid heeft om vergoeding te ontvangen voor de schade die hij heeft geleden wegens het missen van de kans om deel te nemen aan die procedure om de betrokken opdracht te krijgen.

- 📌 Public procurement: a tenderer who has been unlawfully excluded from a procurement procedure may claim damages for loss of opportunity ([persbericht](#))
- 📌 EU-Hof: een inschrijver bij een overheidsopdracht die onrechtmatig is uitgesloten van een aanbestedingsprocedure kan schadevergoeding eisen wegens verlies van een kans ([ECER](#))

HvJ – ARREST – [C-737/22 \(BibMedia\)](#) – 13 juni 2024 – Denemarken – ECLI:EU:C:2024:495 –
[geen conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2014/24/EU – Overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten – Beginselen van gelijke behandeling en transparantie – Verdeling van opdrachten in percelen – Gunningscriterium is laagste prijs – Mogelijkheid voor de inschrijver die de op een na economisch voordeligste inschrijving heeft ingediend, om een perceel te verkrijgen voor de prijs van de economisch voordeligste inschrijving

SKI heeft een aanbesteding uitgeschreven met het oog op het sluiten van een raamovereenkomst betreffende de levering van bibliotheekmateriaal en voorbereidende diensten. Het gunningscriterium van de opdrachten was de laagste prijs. Deze opdracht bestond uit acht percelen. Aangezien BibMedia volgens SKI de economisch voordeligste inschrijving had ingediend, heeft zij BibMedia perceel 2 (westen) gegund en voorgesteld om perceel 1 (oosten) aan AVM te gunnen, op voorwaarde dat AVM ermee instemde met betrekking tot dit perceel het materiaal te leveren en de diensten te verrichten

tegen de prijzen die BibMedia had voorgesteld en waarvan AVM op de hoogte was gebracht. Nadat AVM had ingestemd, heeft SKI haar schriftelijk het gunningsbesluit medegedeeld. Vervolgens heeft AVM bezwaar ingediend bij de commissie van beroep.

Spanje, Oostenrijk en Estland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 18, lid 1, van richtlijn 2014/24/EU moet aldus worden uitgelegd dat de in die bepaling neergelegde beginselen van gelijke behandeling en transparantie er niet aan in de weg staan dat in het kader van een procedure voor het plaatsen van een overheidsopdracht die in percelen is verdeeld, aan de inschrijver die de op een na economisch voordeligste inschrijving heeft ingediend, overeenkomstig de in de aanbestedingsstukken vastgestelde voorwaarden, een perceel wordt gegund op voorwaarde dat hij ermee instemt met betrekking tot dit perceel het materiaal te leveren en de diensten te verrichten tegen dezelfde prijs als die welke is voorgesteld door de inschrijver die de economisch voordeligste inschrijving heeft ingediend en aan wie daarom een ander, groter perceel van die opdracht is gegund.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-282/24 (Polismyndigheten), verwijzing uit **Zweden** over **aanbesteding** en de vraag of de wijziging van de straal waarbinnen de kilometerprijs niet betaald hoeft te worden, de algemene aard van de **raamovereenkomst** verandert in de zin van artikel 72, lid 1, onder a), waardoor een **nieuwe aanbestedingsprocedure** wel nodig was geweest – ECER
- C-313/24 (Opera Laboratori Fiorentini), verwijzing uit **Italië** over gunning aan bedrijf met **Russische onderdanen in Raad van bestuur** en verenigbaarheid met **Verordening (EU) nr. 833/2014** inzake **beperkende maatregelen vanwege situatie in Oekraïne** – ECER

Aansprakelijkheid Europese Unie

GERECHT – ARREST – T-134/21 (Malacalza Investimenti en Malacalza/ECB) – 6 juni 2024 – persbericht – arrest

Verordening (EU) nr. 1024/2013 – Niet-contractuele aansprakelijkheid EU– Economisch en monetair beleid – Prudentieel toezicht op kredietinstellingen – Besluiten van de ECB over Banca Carige – Voldoende gekwalificeerde schending van een rechtsregel die particulieren rechten toekent – Gewettigd vertrouwen – Belangenconflict – Evenredigheid – Gelijke behandeling – Recht op eigendom – Exceptie van onwettigheid

Verzoekers zijn minderheidsaandeelhouders van een in Italië gevestigde beursgenoteerde kredietinstelling. Zij vorderen vergoeding van de schade die zij stellen te hebben geleden als gevolg van het onrechtmatige gedrag van de Europese Centrale Bank (ECB) bij de uitoefening van haar functie als prudentieel toezichthouder van Banca Carige. Tussen 2015 en 2019 heeft de ECB verschillende interventie maatregelen genomen in het kader van dat toezicht. Het beroep is ingesteld door Malacalza Investimenti, een beleggingsmaatschappij, en door Vittorio Malacalza, een individuele aandeelhouder. Volgens verzoekers zijn sommige van de handelingen van de ECB in strijd met de aan die functies verbonden plichten, in het bijzonder met de beginselen van bescherming van eigendom het evenredigheidsbeginsel, het beginsel van behoorlijk bestuur, het onpartijdigheidsbeginsel, het beginsel van gelijke behandeling, het transparantiebeginsel, het beginsel van goede trouw en het vertrouwensbeginsel.

Het Gerecht overweegt dat, wil de Europese Unie niet-contractuele aansprakelijkheid kunnen aanvaarden, particulieren en ondernemingen moeten aantonen dat cumulatief aan drie voorwaarden is

voldaan: i) onrechtmatigheid van de gedragingen die aan de instelling of haar personeelsleden kunnen worden toegerekend bij de uitoefening van hun taken, ii) vaststellen van de schade en iii)

het bestaan van een causaal verband tussen de gestelde gedraging en de schade waarover wordt geklaagd. Aan de eerste voorwaarde is voldaan wanneer het betwiste gedrag betrekking heeft op een rechtsregel die bedoeld is om rechten aan individuen en ondernemingen toe te kennen en

de aan de instelling verweten inbreuk voldoende ernstig is. Verzoekers moeten derhalve bewijzen dat de EU-regels rechten verlenen aan personen en ondernemingen en als dat het geval is dat de ECB ernstig en duidelijk voorbij is gegaan aan de beoordeling daarvan. Naar het oordeel van het gerecht zijn verzoekers hierin niet geslaagd.

Het Gerecht verwerpt het beroep.

- Non-contractual liability on the part of the European Union: the General Court of the European Union dismisses the action for damages brought by Malacalza Investimenti and Mr Vittorio Malacalza against the ECB ([persbericht](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

HvJ – ARREST – [gevoegde zaken C-331/22 en C-332/22 \(DG de la Función Pública, Generalitat de Catalunya\)](#) – 13 juni 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:496 – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 1999/70/EG – Artikel 47 Handvest EU – Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd in de overheidssector – Ambtenaren in tijdelijke dienst – Maatregelen ter voorkoming en sanctionering van misbruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd – Clause 5

De zaak gaat over (opeenvolgende) arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd in overheidsfuncties.

Spanje en Griekenland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Clause 5 van de op 18 maart 1999 gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, die is opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70/EG van de Raad van 28 juni 1999 betreffende de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd (hierna: de Raamovereenkomst), verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan het gebruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd in de overheidssector misbruik oplevert wanneer de betrokken overheidsdienst de in het nationale recht gestelde termijnen voor de invulling van de door de tijdelijke werknemer in kwestie bezette post niet in acht neemt, voor zover die opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd in een dergelijke situatie niet voorzien in tijdelijke, maar in permanente en blijvende behoeften van die overheidsdienst.

Clause 5 van de Raamovereenkomst, gelezen in samenhang met de beginselen van evenredigheid en volledige vergoeding van de geleden schade, moet aldus worden uitgelegd dat zij zich verzet tegen nationale rechtspraak en een nationale regeling die als maatregel ter bestraffing van misbruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd respectievelijk voorzien in de handhaving van de betrokken werknemer in zijn functie tot aan de uitschrijving en afronding van selectieprocedures door de overheidswerkgever en in de organisatie van dergelijke procedures en de betaling van een financiële vergoeding met een dubbele bovengrens voor enkel werknemers die deze procedures niet succesvol doorlopen, wanneer die maatregelen noch evenredig, noch voldoende effectief en afschrikkend zijn om ervoor te zorgen dat de krachtens die clause 5 vastgestelde normen hun volle uitwerking krijgen.

Clausule 5 van de Raamovereenkomst, gelezen in samenhang met artikel 47 Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat bij gebreke van passende maatregelen in het nationale recht om misbruik als gevolg van het gebruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd overeenkomstig die clausule 5 te voorkomen en in voorkomend geval te bestraffen, de omzetting van die opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd in een arbeidsovereenkomst of arbeidsverhouding voor onbepaalde tijd een dergelijke maatregel kan vormen, voor zover een dergelijke omzetting geen uitlegging contra legem van het nationale recht impliceert.

HvJ – ARREST – C-41/23 (Peigli) – 27 juni 2024 – Italië - ECLI:EU:C:2024:554 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/88/EG – Sociaal beleid – Raamovereenkomst EVV, Unice en CEEP inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd – Clausule 2 en 4 – Non-discriminatiebeginsel – Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Honoraire magistraten en gewone magistraten – Clausule 5 – Maatregelen ter bestraffing van misbruik van overeenkomsten voor bepaalde tijd – Jaarlijkse vakantie met behoud van loon

AV, BT, CV en DW zijn Italiaanse honoraire magistraten. Deze categorie magistraten bestaat uit juristen die naast hun voornaamste beroepsactiviteit voor een in theorie beperkte periode gerechtelijke taken uitoefenen en die geen lid zijn van de rechterlijke macht. Verzoekers voeren in het bijzonder de functies van honoraire hulpofficier van justitie en honoraire rechter uit.

Allen oefenen deze functies reeds meer dan 16 jaar uit en hebben beroep ingesteld bij de bestuursrechter in eerste aanleg, bij wie zij met name hebben gevorderd dat hun dezelfde economische en juridische behandeling wordt toegekend als die welke voor gewone magistraten geldt. Deze rechter heeft dit beroep verworpen, waarna verzoekers in het hoofdgeding hoger beroep hebben ingesteld bij de verwijzende rechter, (de hoogste bestuursrechter).

De verwijzende rechter heeft prejudiciële vragen gesteld die gaan over de uitlegging van richtlijn 2003/88/EG en van clausules 4 en 5 van de op 18 maart 1999 gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, die is opgenomen in de bijlage bij richtlijn 1999/70/EG.

Hof: Artikel 7 van richtlijn 2003/88/EG en clausule 4 van de (...) raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, (...) moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan, in tegenstelling tot gewone magistraten, honoraire magistraten die zich in een vergelijkbare situatie bevinden geen recht hebben op een vergoeding tijdens gerechtelijke vakanties noch op een stelsel van sociale zekerheid en verplichte verzekering tegen arbeidsongevallen en beroepsziekten.

Clausule 5, punt 1, van de op 18 maart 1999 gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, (...) moet aldus worden uitgelegd dat zij zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan de arbeidsverhouding van honoraire magistraten achtereenvolgens kan worden vernieuwd zonder dat, om misbruik van dergelijke vernieuwingen te voorkomen, is voorzien in doeltreffende en afschrikkende sancties of in de omzetting van de arbeidsverhouding van deze magistraten in een arbeidsverhouding voor onbepaalde tijd.

HvJ – ARREST – C-284/23 (Haus Jacobus) – 27 juni 2024 – Duitsland - ECLI:EU:C:2024:558 – persbericht – geen conclusie – arrest

Richtlijn 92/85/EEG – Veiligheid en gezondheid op werk van werkneemsters tijdens zwangerschap, na de bevalling en tijdens lactatie – Ontslagverbod – Werkneemster die kennis heeft gekregen van haar zwangerschap na het verstrijken van de termijn om beroep in te stellen tegen haar ontslag – Mogelijkheid om een dergelijk beroep in te stellen indien binnen een termijn van twee weken een verzoek om toelating van het te laat ingesteld beroep is ingediend – Recht op effectieve rechterlijke bescherming – Doeltreffendheidsbeginsel

TC was vanaf 1 augustus 2022 op basis van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd van één jaar als verpleeghulp in dienst bij Haus Jacobus. Bij brief van 6 oktober 2022 heeft Haus Jacobus TC ontslagen met ingang van 21 oktober 2022. Begin november 2022 is medisch vastgesteld dat TC zwanger was ten tijde van het ontslag. Zij heeft Haus Jacobus hiervan op 10 november 2022 in kennis gesteld. Bij brief van 13 december 2022 heeft TC bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tegen haar ontslag op grond dat zij op de datum van dat ontslag zwanger was. Volgens het Duitse recht zou het beroep te laat zijn ingesteld.

De verwijzende rechter vraagt of de nationale Duitse regelingen volgens welke ook een vrouw die als zwangere bijzondere ontslagbescherming geniet, binnen de hierin gestelde termijn beroep moet instellen om die ontslagbescherming te vrijwaren, verenigbaar is met richtlijn 92/85?

Hof: De artikelen 10 en 12 van richtlijn 92/85/EEG (tiende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van richtlijn 89/391/EEG) moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan een zwangere werkneemster die pas na het verstrijken van de termijn voor het instellen van een beroep tegen haar ontslag kennis heeft gekregen van haar zwangerschap, dat beroep slechts kan instellen wanneer zij binnen een termijn van twee weken een verzoek om toelating van het te laat ingestelde beroep indient, voor zover de voor dat verzoek om toelating geldende procedurevoorschriften niet voldoen aan de vereisten van het doeltreffendheidsbeginsel omdat zij nadelen met zich meebrengen die de uitoefening van de rechten die zwangere werkneemsters aan artikel 10 van richtlijn 92/85 ontnemen, uiterst moeilijk maken.

- A pregnant worker must be afforded a reasonable time limit in order to be able to bring an action against her dismissal (persbericht)

HvJ – ARREST – C-367/23 (E.A.) – 20 juni 2024 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2024:529 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/88/EG – Bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers – Organisatie van de arbeidstijd – Verplichting om nachtarbeiders medisch te keuren – Schending van deze verplichting door de werkgever – Recht op schadevergoeding – Noodzaak om specifieke schade te bewijzen

EA vordert schadevergoeding wegens niet-nakoming door Artemis van de verplichtingen die op de werkgever rusten inzake de medische keuring van nachtarbeiders.

Frankrijk en Italië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 9, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/88/EG verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan bij schending door de werkgever van de ter uitvoering van deze bepaling van Unierecht vastgestelde nationale bepalingen volgens welke nachtarbeiders, alvorens zij voor nachtarbeid worden ingezet en daarna op gezette tijden, recht hebben op een gratis medische keuring, de betrokken nachtarbeider slechts recht heeft op schadevergoeding voor die schending indien hij bewijs levert van de schade die hij daardoor heeft geleden.

HvJ – CONCLUSIE – C-314/23 (Air Nostrum) – 6 juni 2024 – A-G Szpunar – Spanje – ECLI:EU:C:2024:475 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/54/EG – Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep – Verbod van indirecte discriminatie op grond van geslacht – Collectieve overeenkomsten – Verschillende dagvergoedingen voor piloten en cabinepersoneel

Kan het feit dat cabinepersoneel (dat vooral uit vrouwen bestaat) van een luchtvaartmaatschappij ter dekking van de maaltijdkosten een lagere dagvergoeding ontvangt dan piloten (overwegend mannen), objectief worden gerechtvaardigd in het licht van richtlijn 2006/54/EG wanneer dit verschil voortvloeit uit de toepassing van twee collectieve overeenkomsten?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 14, lid 1, onder c), van richtlijn 2006/54/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een handelwijze waarbij een luchtvaartmaatschappij het overwegend uit vrouwen bestaande cabinepersoneel een lagere dagvergoeding betaalt ter dekking van de maaltijdkosten tijdens verplaatsingen voor beroepsdoeleinden dan de vergoeding die op dezelfde grond wordt betaald aan het overwegend uit mannen bestaande cockpitpersoneel, wanneer deze ongelijke behandeling voortvloeit uit de toepassing van twee onderscheiden collectieve overeenkomsten waarover tussen de werkgever en verschillende vakbonden is onderhandeld.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-268/24 \(Lalfi\)](#), verwijzing uit Italië over het **non-discriminatiebeginsel** uit **richtlijn 1999/70**, betreffende het verschil in bepaalde voordelen voor **docenten in vaste dienst t.o.v. docenten met een tijdelijke functie** – [ECER](#)
- [C-283/24 \(Barouk\)](#), verwijzing uit Cyprus over de **bevoegdheid van de rechter** tot het gelasten van **medisch onderzoek** voor een aanvrager van **internationale bescherming**, **richtlijn 2013/32/EU** en **artikel 47 Handvest EU** – [ECER](#)

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – na prejudiciële verwijzing
ECLI:NL:CRVB:2022:1793 – na arrest HvJ C-549/22 – ECLI:NL:CRVB:2024:1194

Associatieovereenkomst EG-Algerije – Export nabestaandenuitkering – Woonlandbeginsel

Uitspraak na prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (Hof). De uitkering van appellante is verlaagd omdat zij in Algerije woont.

Volgens het HvJEU kan de aanpassing van het bedrag van de uitkering – om rekening te houden met het kostenniveau in Algerije – niet leiden tot een uitholling van het recht op vrije overmaking als bedoeld in artikel 68, vierde lid, van de Associatieovereenkomst, mits het percentage dat voor deze aanpassing wordt gebruikt berust op objectieve gegevens. Het woonlandbeginsel is terecht toegepast. De Centrale Raad van Beroep bevestigt de aangevallen uitspraak.

OVERIG

Strengthening representation of EU workers in multinational companies: Council agrees its position on the European works council directive ([Raad](#))

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408/71 en 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Arbitragebeding

HvJ – CONCLUSIE – C-766/21 P (Europees Parlement/Axa assurances e.a. – 6 juni 2024 – A-G Emiliou – ECLI:EU:C:2024:471 – [conclusie](#)

Arbitragebeding in een door de Unie gesloten overeenkomst – Artikelen 123 en 166 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht – Niet-verschenen verweerster – Verstek – Verzet tegen een bij verstek gewezen arrest – Artikelen 41 en 56 van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie – Ontvankelijkheid van de hogere voorziening en incidentele hogere voorziening

Moet de door het Parlement ingestelde hogere voorziening, gezien de beginselen die voortvloeien uit het arrest van het Hof van 18 januari 2024, Eulex Kosovo/SC, niet-ontvankelijk worden verklaard?

Volgens de A-G staat binnen de standaardtermijn van twee maanden tegen de definitieve onderdelen van het bestreden arrest het rechtsmiddel van hogere voorziening open.

A-G geeft het Hof in overweging: de door het Europese Parlement ingestelde hogere voorziening ontvankelijk te verklaren.

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – 26 juni 2024 – R.A. e.a. t. Polen – [42120/21](#) – [persbericht verwijzing](#) – [gecommuniceerde zaak](#)

Artikel 3 EVRM – Artikel 4, Vierde Protocol EVRM – Collectieve uitzetting – Grens tussen Polen en Wit-Rusland – Opgangomstandigheden

Klagers zijn 32 Afghaanse onderdanen, die begin augustus 2021 de Wit-Russisch-Poolse grens zijn overgestoken voordat ze door Poolse grenswachten onder dwang werden terug gestuurd naar Wit-Rusland. Zij zijn achtergebleven in een geïmproviseerd kamp tussen de Poolse politie enerzijds en de Wit-Russische (grens) politie anderzijds.

Klagers klagen dat hun asielverzoeken in Polen niet in overweging zijn genomen door de Poolse autoriteiten. Daarnaast zijn 17 van de 32 klagers feitelijk de grens gepasseerd maar weer teruggestuurd. Er wordt verder geklaagd over de sanitaire en humanitaire omstandigheden in het kamp en over schending van het verbod van collectieve uitzetting.

Eerder wees het hof verzoeken voor [interim measures](#) toe in de zaken van diverse van deze klagers.

HvJ – ARREST – C-646/21 (K.L./Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid) – 11 juni 2024 – Grote Kamer – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Den Bosch – ECLI:EU:C:2024:487 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/95/EU – Richtlijn 2013/32/EU – Artikel 24, lid 2, Handvest EU – Internationale bescherming – Verwestering – Gronden van vervolging – Behoren tot een bepaalde sociale groep – Belang van het kind – Minderjarige derdelanders die zich als gevolg van hun verblijf in een lidstaat vereenzelvigen met de fundamentele waarde van gelijkheid tussen vrouwen en mannen”

Twee tienermeisjes uit Irak hebben vijf jaar in Nederland gewoond nadat de eerste verzoeken van hun gezin om internationale bescherming werden beoordeeld. Gedurende hun verblijf in Nederland maakten zij deel uit van een samenleving die waarde hecht aan gendergelijkheid en hebben zij de normen, waarden en gedragingen van hun leeftijdgenoten overgenomen. In hun volgende verzoeken om internationale bescherming, die de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nederland) kennelijk ongegrond heeft verklaard, stellen de meisjes dat zij zich bij terugkeer naar Irak niet zullen kunnen conformeren aan de normen, waarden en gedragingen die in Irak gelden in het bijzonder de onvrijheden voor vrouwen en meisjes en dat zij na uiting van hun in Nederland ontwikkelde waarden, normen en gedragingen zich zouden blootstellen aan het risico van vervolging. Met zijn prejudiciële vragen wenst de rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch, te vernemen of i) personen in de omstandigheden van verzoeksters recht kunnen hebben op internationale bescherming omdat zij tot een specifieke sociale groep behoren in de zin van de kwalificatierichtlijn en ii) een nationale rechtspraak waarin een beslisautoriteit bij het beoordelen van een verzoek om internationale bescherming het belang van het kind weegt zonder dit belang van het kind eerst (in elke procedure) concreet vast te (laten) stellen verenigbaar met het Unierecht.

Hof (Grote Kamer): Artikel 10, lid 1, onder d), en lid 2, van richtlijn 2011/95/EU moet aldus worden uitgelegd dat al naargelang de omstandigheden in het land van herkomst, vrouwen uit dat land, minderjarige vrouwen daaronder begrepen, die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat zij zich tijdens hun verblijf in een lidstaat daadwerkelijk zijn gaan vereenzelvigen met de fundamentele waarde van gelijkheid tussen vrouwen en mannen, kunnen worden geacht te behoren tot „een bepaalde sociale groep”, wat een „grond van vervolging” vormt die tot verlening van de vluchtelingenstatus kan leiden.

Artikel 24, lid 2, Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat het eraan in de weg staat dat de bevoegde nationale autoriteit op een door een minderjarige ingediend verzoek om internationale bescherming beslist zonder het belang van deze minderjarige eerst in het kader van een individuele beoordeling concreet te hebben vastgesteld.

- 📌 Internationale bescherming: de vluchtelingenstatus kan worden verleend aan vrouwen die zich vereenzelvigen met de waarde van gendergelijkheid ([persbericht](#)) – ([ECER](#))
- 📌 A Further Step to Gender-Sensitive EU Asylum Law: The Case of ‘Westernised Women’ ([EU law analysis](#))
- 📌 Verwesterde vrouwen kunnen bijzondere sociale groep vormen ([Verblijfblog](#))
- 📌 Im „Westen“ viel Neues ([verfassungsblog](#))
- 📌 Beyond Protection ([Verfassungsblog](#))

While feminist legal scholars have long sought to alleviate the gender-blindness of the original text of the Refugee Convention, the Court of Justice of the European Union (CJEU) only started taking some steps in this direction earlier this year. The CJEU determined in K, L, that women or specific groups of women who share a belief in an additional common characteristic — such as a belief in gender equality — may be regarded as members of a ‘particular social group’ (PSG), making them eligible for refugee status.

HvJ – ARREST – C-123/22 (Commissie/Hongarije) – 13 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:493 – persbericht – geen conclusie – arrest

Richtlijnen 2008/115/EG, 2013/32/EU en 2013/33/EU – Artikel 260, lid 2, VWEU – Niet nakoming – Internationale bescherming – Daadwerkelijke toegang – Grensprocedure – Procedurele waarborgen – Terugkeer van illegaal verblijvende derdelanders – Rechtsmiddelen – Recht om op het grondgebied te blijven – Arrest van het Hof waarbij niet-nakoming wordt vastgesteld – Niet-uitvoering – Geldelijke sancties – Evenredig en afschrikkend – Forfaitaire som – Dwangsom

Bij arrest van 17 december 2020 in zaak C-808/18, Commissie/Hongarije, heeft het Hof van Justitie verklaard dat de Hongaarse asielregeling op verschillende punten onverenigbaar was met het Unierecht. Hoewel Hongarije verschillende maatregelen heeft genomen om te voldoen aan het bepaalde in dat arrest – met name de sluiting van de zogenoemde transitzones aan de Hongaars-Servische grens –, is de Commissie van mening dat deze maatregelen niet volstaan ter uitvoering van dat arrest. De Commissie vraagt het Hof een boete én een dwangsom op te leggen.

Hof: Door niet alle maatregelen te hebben getroffen die nodig zijn ter uitvoering van het arrest van 17 december 2020, in zaak C-808/18 is Hongarije de krachtens artikel 260, lid 1, VWEU op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.

Hongarije wordt veroordeeld om aan de Europese Commissie een forfaitaire som van 200 000 000 EUR te betalen. Hongarije wordt veroordeeld tot betaling aan de Europese Commissie van een dwangsom van 900 000 EUR per dag.

Hongarije wordt veroordeeld tot betaling aan de Europese Commissie van een dwangsom van 100 000 EUR per dag.

- 📌 Asylum policy: Hungary is ordered to pay a lump sum of 200 million euros and a penalty payment of 1 million euros per day of delay for failure to comply with a judgment of the Court of Justice ([persbericht](#))
- 📌 EU-Hof veroordeelt Hongarije tot betaling van een forfaitaire som en een dwangsom wegens niet-nakoming van een arrest over asielbeleid ([ECER](#))

HvJ – ARREST – C-563/22 (Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite) – 13 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:494 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/95/EU – Richtlijn 2013/32/EU – Uitsluiting van de vluchtelingenstatus – Bij de UNRWA geregistreerde persoon – Staatloze van Palestijnse afkomst – Recht op voorzieningen uit hoofde van richtlijn 2011/95 – Ophouden van de bescherming of bijstand van de UNRWA – Volgend verzoek om internationale bescherming – Nieuwe elementen – Elementen die reeds in de definitieve beslissing over het vorige verzoek zijn onderzocht

Verzoeksters zijn staatlozen van Palestijnse afkomst die voorheen in de Gazastrook woonden en bij de UNRWA zijn ingeschreven. Zij verzochten in 2020 voor de tweede keer om asiel in Bulgarije, nadat hun eerste verzoeken om internationale bescherming door de autoriteiten van die lidstaat waren afgewezen. Zij stellen dat hun de vluchtelingenstatus moet worden verleend op grond van de *lex specialis* in artikel 12, lid 1, onder a), van richtlijn 2011/95/EU. Op grond van die bepaling zijn staatlozen van Palestijnse afkomst die bescherming of bijstand van de UNRWA hebben ingeroepen, uitgesloten van deze status. Deze uitsluiting is echter niet meer van toepassing indien deze bescherming of bijstand is „opgehouden”.

Hof: Artikel 40 van richtlijn 2013/32/EU, gelezen in samenhang met artikel 12, lid 1, onder a), tweede volzin, van richtlijn 2011/95/EU moet aldus worden uitgelegd dat de autoriteit die uitspraak doet over de

gegrondheid van een volgend verzoek om internationale bescherming, gehouden is de ter staving van dat verzoek aangevoerde feitelijke elementen te onderzoeken, ook wanneer deze feiten reeds zijn beoordeeld door de autoriteit die een eerste verzoek om internationale bescherming definitief heeft afgewezen.

Artikel 12, lid 1, onder a), tweede volzin, van richtlijn 2011/95 moet aldus worden uitgelegd dat de bescherming of bijstand van UNRWA die een aanvrager van internationale bescherming, een staatloze van Palestijnse afkomst, geniet, moet worden geacht te zijn opgehouden in de zin van die bepaling wanneer, ten eerste, die organisatie om welke reden dan ook, inclusief wegens de algemene situatie in de sector van het werkgebied van die organisatie waar deze staatloze vroeger gewoonlijk verbleef, niet in staat is aan die staatloze waardige levensomstandigheden te bieden die stroken met de taak van die organisatie, in voorkomend geval rekening houdend met zijn kwetsbaarheid, zonder dat die staatloze hoeft aan te tonen dat die algemene situatie specifiek op hem van toepassing is als gevolg van factoren die verband houden met zijn persoonlijke situatie, en, ten tweede, de betrokken staatloze bij terugkeer naar die sector in een situatie van ernstige onveiligheid zou verkeren, in voorkomend geval rekening houdend met zijn kwetsbaarheid, waarbij de bestuurlijke en rechterlijke autoriteiten elk verzoek om internationale bescherming op basis van die bepaling individueel moeten beoordelen. De leeftijd van de betrokkene kan bij die beoordeling relevant zijn. De bijstand of bescherming van de UNRWA moet met name worden geacht te zijn opgehouden ten aanzien van de verzoeker wanneer die organisatie, om welke reden dan ook, aan geen enkele staatloze van Palestijnse afkomst die verblijft in de sector van het werkgebied van die organisatie waar die verzoeker vroeger gewoonlijk verbleef, menswaardige levensomstandigheden of minimale veiligheidseisen kan waarborgen. De vraag of de bescherming of bijstand van de UNRWA moet worden geacht te zijn opgehouden, moet worden beoordeeld op het tijdstip waarop die staatloze de sector van het werkgebied van de UNRWA waar hij vroeger gewoonlijk verbleef, heeft verlaten, het tijdstip waarop de bevoegde bestuurlijke autoriteiten uitspraak doen over zijn verzoek om internationale bescherming of het tijdstip waarop de bevoegde rechterlijke instantie uitspraak doet op enig beroep tegen een beslissing waarbij dat verzoek werd verworpen.

- E Stateless persons of Palestinian origin registered with UNRWA should, in principle, be granted refugee status if UNRWA's protection or assistance is considered to have ceased ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-540/22 (Staatssecretaris van J&V) – 20 juni 2024 – Nederland – Rb. Den Haag, zittingsplaats Middelburg – ECLI:EU:C:2024:530 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikelen 56 en 57 VWEU – Terbeschikkingstelling derdelanders door onderneming van een lidstaat – Werkzaamheden verrichten in andere lidstaat – Duur van meer dan 90 dagen binnen een periode van 180 dagen – Beperking geldigheidsduur verblijfsvergunningen – Afgeleid verblijfsrecht – Leges – Beperking vrij verrichten van diensten – Dwingende redenen van algemeen belang – Evenredigheid

Samenvatting onder: [Diensten](#)

HvJ – ARREST – C-62/23 (Pedro Francisco) – 13 juni 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:502 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2004/38/EG – Beperking van het inreisrecht en verblijfsrecht om redenen van openbare orde, openbare veiligheid of volksgezondheid – Gedrag dat een actuele, werkelijke en voldoende ernstige bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving vormt – Weigering van afgifte van een tijdelijke verblijfskaart als familielid van een burger van de Unie op basis van politiegegevens – Ongunstig politierapport vanwege een arrestatie

Verzoeker is een onderdaan van een derde land en geregistreerd partner van een Spaanse onderdaan. Op 21 december 2021 heeft hij bij de bevoegde autoriteit een aanvraag ingediend voor een tijdelijke verblijfskaart als familielid van een burger van de Unie. Het directoraat-generaal van de politie heeft een ongunstig rapport uitgebracht vanwege de arrestatie van verzoeker op 3 juli 2020 wegens een misdrijf tegen de volksgezondheid en van lidmaatschap van criminele organisaties en groepen. De politie heeft niet onderzocht of deze arrestatie tot strafvervolging had geleid, maar in het rapport wordt vermeld dat verzoeker geen strafblad heeft. De aanvraag voor de tijdelijke verblijfskaart is afgewezen en verzoeker heeft daartegen beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Moet artikel 27 van richtlijn 2004/38 aldus worden uitgelegd dat politiegegevens kunnen dienen als basis of grondslag om te beoordelen of het gedrag van de betrokkene een werkelijke bedreiging vormt, ondanks het feit dat de strafprocedure tot doel heeft te achterhalen of er daadwerkelijk sprake is van een bedreiging?

Hof: Artikel 27, leden 1 en 2, van richtlijn 2004/38/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich er niet tegen verzet dat een bevoegde nationale autoriteit rekening houdt met een door de betrokkene ondergane arrestatie om te beoordelen of zijn gedrag een actuele, werkelijke en voldoende ernstige bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving vormt, mits bij de algemene beoordeling van dat gedrag de aan de arrestatie ten grondslag liggende feiten alsook de rechtsgevolgen die mogelijk zijn aan die arrestatie zijn verbonden, uitdrukkelijk en gedetailleerd in aanmerking worden genomen.

HvJ – ARREST – C-352/22 (Generalstaatsanwaltschaft Hamm) – 18 juni 2024 – Duitsland – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2024:521 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/95/EU – Richtlijn 2013/32/EU – Artikel 18 en artikel 19, lid 2, Handvest EU – Vluchteling die na toekenning vluchtelingenstatus in een andere lidstaat verblijft – Uitleveringsverzoek van het land van herkomst aan de lidstaat van verblijf – Gevolg van het besluit tot toekenning van de vluchtelingenstatus voor de betrokken uitleveringsprocedure – Bescherming tegen de gevraagde uitlevering

De vraag is o.a. of een door een lidstaat genomen besluit tot toekenning van de vluchtelingenstatus bindende werking heeft voor de andere lidstaten, in die zin dat zij gebonden zijn aan dat besluit en er niet van mogen afwijken. Deze vraag is van groot belang voor het gehele gemeenschappelijke Europese asielstelsel. Die vraag wordt hier gesteld in de context van een uitleveringsverzoek van de Turkse autoriteiten aan de Duitse autoriteiten met het oog op strafvervolging van een Turks staatsburger die in Duitsland woont en die eerder van de Italiaanse autoriteiten de vluchtelingenstatus heeft verkregen wegens een risico van vervolging op grond van politieke gezindheid in Turkije.

Duitsland en Italië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof (Grote Kamer): Artikel 21, lid 1, van richtlijn 2011/95/EU gelezen in samenhang met artikel 18 en artikel 19, lid 2, van het Handvest van de grondrechten, moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een onderdaan van een derde land die in een lidstaat de vluchtelingenstatus heeft verkregen, in een andere

lidstaat, op het grondgebied waarvan hij verblijft, het voorwerp is van een uitleveringsverzoek van zijn land van herkomst, de aangezochte lidstaat de uitlevering niet kan toestaan zonder informatie te hebben uitgewisseld met de autoriteit die de vluchtelingenstatus aan de opgeëiste persoon heeft verleend, en deze autoriteit die status niet heeft ingetrokken.

- De toekenning van de vluchtelingenstatus in een lidstaat verzet zich ertegen dat de betrokkene wordt uitgeleverd aan zijn land van herkomst ([persbericht](#))
- EU-Hof: de toekenning van de vluchtelingenstatus in een lidstaat verzet zich ertegen dat de betrokkene wordt uitgeleverd aan zijn land van herkomst ([ECER](#))

HvJ – ARREST – C-753/22 (Bundesrepublik Deutschland) – 18 juni 2024 – Duitsland – Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2024:524](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2013/32/EU – Richtlijn 2011/95/EU – Artikel 4 Handvest – Onmogelijkheid om een asielerzoek niet-ontvankelijk te verklaren omdat de vluchtelingenstatus eerder in een andere lidstaat is toegekend – Risico op onmenselijke of vernederende behandelingen in die andere lidstaat – Individuele behandeling van dit asielerzoek door deze autoriteiten ondanks de toekenning van de vluchtelingenstatus in die andere lidstaat

Q.Y. is een Syrische staatsburger aan wie in Griekenland de vluchtelingenstatus is verleend. Het verzoek van Q.Y tot erkenning van die status in Duitsland is afgewezen. Q.Y. kan niet naar de eerste lidstaat, Griekenland, worden teruggestuurd. De prejudiciële vraag gaat dus uit van de premisse dat het asielerstelsel van die eerste lidstaat – en in het bijzonder de opvangvoorzieningen voor vluchtelingen – niet langer het niveau van bescherming van de grondrechten kan waarborgen dat door het Unierecht en in het bijzonder door artikel 4 van het Handvest wordt vereist.

De verwijzende rechter vraagt of, in het geval dat een lidstaat geen gebruik mag maken van de door artikel 33, lid 2, onder a), van richtlijn 2013/32 geboden mogelijkheid om een verzoek om internationale bescherming met het oog op de toekenning van de vluchtelingenstatus in een andere lidstaat niet-ontvankelijk te verklaren, omdat de levensomstandigheden in die andere lidstaat de verzoeker zouden blootstellen aan een ernstig risico op onmenselijke of vernederende behandeling, de toepasselijke bepalingen het feit dat de vluchtelingenstatus reeds is toegekend eraan in de weg staat dat de eerste lidstaat het bij hem ingediende verzoek om internationale bescherming in behandeling neemt zonder dat de uitkomst reeds op voorhand vaststaat, en hem ertoe verplicht om de verzoeker de vluchtelingenstatus toe te kennen zonder de materiële voorwaarden voor deze bescherming te onderzoeken?

Nederland en België hebben samen met acht andere lidstaten schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof (Grote Kamer): Artikel 3, lid 1, van verordening (EU) nr. 604/2013, artikel 4, lid 1, en artikel 13 van richtlijn 2011/95/EU, alsmede artikel 10, leden 2 en 3, en artikel 33, lid 1 en lid 2, onder a), van richtlijn 2013/32/EU moeten aldus worden uitgelegd dat een bevoegde autoriteit van een lidstaat, wanneer zij geen gebruik kan maken van de door laatstgenoemde bepaling geboden mogelijkheid om een verzoek om internationale bescherming van een verzoeker aan wie een andere lidstaat reeds een dergelijke bescherming heeft verleend, niet-ontvankelijk te verklaren omdat die verzoeker in die andere lidstaat een ernstig risico loopt dat hij wordt onderworpen aan een onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 4 van het Handvest, dat verzoek in het kader van een nieuwe procedure voor internationale bescherming overeenkomstig de richtlijnen 2011/95 en 2013/32 opnieuw individueel, volledig en naar de actuele stand van zaken moet onderzoeken. In het kader van dat onderzoek moet deze autoriteit echter ten volle rekening houden met de beslissing van de andere lidstaat om de aanvrager internationale bescherming te verlenen en met de elementen die deze beslissing ondersteunen.

- Vluchtelingenstatus: een lidstaat is niet verplicht de door een andere lidstaat toegekende vluchtelingenstatus automatisch te erkennen (Persbericht) – ECER

HvJ – CONCLUSIE – C-158/23 (Keren) – 6 juni 2024 – Nederland – ABRvS – Grote Kamer – A-G Medina – ECLI:EU:C:2024:461 – conclusie

Richtlijn 2011/95/EU – Verdrag van Genève – Vluchtelingen – Artikel 34 – Toegang tot integratievoorzieningen – Inburgeringsplicht – Verplichting om cursussen te volgen en de kosten daarvan te dragen – Verplichting om binnen drie jaar examen te behalen – Geldboete – Verplichting om de lening terug te betalen

T.G., een vluchteling, heeft niet binnen de gestelde termijn het inburgeringsexamen behaald. Aan T.G. is daarom een geldboete van 500 EUR opgelegd. Daarnaast moest hij de lening voor de cursus van 10 000 EUR terugbetalen. De vraag is o.a. of en in hoeverre de kwalificatierichtlijn de lidstaten toestaat om aan personen die internationale bescherming genieten de verplichting op te leggen om, op straffe van een geldboete, tijdig een inburgeringsexamen te behalen en de kosten van dat examen en de voorbereidende lessen te betalen.

A-G geeft in overweging: De bepalingen van richtlijn 2011/95/EU, en in het bijzonder artikel 34 ervan, moeten aldus worden uitgelegd dat

- *zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling die vluchtelingen verplicht om deel te nemen aan inburgeringscursussen, mits die verplichting geen beperking vormt van de toegang tot de rechten die deze richtlijn, en met name hoofdstuk VII ervan, hun verleent, en rekening houdt met hun specifieke behoeften;*
- *zij zich verzetten tegen een nationale regeling die vluchtelingen verplicht hoge kosten van inburgeringsprogramma's te dragen zonder dat de nationale autoriteiten vooraf een individuele beoordeling van hun financiële en sociale situatie hebben verricht, op grond dat deze verplichting onverenigbaar is met de verplichting om toegang te bieden tot integratieprogramma's en zij niet voor omstandigheden zorgt waaronder de toegang tot die programma's gewaarborgd is;*
- *zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling die vluchtelingen verplicht een inburgeringsexamen af te leggen dat de mondelinge en schriftelijke vaardigheden in de officiële taal van de gastlidstaat en kennis van de samenleving van die lidstaat omvat, en*
- *zij zich verzetten tegen een nationale regeling die vluchtelingen verplicht een dergelijk examen te behalen, op straffe van terugbetaling van een lening en oplegging van een geldboete, aangezien dit de verwezenlijking van de doelstellingen van richtlijn 2011/95 in gevaar brengt en afbreuk doet aan het nuttig effect van artikel 34 van deze richtlijn.*

HvJ – CONCLUSIE – C-134/23 (Elliniko Symvoulío gia tous Prosfyges) – 13 juni 2024 – A-G Pikamae – Griekenland – ECLI:EU:C:2024:512 – conclusie

Richtlijn 2013/32/EU – Toekenning en intrekking van internationale bescherming – Begrip 'veilig derde land' – Aanmerking van Turkije als 'veilig derde land' – Overeenkomst EU-Turkije inzake de overname van personen die zonder vergunning op het grondgebied verblijven – De facto opschorting van de wedertoelating van aanvragers van internationale bescherming

De drie prejudiciële vragen van de verwijzende rechterlijke instantie zijn gesteld tegen de achtergrond van een beroep tot nietigverklaring van een nationale regeling waarin Turkije wordt aangemerkt als een veilig land voor bepaalde categorieën aanvragers van internationale bescherming, terwijl dit land, in

weerwil van een met de Europese Unie gesloten overeenkomst inzake de overname van personen, besloten heeft tot algehele opschorting van de wedertoelating van die aanvragers op zijn grondgebied, zonder vooruitzicht op een herziening van die beslissing.

De A-G merkt op dat de onderhavige zaak het Hof de gelegenheid biedt om duidelijkheid te scheppen over, ten eerste, de verhouding tussen de voorwaarden om een derde land in het algemeen als veilig aan te merken en de toepassing van het begrip „veilig derde land” op een bepaalde aanvrager van internationale bescherming en, ten tweede, de draagwijdte van het in artikel 38 van richtlijn 2013/32 neergelegde vereiste van toelating of wedertoelating van die aanvrager.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 38 van richtlijn 2013/32/EU moet aldus worden uitgelegd dat

- *het zich niet verzet tegen een nationale regeling waarin een derde land wordt aangemerkt als in algemene zin veilig voor bepaalde categorieën aanvragers van internationale bescherming, terwijl dat land, in weerwil van een aangegane juridische verplichting, besloten heeft tot algehele opschorting van de toelating of de wedertoelating van die aanvragers, zonder voorspelbaar vooruitzicht op een herziening van die beslissing;*
- *het zich verzet tegen een nationale regeling die voorziet in de vaststelling van een besluit waarbij een verzoek om internationale bescherming niet-ontvankelijk wordt verklaard op grond van het begrip „veilig derde land”, terwijl de lidstaat reeds bij de behandeling van dat verzoek de zekerheid heeft verkregen dat de verzoeker niet zal worden toegelaten tot het grondgebied van het betrokken derde land.*

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-123/23 en C-202/23 \(Khan Yunis en Baadba\)](#) – 27 juni 2024 – A-G Emiliou – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:563](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/32/EU – Verordening (EU) nr. 604/2013 – Asiel – Gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming – Niet-ontvankelijkheidsgronden – Mogelijkheid van niet-ontvankelijkverklaring van een volgend verzoek dat is ingediend nadat een andere lidstaat een asielprocedure betreffende een vorig verzoek van de betrokkene heeft afgesloten

Het Hof wordt verzocht om zich uit te spreken over de toepassing van de niet-ontvankelijkheidsgrond van artikel 33, lid 2, onder d), van richtlijn 2013/32 in het scenario waarin een en dezelfde persoon achtereenvolgens verzoeken om internationale bescherming indient in verschillende lidstaten die volledig deelnemen aan het gemeenschappelijk Europees asielstelsel. Het betreft twee situaties: a) de tweede asielaanvraag in Lidstaat B is ingediend vóórdat de periode is verlopen waarbinnen hervatting van de asielaanvraag in Lidstaat A mogelijk is en b) een eerste asielaanvraag is ingediend in Lidstaat A en daar definitief afgewezen, een tweede asielaanvraag is ingediend in Lidstaat B en Lidstaat B is verantwoordelijk voor de behandeling van deze asielaanvraag. *A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 33, lid 2, onder d), van richtlijn 2013/32/EU moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat de asielprocedure betreffende een vorig verzoek om internationale bescherming van de betrokkene is afgesloten door middel van een op grond van artikel 28, lid 1, van richtlijn 2013/32 genomen beslissing tot beëindiging ervan, op zichzelf beschouwd geen belemmering vormt om een door dezelfde persoon ingediend later verzoek aan te merken als een „volgend verzoek” in de zin van artikel 2, onder q), van die richtlijn. Een dergelijk verzoek kan echter niet worden geacht binnen de werkingssfeer van die bepaling te vallen en de niet-ontvankelijkheidsgrond van artikel 33, lid 2, onder d), van richtlijn 2013/32 kan niet van toepassing zijn indien nog geen beslissing is genomen om de asielprocedure betreffende het vorige verzoek te beëindigen of indien de betrokkene die procedure nog kan hervatten. In dit verband bepaalt artikel 28, lid 2, van die richtlijn dat de „lidstaten [...] een tijdslimiet van ten minste negen maanden [kunnen] vaststellen” waarbinnen de procedure kan worden hervat. Het is aan de lidstaten om in hun nationale wetgeving te bepalen wat die tijdslimiet is, zolang zij niet korter is dan de minimumtermijn van negen maanden die in die bepaling is vastgelegd.*

Artikel 33, lid 2, onder d), van richtlijn 2013/32, gelezen in samenhang met artikel 2, onder q), ervan, moet aldus worden uitgelegd dat die bepalingen kunnen worden ingeroepen ingeval een andere lidstaat dan de lidstaat die de definitieve beslissing over een vorig verzoek om internationale bescherming van de betrokkene heeft genomen, de verantwoordelijke lidstaat wordt voor de behandeling van een nieuw verzoek van die betrokkene op grond van de criteria die zijn neergelegd in verordening (EU) nr. 604/2013. Op grond van die bepalingen kan de verantwoordelijke lidstaat het nieuwe verzoek niet-ontvankelijk verklaren omdat het een „volgend verzoek” in de zin van artikel 2, onder q), van die richtlijn is en omdat de asielprocedure betreffende het vorige verzoek van de betrokkene reeds is afgesloten met een definitieve beslissing in die andere lidstaat. Aan deze mogelijkheid is echter de voorwaarde verbonden die uitdrukkelijk is gesteld in artikel 33, lid 2, onder d), van richtlijn 2013/32, te weten dat er geen „nieuwe elementen of bevindingen aan de orde zijn gekomen of door de verzoeker werden voorgelegd in verband met de behandeling van de vraag of hij voor erkenning als persoon die internationale bescherming geniet in aanmerking komt”.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond – 4 juni 2024 – C-387/24 PPU (Bouskoura) – ECLI:NL:RBDHA:2024:8499

Richtlijn 2008/115/EG – Richtlijn 2013/33/EU – Verordening (EU) nr. 604/2013 – Inbewaringstelling vreemdeling – Onrechtmatigheid eerste maatregel – Rechterlijke toetsing bewaring – Schottentheorie

Eiser is ononderbroken in bewaring gehouden op grond van twee aansluitend opgelegde maatregelen tot bewaring. De rechtbank stelt vast, net als beide partijen, dat de eerste maatregel, die is opgelegd om de overdracht van eiser aan Spanje te verzekeren, onrechtmatig is geweest voordat deze maatregel is opgeheven. Verweerder heeft eiser evenwel niet in vrijheid gesteld, maar heeft eiser -in de situatie dat zijn vrijheid onrechtmatig werd ontnomen- in bewaring gehouden en aan hem een nieuwe maatregel opgelegd. Deze nieuwe maatregel is opgelegd om de verwijdering van eiser naar zijn land van herkomst te verzekeren en is ten tijde van de rechterlijke toetsing de grondslag van de bewaring.

De rechtsvraag die in het hoofdgeding voorligt is de vraag of de omstandigheid dat de eerste maatregel onrechtmatig is geweest maar eiser ononderbroken in bewaring is gehouden, reeds meebrengt dat de rechterlijke autoriteit de onmiddellijke invrijheidstelling moet gelasten of dat de rechterlijke autoriteit hiertoe alleen bevoegd en verplicht is als de tweede maatregel ook onrechtmatig is. De rechtbank vraagt het Hof in wezen om uit te leggen of in deze situatie de rechterlijke toetsing van de bewaring betrekking heeft op de rechtmatigheid van de ononderbroken periode van vrijheidsontneming of betrekking heeft op de rechtmatigheid van de twee separate bewaringsmaatregelen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond – 20 juni 2024 – ECLI:NL:RBDHA:2024:9590

Richtlijn 2013/32 – Artikelen 4, 19 en 47 Handvest – Verzoek om internationale bescherming van Christen uit Pakistan – Fatwa – Informatievergaring – Toegang tot informatie in dossier

Eiser is een christen uit Pakistan en jegens hem is een Fatwa uitgevaardigd. Om de opvolgende asielaanvraag van eiser te beoordelen heeft verweerder een individueel ambtsbericht laten uitbrengen. Uit het arrest van het Hof van Justitie van 22 september 2022 in de zaak GM volgt reeds dat de 8:29 Awb-procedure niet verenigbaar is met het Unierecht omdat de verdedigingsrechten van eiser niet volledig worden gewaarborgd als de geheimhouding of beperking van de kennisname gerechtvaardigd wordt geacht. In het Procesreglement bestuursrecht rechtbanken 2024 is bovendien bepaald dat de zaak wordt behandeld door een andere bestuursrechter dan degene door wie de beslissing is genomen, terwijl uit de Procedurerichtlijn volgt dat de rechter die de beslissing op de asielaanvraag beoordeelt kennis neemt van alle stukken.

De vragen die de rechtbank thans voorlegt zien op het nader preciseren van welke informatie onder “de informatie in het dossier van de eiser op grond waarvan een beslissing is of zal worden genomen” zoals bedoeld is in artikel 23, eerste lid, richtlijn 2013/32 valt. Deze uitleg zal bepalen of eiser ook toegang moet krijgen tot gegevens over de wijze waarop de Minister van Buitenlandse Zaken het onderzoek in het land van herkomst heeft verricht en of de rechtbank over die gegevens dient te beschikken op grond van richtlijn 2013/32.

Prejudiciële vragen: Dient artikel 23, eerste lid, richtlijn 2013/32, gelezen in samenhang met artikel 46, eerste lid, richtlijn 2013/32 en gelet op artikelen 4 en 47 Handvest EU, aldus te worden uitgelegd dat de (toegang tot de) informatie in het dossier van de verzoeker op grond waarvan een beslissing is of zal worden genomen, ook omvat (toegang tot) informatie over de wijze waarop deze informatie is vergaard en verkregen?

Verplicht artikel 5 richtlijn 2008/115, gelezen in samenhang met artikel 13, eerste lid, richtlijn 2008/115 en gelet op artikelen 4, 19, tweede lid, en 47 Handvest EU, de rechterlijke autoriteit die de rechtmatigheid van een terugkeerbesluit controleert om zich te vergewissen van de wijze waarop de informatie als bedoeld in artikel 23, eerste lid, richtlijn 2013/32 is vergaard en verkregen ?

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-313/24 \(Opera Laboratori Fiorentini\)](#), verwijzing uit **Italië** over gunning aan bedrijf met **Russische onderdanen in Raad van bestuur** en verenigbaarheid met **Verordening (EU) nr. 833/2014** inzake **beperkende maatregelen vanwege situatie in Oekraïne** – [ECER](#)

NOOT – bij EHRM, 19 maart 2024 [Kirkorov t. Litouwen](#)

Kirkorov v Lithuania: Reflections on the Blurred Lines between Manifestly Ill-founded decisions and No Violation judgments ([Strasbourg observers](#))

NOOT – bij HvJ conclusie 30 mei 2024, [C-406/22](#)

- A-G: het concept ‘veilig land van herkomst’ kan alleen worden toegepast op een derde land dat voor het hele grondgebied voldoet aan de EVRM-voorwaarden ([ECER](#))
- Two Steps Forward? ([verfassungsblog](#))
On May 25 2024 the Advocate General Nicholas Emiliou delivered his opinion in the Case C-406/22 CV v Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky on several issues regarding the application of the safe country of origin (SCO) concept. The case could have significant impact on SCO policies of several EU Member States and the rights of refugees as it addresses the possibility of designating countries as safe with territorial exceptions as well as a more active approach to judicial review of SCO designations.

REGELGEVING

Verordening (EU) 2024/1717 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van Verordening (EU) 2016/399 betreffende een Uniecode voor de overschrijding van de grenzen door personen, [PB L, 2024/1717, 20.6.2024](#)

OVERIG

- Ukrainian refugees: Council extends temporary protection until March 2026 ([Raad](#))
- Europese Commissie presenteert gemeenschappelijk uitvoeringsplan voor Asiel- en Migratiepact ([ECER](#))
- Recent asylum case law of the CJEU: Distinction, Integration or Extension from 'Mainstream' EU law? ([EU law analysis](#))
- The Complex Landscape of Asylum Border Procedures in the new Asylum Procedures Regulation ([European law blog](#))
- The interplay between the European Convention on Human Rights and EU law in the field of migration ([Johan Callewaert](#))
- Iran: EUAA report focuses on Iran's governance and human rights issues ([EUAA](#))
- Iraq: New EUAA reports highlight the impact of wider regional stability on civilians ([EUAA](#))
- Afghanistan: Latest EUAA guidance confirms on-going protection needs ([EUAA](#))

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin" cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)

Belastingen

HvJ – ARREST – C-380/23 (Monmorieux) – 13 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:500 – geen conclusie – arrest (Franse taalversie)

Artikel 19 VEU, Artikel 45 VWEU – Artikelen 47 en 51 Handvest EU – Inkomstenbelasting – Verdrag ter voorkoming van dubbele belasting – Recht op teruggaaf van de in een andere lidstaat reeds betaalde belasting afhankelijk van de intrekking door de belastingplichtige van zijn bij de rechterlijke instanties van eerstgenoemde lidstaat ingesteld beroep – Niet-ontvankelijkheid – Reikwijdte Handvest – Tenuitvoerlegging EU recht

Het geschil gaat over de schadevergoeding die verschuldigd zou zijn als gevolg van de beweerde schending door de Belgische Staat van de rechten van verdediging en de fundamentele rechten van UN, aangezien hij gedwongen was te kiezen tussen het instellen van een rechtsmiddel tegen ten nadele van hem genomen fiscale beslissingen en het genieten van het minnelijk akkoord dat hem was voorgesteld op basis van artikel 24 van de Overeenkomst tussen Frankrijk en België tot het vermijden van dubbele belasting.

Nederland, België, Spanje, Frankrijk, Italië, Slowakije en de Europese Commissie hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

De verwijzende rechter heeft volgens het Hof het verband dat hij tussen het vereiste van verplichte intrekking van een beroep en artikel 45 VWEU wil leggen, niet beschreven. Het verzoek is niet-ontvankelijk voor zover het betrekking heeft op de uitlegging van artikel 45 VWEU.

Wat ten slotte artikel 47 van het Handvest betreft, zij eraan herinnerd dat de werkingssfeer van het Handvest, wat het optreden van de lidstaten betreft, is bepaald in artikel 51, lid 1, volgens hetwelk de bepalingen van het Handvest alleen tot de lidstaten zijn gericht wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Uit de verwijzingsbeschikking blijkt volgens het Hof niet dat de Belgische belastingdienst het Unierecht heeft toegepast door het aan UN voorgestelde onderling akkoord afhankelijk te stellen van het vereiste van intrekking. Bijgevolg is artikel 47 van het Handvest niet van toepassing en hoeft over de uitlegging ervan geen uitspraak te worden gedaan.

HvJ – ARREST – C-420/23 (Faurècia) – 20 juni 2024 – Portugal – ECLI:EU:C:2024:534 – geen conclusie – arrest

Artikel 63 VWEU – Vrij verkeer van kapitaal – Zegelrecht – Kortetermijnkasverrichtingen – Ingezet en niet-ingezet kredietnemers – Verschil in behandeling

Het geschil gaat over de heffing van zegelrecht op kortetermijnkasverrichtingen.

Hof: Artikel 63 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan kortetermijnkasverrichtingen zijn vrijgesteld van zegelrecht wanneer daarbij twee in die lidstaat gevestigde entiteiten betrokken zijn, maar niet wanneer de kredietnemer in een andere lidstaat gevestigd is.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-261/24 (Alizeu Eolian), verwijzing uit Roemenië over **belasting over extra inkomsten op elektriciteit uit windenergie** alleen voor bepaalde categorieën van producenten van elektriciteit, **staatssteun, vrij verkeer** en **eigendomsrecht** – ECER

EHRM factsheet

- Taxation

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – C-266/23 (Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy) – 13 juni 2024 – Polen – ECLI:EU:C:2024:506 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/96/EG – Artikel 2, lid 4, onder b), derde streepje – Artikel 17, lid 1, onder a) – Accijns – Belasting van energieproducten en elektriciteit – Voor elektrolyse gebruikte elektriciteit – Verlagingen van de belasting op het verbruik van energieproducten en elektriciteit ten voordele van energie-intensieve bedrijven – Aankoop van energieproducten en elektriciteit – Feitelijke kosten van de aangekochte energie – Distributietarieven – Vrijstellingscriteria – Gelijkeheidsbeginsel en discriminatieverbod

Verzoekster (een onderneming naar Pools recht) heeft in 2016 vrijstelling genoten van accijns op de elektriciteit die zij als energie-intensief bedrijf in het kader van haar activiteiten gebruikte voor elektrolyse, maar heeft de belastingdienst verzocht om teruggaaf van accijns omdat zij van mening was dat zij ook een belastingvrijstelling had moeten krijgen voor de rest van de in dat kader door haar gebruikte energie en dat de distributievergoedingen en kosten voor de verwerving van de naar Pools recht verplichte oorsprongscertificaten tot de feitelijke kosten van de aangekochte energie moesten worden gerekend. De teruggaaf van dat bedrag is geweigerd en verzoekster heeft tegen het besluit van 14 mei 2018 beroep ingesteld bij de bestuursrechter.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 17, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/96/EG.

Polen en Spanje hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 17, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/96/EG moet aldus worden uitgelegd dat tot de feitelijke kosten van de aangekochte energie in de zin van die bepaling aanvullende lasten moeten worden gerekend die niet kunnen worden aangemerkt als „belastingen” in de zin van die bepaling, zoals de verplichte distributietarieven voor die energie, die overeenkomstig de nationale regeling worden betaald bij de aankoop ervan.

Artikel 17, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/96 moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan een energie-intensief bedrijf in de zin van die bepaling een vrijstelling van accijns op de aankoop van elektriciteit wordt geweigerd wanneer dit bedrijf voor die elektriciteit een accijnsvrijstelling geniet die uitsluitend geldt voor elektriciteit die wordt gebruikt in elektrolytische processen, ook al toont dat bedrijf aan dat het ten aanzien van diezelfde elektriciteit niet tegelijkertijd beide vrijstellingen geniet en dat het totale bedrag van de vrijstellingen niet hoger is dan het bedrag van de voor dat tijdvak betaalde accijns, op voorwaarde dat het in de nationale regeling ter zake vastgestelde criterium is opgesteld en wordt toegepast in overeenstemming met het gelijkheidsbeginsel.

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – C-533/22 (Adient) – 13 juni 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:501 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011 – Plaats van een dienst – Begrip ‚vaste inrichting‘ – Geschiktheid personeel en technische middelen om diensten af te nemen en te gebruiken voor eigen behoeften – Diensten voor de vervaardiging van bekleding voor autozetels die worden verricht door een onderneming voor rekening van een andere onderneming die tot dezelfde groep behoort en gevestigd is in een andere lidstaat

Adient Duitsland en SC Adient Automotive România SRL behoren allebei tot de Adient-groep, een fabrikant van autostoelen en andere onderdelen voor motorvoertuigen. Adient Duitsland heeft met Adient Roemenië een overeenkomst gesloten voor de verwerking van stofferingscomponenten alsook voor het verrichten van ondersteunende diensten. Adient Duitsland blijft gedurende het gehele vervaardigingsproces eigenaar van de grondstoffen, de halffabricaten en de afgewerkte producten. Omdat Adient Roemenië ervan uitging dat de diensten die zij verleende op grond van de overeenkomst met Adient Duitsland – de afnemer van de diensten – waren verricht op de plaats van vestiging van die onderneming, en dus moesten worden belast in Duitsland, heeft zij facturen zonder btw opgesteld.

De belastingdienst heeft echter het standpunt ingenomen dat de afnemer van de door Adient Roemenië verrichte diensten een in Roemenië gevestigde vaste inrichting van Adient Duitsland was. De belastingdienst heeft daaruit afgeleid dat Adient Roemenië verplicht was om over die prestaties btw te heffen en heeft haar een belastingaanslag opgelegd. Adient Roemenië heeft die aanslag betwist in het kader van een geding dat losstaat van het hoofdgeding.

Hof: Artikel 44 van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat een onderneming die onderworpen is aan de btw, die haar zetel van bedrijfsuitoefening in een lidstaat heeft en diensten afneemt van een in een andere lidstaat gevestigde onderneming, voor de vaststelling van de plaats van deze diensten niet kan worden geacht een vaste inrichting in laatstbedoelde lidstaat te hebben op de enkele grond dat de twee ondernemingen tot dezelfde groep behoren of met elkaar verbonden zijn door een overeenkomst voor het verrichten van diensten.

Artikel 44 van richtlijn 2006/112, en artikel 11 van uitvoeringsverordening nr. 282/2011 moeten aldus worden uitgelegd dat noch de omstandigheid dat een aan de btw onderworpen onderneming die de zetel van haar bedrijfsuitoefening in een lidstaat heeft en verwerkingsdiensten van een in een andere lidstaat gevestigde onderneming afneemt, in laatstbedoelde lidstaat over een structuur beschikt die betrokken is bij de levering van de afgewerkte producten die het resultaat zijn van die verwerkingsdiensten, noch het feit dat die leveringen grotendeels buiten die lidstaat worden verricht en de leveringen die binnen die lidstaat plaatsvinden aan btw zijn onderworpen, relevant is ter vaststelling, met het oog op de bepaling van de plaats van de dienst, dat die onderneming in laatstbedoelde lidstaat een vaste inrichting heeft.

De artikelen 44 en 192 bis van richtlijn 2006/112, en de artikelen 11 en 53 van uitvoeringsverordening nr. 282/2011 moeten aldus worden uitgelegd dat een aan de btw onderworpen onderneming die haar zetel van bedrijfsuitoefening in een lidstaat heeft en diensten afneemt van een in een andere lidstaat gevestigde onderneming, geen vaste inrichting in laatstbedoelde lidstaat heeft indien het personeel en de technische middelen waarover zij in die lidstaat beschikt, niet verschillen van die waarmee de diensten voor haar worden verricht of indien dit personeel en deze technische middelen slechts voor voorbereidende of ondersteunende activiteiten worden ingezet.

HvJ – ARREST – [C-696/22 \(C.\)](#) – 13 juni 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:499 – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Diensten van bewindvoerders en curatoren – Diensten die doorlopend worden verricht – Aftrek van de betaalde voorbelasting – Uitgaven voor het recht om een handelsnaam te gebruiken – Rechten van de verdediging – Recht om te worden gehoord

C is een Roemeense vennootschap van bewindvoerders en curatoren, die in het Roemeense recht „insolventiedeskundigen” worden genoemd. Zij verstrekt diensten aan ondernemingen die het voorwerp uitmaken van insolventieprocedures. Vast staat dat deze diensten onderworpen zijn aan btw.

De Roemeense belastingdienst heeft onregelmatigheden vastgesteld. C heeft beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De Roemeense belastingdienst heeft zich op het standpunt gesteld dat de voorwaarde dat de afnemer van deze diensten over voldoende liquide middelen beschikt, het niet mogelijk maakt het belastbare feit en de verschuldigdheid van de btw van elkaar los te koppelen. C. heeft diensten verricht vanaf de datum van haar aanwijzing als bewindvoerder of curator.

C. beroept zich op het arrest van 3 september 2015, Asparuhovo Lake Investment Company in zaak C-463/14 en stelt dat een „betaling” wordt gekenmerkt door een rechtstreeks verband tussen de handeling en haar tegenprestatie. Vóór de betaling in kwestie was er volgens haar geen sprake van uitwisseling van prestaties noch van een belastbare handeling.

Hof: Artikel 64 van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat diensten die gedurende een bepaalde periode doorlopend worden verricht, zoals die welke overeenkomstig het Roemeense recht door bewindvoerders en curatoren worden verleend aan ondernemingen die het voorwerp uitmaken van insolventieprocedures, binnen de werkingssfeer van lid 1 van dit artikel vallen voor zover deze diensten aanleiding geven tot opeenvolgende afrekeningen of betalingen, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

Artikel 64, lid 1, van richtlijn 2006/112, moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling in het geval dat de vergoeding voor diensten die binnen de werkingssfeer ervan vallen niet kan worden betaald omdat de schuldenaar over onvoldoende middelen op zijn rekeningen beschikt, het niet mogelijk maakt aan te nemen dat de belasting over de toegevoegde waarde pas verschuldigd wordt op het moment dat de vergoeding daadwerkelijk wordt ontvangen.

Artikel 168, onder a), van richtlijn 2006/112, moet aldus worden uitgelegd dat om aan te tonen dat er een rechtstreeks en onmiddellijk verband bestaat tussen een bepaalde handeling in een eerder stadium en handelingen in een later stadium die recht geven op aftrek, de objectieve inhoud van deze handelingen dient te worden vastgesteld, wat inhoudt dat rekening wordt gehouden met alle omstandigheden waarin die handelingen hebben plaatsgevonden, namelijk in het bijzonder het daadwerkelijke gebruik van de door de belastingplichtige in een eerder stadium verworven goederen en diensten en de uitsluitende oorzaak van deze verwerving, zonder dat de stijging van de omzet of van het volume van de belastbare handelingen in dat verband relevant is.

Het algemene Unierechtelijke beginsel van eerbiediging van de rechten van de verdediging moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de bevoegde autoriteit in het kader van een administratieve bezwaarprocedure betreffende een aanslag tot vaststelling van de btw een besluit vaststelt dat is gebaseerd op nieuwe feitelijke en juridische gegevens waarover de belanghebbende geen standpunt heeft kunnen innemen, het na afloop van deze procedure genomen besluit nietig moet worden verklaard indien de procedure zonder deze onregelmatigheid een andere afloop had kunnen hebben, ook al is de tenuitvoerlegging van deze belastingaanslag op verzoek van de belanghebbende parallel aan het beroep in rechte tegen dat besluit geschorst.

HvJ – CONCLUSIE – C-243/23 (Drebers) – 6 juni 2024 – A-G Collins – België – ECLI:EU:C:2024:468 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Aftrek van voorbelasting – Onroerende investeringsgoederen – Herzieningsperiode – Nationale wettelijke regeling die voorziet in een periode van vijftien jaar voor bepaalde soorten renovatiewerkzaamheden – Vereiste dat het gerenoveerde gebouw is aan te merken als nieuw gebouw – Toelaatbaarheid – Rechtstreekse werking

Kan aftrek van voorbelasting die is betaald over uitgebreide renovatiewerkzaamheden aan een onroerend goed dat zowel voor bedrijfsmatig gebruik als voor bewoning wordt gebruikt, voorwerp zijn van een herzieningsperiode van vijf jaar op grond dat de werkzaamheden „investeringsgoederen” zijn, dan wel van een herzieningsperiode van vijftien jaar op grond dat die werkzaamheden „onroerende investeringsgoederen” in de zin van artikel 187 van de btw-richtlijn zijn?

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 187 en 189 van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een wettelijke regeling volgens welke een verlengde herzieningsperiode waarbinnen voor ‚onroerende investeringsgoederen’ verschuldigde of betaalde voorbelasting kan worden herzien, ook geldt voor diensten met betrekking tot onroerende goederen, zoals werkzaamheden waarbij een gebouw wordt gerenoveerd of verbouwd.

De eerste zin van artikel 187, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG heeft rechtstreekse werking.

HvJ – CONCLUSIE – C-248/23 (Novo Nordisk) – 6 juni 2024 – A-G Capeta – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:464 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Nationale belastingregeling op grond waarvan bijdragen die krachtens een wettelijke verplichting door een farmaceutische onderneming aan de publieke zorgverzekeraar worden betaald, worden uitgesloten van de verlaging van de maatstaf van heffing – Prijsvermindering of belasting

Het geschil is gerezen tussen Novo Nordisk, een farmaceutische onderneming die farmaceutische producten aan de Hongaarse markt levert, en de Hongaarse belastingdienst die het verzoek van Novo Nordisk heeft afgewezen om verlaging achteraf van het aan btw over de levering van gesubsidieerde geneesmiddelen betaalde bedrag.

Het Hof is verzocht om uit te leggen of bepaalde door de Hongaarse wetgeving opgelegde betalingen die worden berekend op basis van de prijs van gesubsidieerde geneesmiddelen, moeten worden behandeld als een prijsvermindering of als een belasting. Als het een prijsvermindering betreft, moet de maatstaf van heffing worden verlaagd op grond van artikel 90, lid 1, van de btw-richtlijn. Indien die betaling echter moet worden beschouwd als een belasting, heeft Novo Nordisk geen recht op verlaging van de maatstaf van heffing van de btw.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 90, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG staat in de weg aan een nationaalrechtelijke regeling volgens welke een farmaceutische onderneming die wettelijk verplicht is tot betaling aan een publieke zorgverzekeraar van een deel van haar omzet uit de verkoop van uit overheidsmiddelen gefinancierde geneesmiddelen, geen recht heeft op verlaging achteraf van de maatstaf van heffing met betrekking tot die betalingen indien de nationaalrechtelijke regeling in kwestie niet op een duidelijke, nauwkeurige en voorzienbare wijze bepaalt dat de betreffende betaling verschuldigd is als een belasting.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-277/24 \(Adjak\)](#), verwijzing uit **Polen** over de **btw richtlijn** en **artikel 47 Handvest EU** in het kader van de weigering op grond van nationaal recht om de btw-plichtige partij die hoofdelijk aansprakelijk is voor de belastingverplichtingen, **toe te laten als partij in de procedure** – [ECER](#)
- [C-276/24 \(KONREO\)](#), verwijzing uit **Tsjechië** over **de btw-richtlijn**, **hoofdelijke aansprakelijkheidstelling** voor een belastingschuld, **evenredigheidsbeginsel** en de ontzegging van het **recht op aftrek vanwege belastingfraude** in de handelsketen – [ECER](#)
- [C-270/24 \(Granulines Invest\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over **de btw-richtlijn** en het **recht op aftrek van belasting** over een **onjuiste factuur** – [ECER](#)
- [C-262/24 \(Pegazus Busz\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over **de btw-richtlijn**, **artikel 267 VWEU**, **artikel 47 Handvest EU**, het **aantonen van belastingfraude** en **verwijzingsplicht** – [ECER](#)
- [C-278/24 \(Genzyński\)](#), verwijzing uit **Polen** over de **btw-richtlijn** en de vraag of een nationale maatregel op grond waarvan een bestuurder van een rechtspersoon voor de **btw-schulden hoofdelijk aansprakelijk** wordt gesteld, strijd oplevert met richtlijn 2006/112, en diverse **grondrechten** – [ECER](#)

Beroepskwalificaties

OVERIG

ERK verslag legt tekortkomingen bloot inzake het stelsel en de erkenning van beroepskwalificaties door EU-lidstaten ([ECER](#))

Beschermde oorsprongsbenaming

HvJ – CONCLUSIE – [C-579/23 P \(Consortium des Charcutiers Corses/Commissie\)](#) – 27 juni 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – [ECLI:EU:C:2024:561](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 1151/2012 – Bescherming van oorsprongsbenamingen (BOB) en geografische aanduidingen (BGA) – Corsicaanse charcuterieproducten – Afwijzing van aanvragen – Voorwaarden voor registratie van namen – Omvang van het toezicht door de Commissie op de registratieaanvragen

Deze hogere voorziening biedt het Hof de gelegenheid te analyseren in hoeverre de Commissie in de „Europese” fase van de procedure kan weigeren om verschillende eerder door de Franse autoriteiten goedgekeurde BGA's in het register op te nemen.

A-G geeft het Hof in overweging: het eerste en het tweede middel in hogere voorziening tegen het arrest van het Gerecht van 12 juli 2023, Cunsorzio di i Salamaghji Corsi – Consortium des Charcutiers Corses e.a./Commissie (T-34/22, EU:T:2023:386), af te wijzen.

Brexit

HvJ – ARREST – [C-801/21 P \(EUIPO/Indo European foods\)](#) – 18 juni 2024 – [ECLI:EU:C:2024:528](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 207/2009 – Verordening (EU) 2017/1001 – Uniebeeldmerk Abresham Super Basmati Selaa Grade One World's Best Rice – Ouder niet-ingeschreven Brits woordmerk BASMATI – Relatieve weigeringsgrond – Oppositie – Terugtrekkingsakkoord – Overgangperiode – Gevolgen einde overgangperiode voor bescherming oudere merk – Omstandigheden die zich voordoen na de vaststelling van de litigieuze beslissing – Voortbestaan van het voorwerp van het beroep en het procesbelang

Samenvatting onder: [IE](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-202/24 \(Alchaster\)](#) – 27 juni 2024 – **Grote Kamer** – A-G Szpunar – [Ierland](#) – [ECLI:EU:C:2024:559](#) – [conclusie](#) (Engelse taalversie)

Overeenkomst inzake handel en samenwerking tussen EU en VK – Overlevering van personen – Artikel 49, lid 1, van Handvest EU – Legaliteitsbeginsel van strafbare feiten en straffen – Wijziging van voorwaardelijk vrijlatingsstelsel)

Samenvatting onder: [Overlevering en uitlevering](#)

WIKI

- [Wiki Brexit](#)

Broeikasgasemissierechten

HvJ – ARREST – [C-166/23 \(Naturvårdsverket\)](#) – 6 juni 2024 – [Zweden](#) – [ECLI:EU:C:2024:465](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Prejudiciële verwijzing – Milieu – Richtlijn 2003/87/EG – Bijlage I, punt 5 – Luchtverontreiniging – Regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten – Uitzondering eenheden voor de verbranding van gevaarlijke afvalstoffen of van huishoudelijk afval – Relevantie van het doel van de verbranding

Verweerster (Nouryon) produceert organische bulkchemicaliën. Deze activiteit wordt uitgeoefend op grond van een vergunning die in 2004 krachtens het milieuwetboek is verleend. Verzoekster, het Agentschap voor milieubescherming, heeft verweerster gelast om een aanvullend monitoringplan met betrekking tot broeikasgasemissies in te dienen. Verweerster heeft tegen het bevel beroep ingesteld. In hoger beroep heeft de verwijzende rechter vragen gesteld over de uitlegging van punt 5 van bijlage I bij richtlijn 2003/87/EG.

Hof: Punt 5 van bijlage I bij richtlijn 2003/87/EG moet aldus worden uitgelegd dat alle eenheden voor de verbranding van gevaarlijke afvalstoffen of van huishoudelijk afval van het toepassingsgebied van deze richtlijn, zoals gewijzigd, zijn uitgesloten, met inbegrip van eenheden die zijn geïntegreerd in een binnen dat toepassingsgebied vallende installatie en die niet alleen de verbranding van dergelijk

afval tot doel hebben, mits zij slechts in beperkte mate voor de verbranding van ander afval worden gebruikt.

Consumenten

HvJ – CONCLUSIE – [C-379/23 \(Guldbrev\)](#) – 13 juni 2024 – A-G Pikamaä – Zweden – ECLI:EU:C:2024:514 – [conclusie](#)

Richtlijn 2005/29/EG – Bescherming van de consument – Oneerlijke handelspraktijken – Gezamenlijk aanbod bestaande uit de taxatie en de aankoop van goud – Begrippen ‚product’ en ‚handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten’

Is richtlijn 2005/29/EG van toepassing op een situatie waarin een handelaar een product (in casu goud) koopt van een consument, waarbij voor deze aankoop vereist is dat de handelaar het product eerst zelf taxeert en aldus de aankoopprijs bepaalt?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, onder c), d) en i), en artikel 3, lid 1, van richtlijn 2005/29/EG moeten aldus worden uitgelegd dat de combinatie van de door een handelaar aan een consument verleende dienst van taxatie van een goed en de aankoop van dat product door diezelfde handelaar bij diezelfde consument, onder de voorwaarde dat de na die taxatie vastgestelde prijs wordt aanvaard, een „product” in de zin van die bepalingen vormen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-279/24 \(Liechtensteinische Landesbank\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over het **toepasselijke recht** in een **overeenkomst** tussen een **consument** en een bank, in het licht van **verordening 593/2008 – ECER**
- [C-280/24 \(Malicník\)](#), verwijzing uit **Slowakije** over de **openingskosten** die een **consument** moet dragen bij een **kredietverstrekking**, in het kader van **richtlijn 91/13 – ECER**
- [C-294/24 \(Zadzhova\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over consument die de **waterrekening** niet heeft betaald aan het waterbedrijf, **oneerlijk beding** en **verjaringstermijn** – **ECER**
- [C-310/24 \(Elektrorazpredelitelni mrežhi Zapad\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over **consumentenbescherming** en **elektriciteitslevering** – **ECER**

COVID-19

HvJ – ARREST – [C-441/21 P \(Ryanair\)](#) – 6 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:477 – [persbericht – arrest](#)

Artikel 107, lid 3 onder b) VWEU – Spaanse steunregeling – Herkapitalisatiefonds voor strategische ondernemingen tijdens COVID-19 – Besluit Europese Commissie om geen bezwaar te maken – Evenredigheidsbeginsel en non-discriminatiebeginsel – Vrijheid van vestiging en vrij verrichten van diensten

Samenvatting onder: [Staatsteun](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-169/23 \(Mádsi\)](#) – 6 juni 2024 – A-G Medina – Hongarije – [ECLI:EU:C:2024:474 – conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Afgifte COVID-19-certificaat – Informatieplicht – Rechten van de betrokkene – Recht om een klacht in te dienen bij een toezichthoudende autoriteit

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

WIKI

- [Coronavirus – Europees recht](#)

EHRM factsheets

- [COVID-19 health crisis](#)

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

EHRM – ARREST – [T.V. t. Kroatië](#) - 11 juni 2024 – [47909/19](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0611JUD004790919 – persbericht – arrest](#)

Artikel 2 EVRM – Politiegeweld bij verwarde persoon – Recht op leven – Schending van procedureel en materieel aspect

Op 16 november 2017 werd V.D., de partner van klager, door de Kroatische politie benaderd naar aanleiding van een melding dat hij betrokken was bij een gevecht. De politieagenten waren ervan op de hoogte dat V.D. psychische problemen had en dat hij een gevaar vormde voor zichzelf en anderen. De politie trof hem kalm, maar in verwarde staat (*“in state of mental distress”*) aan. Nadat V.D. niet voldeed aan de vorderingen van de politieagenten om zijn zakken te legen, is er pepperspray tegen hem gebruikt waarna hij met geweld in bedwang is gebracht. In de worsteling heeft hij onder andere zijn hoofd tegen de stoep gestoten en op zijn eigen vingers gebeten. Hij is met zijn buik naar beneden op de grond gelegd en door vijf agenten gedurende tien minuten in deze positie gehouden. Toen de ambulance arriveerde, heeft de dokter geconstateerd dat hij bloedde, blauw zag en dat hij een deel van zijn vinger had afgebeten en deels had ingeslikt. Hij heeft een kalmeringsmiddel toegediend gekregen. Omdat hij rusteloos bleef heeft hij tijdens de rit nog een kalmeringsmiddel gekregen waarna hij is overleden. Volgens de schouwarts was een hartstilstand de doodsoorzaak en is hij een natuurlijke dood gestorven. Een forensisch medisch expert kwam na onderzoek in 2021 tot de conclusie dat V.D. als gevolg van geweld was overleden. Volgens dit rapport was er door de politie zwaar lichamelijk letsel toegebracht terwijl hij al in een opgewonden (*“agitated”*) staat was. Het letsel dat hij zichzelf toebracht, in combinatie met de handelingen van de politie en de medische hulpverleners, zouden hem in een staat van shock hebben gebracht wat heeft geleid tot zijn hartstilstand.

Ten aanzien van het materiële aspect van het recht op leven overweegt het EHRM enerzijds dat zij niet overtuigd is dat het tegen V.D. gebruikte geweld noodzakelijk was en, anderzijds, dat gefaald is zijn leven te beschermen nadat hij eenmaal in bedwang is gebracht. Het EHRM acht hierbij relevant dat de politieagenten zich bewust waren van zijn mentale problematiek en dat zij, tegen bestaande richtlijnen in, niet onmiddellijk medische hulp hebben ingeschakeld. Het EHRM concludeert dat het niet anders kan dan dat V.D.’s staat van zijn (*“his agitation”*) en de daarop volgende handelingen van de autoriteiten

hem fataal zijn geworden. Dit gevolg was voor de betrokken politieagenten en medische hulpverleners niet geheel onvoorzienbaar.

Het strafrechtelijke onderzoek naar de dood van V.D. was naar het oordeel van het EHRM niet adequaat. Zo traden er significante vertragingen op omdat de betrokken agenten pas tweeënhalf jaar na dato zijn gehoord. Ook werd de strafzaak tegen betrokken agenten geseponeerd, ondanks het rapport waaruit volgde dat er zwaar lichamelijk letsel was toegebracht, wat volgens nationale regelgeving automatisch tot vervolging had moeten leiden.

Het EHRM stelt gelet op het voorgaande een schending van zowel het materiële als het procedurele aspect van artikel 2 EVRM vast.

**EHRM – ARREST – Bechi t. Roemenië – 25 juni 2024 – 45709/20 –
ECLI:CE:ECHR:2024:0625JUD004570920 – persbericht – arrest**

Artikel 3, 8 en 14 EVRM – Detentieomstandigheden – HIV-positief – Grote afstand gevangenis en woning waar gezin verblijft – Geen schending

Klager, positief getest op HIV, is op 17 september 2019 tot 3 jaar gevangenisstraf veroordeeld. Op 17 januari 2020 is klager overgeplaatst naar een gevangenis op 500 km van het huis van zijn gezin, en op 9 maart 2021 naar een gevangenis op 800 km van het huis van zijn gezin. In die gevangenschappen zat hij op een speciale afdeling voor HIV-positieve gedetineerden. Op 3 juni 2022 is hij in vrijheid gesteld.

Tegenover het EHRM klaagt hij dat art. 3, (jo. 14) en 8 EVRM zijn geschonden. De detentieomstandigheden zouden slecht zijn, omdat de gevangenschappen overvol zaten (waardoor een hoog risico bestond op een hepatitis C-besmetting), hij werd in een aparte afdeling geplaatst t.o.v. andere gedetineerden en zijn mogelijkheden om aan arbeid en andere activiteiten mee te doen werden door zijn HIV-besmetting beperkt. Ook maakte de grote afstand van zijn gezin een inbreuk op zijn mogelijkheid om contact met hen te onderhouden.

Het EHRM overweegt dat klager gedurende zijn detentie voldoende vierkante meters tot zijn beschikking had (namelijk minimaal 4 m²). Klager zat in een halfopen en een open regime, waardoor hij gedurende aanmerkelijke periodes zijn cel uit kon en vrij rond kon lopen. De sanitaire voorzieningen voldeden. Klager heeft de klachten dat hij zijn cel moest delen met rokers en met gedetineerden die aan hepatitis-C leden niet onderbouwd. Het EHRM is er niet van overtuigd dat de algehele detentieomstandigheden zodanige ontberingen of leed toebrachten dat die het onvermijdelijke niveau van lijden dat inherent is aan detentie te boven gingen. Art. 3 is dus niet geschonden.

Dat klager apart werd gezet van de andere gedetineerden was volgens het EHRM gerechtvaardigd, omdat hij speciale medische behandelingen nodig had en beter gevoed moest worden. Verder kon klager volgens de autoriteiten wel degelijk meedoen aan arbeid en heeft klager niet aangetoond dat hij daar om heeft gevraagd. Alhoewel gesteld kan worden dat klager als HIV-positieve gedetineerde anders werd behandeld dan 'gewone' gedetineerden, was het onderscheid redelijkerwijs en objectief gerechtvaardigd. Art. 3 jo. 14 zijn dus niet geschonden.

Het EHRM overweegt dat de afstand tussen het gezin van klager en de gevangenschappen een bepaalde impact heeft gehad op het contact tussen hem en het gezin. Klager kon echter wel via e-mail, telefoon en brieven contact met hen hebben. Niet is aangetoond dat het voor zijn gezin onoverkomelijk of bijzonder moeilijk was om naar de gevangenschappen te reizen. Gezien de beperkte duur van de detentie en gelet op het ontbreken van bewijs dat de banden van klager met zijn gezin significant zijn verslechterd, is de klacht dat art. 8 is geschonden kennelijk ongegrond.

EHRM – ARREST – Friedrich e.a. t. Polen – 20 juni 2024 – 25344/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0620JUD002534420 – persbericht – arrest

Artikel 5 EVRM – Artikel 10 EVRM – Actie op zee van Greenpeace – Nacht op zee vastgehouden – Berichtgeving in de media

Klagers zijn zestien Greenpeaceactivisten en twee journalisten. Klagers voerden actie op zee om de aandacht van het publiek te vestigen op de milieueffecten van de verbranding van steenkool. Het protest werd door de Poolse kustwacht beëindigd evenals de berichtgeving in de media daarover. Zestien klagers werden een nacht vastgehouden op hun schepen, twee klagers werden aan land gebracht, aangehouden en een dag later vrijgelaten.

Het EHRM oordeelt dat sprake is geweest van vrijheidsbeneming in de zin van het Verdrag, gelet op de aard en duur van de beperkingen die de autoriteiten aan klagers hebben opgelegd. De regering heeft niet aangetoond dat het geheel aan dwangmiddelen dat is genomen en tot de vrijheidsneming heeft geleid een toereikende rechtsgrondslag in het nationale recht had. Evenmin is aangetoond dat de gehele periode van vrijheidsbeneming noodzakelijk was voor de uitvoering van controles en de inspectie van de vaartuigen. Dit levert een schending op van art. 5 lid 1 onder b EVRM. Ten aanzien van de twee klagers die zijn aangehouden is daarnaast sprake van een schending van art. 5 lid 1 onder c van het Verdrag vanwege het ontbreken van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is gepleegd. Het Hof kon niet vaststellen dat de gedragingen strafbaar zijn naar nationaal recht. Het niet of niet onmiddellijk (t.o.v. twee klagers) verstrekken van informatie met betrekking tot de redenen voor de maatregelen die tot vrijheidsbeneming hebben geleid, levert daarnaast volgens het Hof een schending op van art. 5 lid 2 EVRM.

HvJ – CONCLUSIE – C-305/22 (C.J.) – 13 juni 2024 – A-G De La Tour – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:508 – conclusie

Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Kaderbesluit 2008/909/JBZ – Europees aanhoudingsbevel – Grond tot facultatieve weigering tenuitvoerlegging EAB – Tenuitvoerlegging opgelegde vrijheidsstraf door uitvoerende lidstaat – Wederzijdse erkenning van strafvonnissen met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in een andere lidstaat – Recht van de uitvaardigende lidstaat om straf zelf ten uitvoer te leggen

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces

EHRM factsheets en guides

- Hunger strikes in detention
- Migrants in detention
- Prisoners' right to vote
- Prisoners' health-related rights
- Detention and mental health
- Detention conditions and treatment of prisoners
- Use of force in the policing of demonstrations
- Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights

Diensten, vrij verkeer van diensten en elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – C-540/22 (Staatssecretaris van J&V) – 20 juni 2024 – Nederland – Rb. Den Haag, zittingsplaats Middelburg – ECLI:EU:C:2024:530 – persbericht – conclusie – arrest

Artikelen 56 en 57 VWEU – Terbeschikkingstelling derdelanders door onderneming van een lidstaat – Werkzaamheden verrichten in andere lidstaat – Duur van meer dan 90 dagen binnen een periode van 180 dagen – Beperking geldigheidsduur verblijfsvergunningen – Afgeleid verblijfsrecht – Leges – Beperking vrij verrichten van diensten – Dwingende redenen van algemeen belang – Evenredigheid

Een Slowaakse onderneming heeft Oekraïense werknemers gedetacheerd bij een Nederlands bedrijf om werkzaamheden uit te voeren in de haven van Rotterdam (Nederland). De Oekraïners beschikken over tijdelijke verblijfsvergunningen die door de Slowaakse autoriteiten zijn afgegeven.

Volgens de Nederlandse wet moeten de Oekraïners ook een Nederlandse verblijfsvergunning krijgen na het verstrijken van een periode van 90 dagen. Daarnaast worden leges geheven voor elke vergunningaanvraag. De Nederlandse rechter wil weten of de Nederlandse wetgeving in overeenstemming is met het vrij verrichten van diensten in de Europese Unie.

Hof: De artikelen 56 en 57 VWEU moeten aldus worden uitgelegd dat aan derdelander-werknemers die in een lidstaat ter beschikking zijn gesteld door een in een andere lidstaat gevestigde dienstverrichter, niet automatisch een „afgeleid verblijfsrecht” moet worden toegekend, noch in de lidstaat waar zij in dienstverband zijn, noch in de lidstaat waar zij ter beschikking worden gesteld.

Artikel 56 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan een in een andere lidstaat gevestigde onderneming die in eerstbedoelde lidstaat diensten verricht voor een duur van meer dan drie maanden, verplicht is om in de ontvangende lidstaat een verblijfsvergunning te verkrijgen voor elke derdelander-werknemer die zij aldaar wil detacheren, waarbij die vergunning slechts wordt afgegeven indien zij vooraf kennis heeft gegeven van de dienstverrichting waarvoor die werknemers moeten worden gedetacheerd en zij de verblijfsvergunningen waarover deze werknemers beschikken in de lidstaat waar zij is gevestigd, evenals hun arbeidsovereenkomsten, overlegt aan de overheden van de ontvangende lidstaat.

Artikel 56 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling van een lidstaat op grond waarvan, ten eerste, de geldigheid van de verblijfsvergunning die aan een in die lidstaat ter beschikking gestelde derdelander-werknemer kan worden verleend in geen geval de duur mag overschrijden die door de betrokken nationale regeling is bepaald en die dus korter kan zijn dan voor de uitvoering van de prestatie waarvoor deze werknemer is gedetacheerd noodzakelijk is, ten tweede, de geldigheidsduur van deze verblijfsvergunning beperkt is tot die van de arbeids- en verblijfsvergunning waarover de betrokkene beschikt in de lidstaat waar de dienstverrichter is gevestigd, en ten derde, voor de afgifte van die verblijfsvergunning hogere leges verschuldigd zijn dan voor de afgifte van een bewijs van regulier verblijf aan een Unieburger, voor zover i) de oorspronkelijke geldigheidsduur van die vergunning niet kennelijk te kort is om aan de behoeften van de meerderheid van de dienstverrichters te voldoen, ii) deze vergunning zonder buitensporige formaliteiten kan worden verlengd, en iii) het bedrag van de leges ongeveer overeenkomt met de administratieve kosten die de behandeling van een aanvraag voor een dergelijke vergunning meebrengt.

- 📌 Posted Ukrainian workers: the Member State in which the works are carried out may impose an obligation to obtain a residence permit (persbericht)
- 📌 EU-Hof: de lidstaat waar werk wordt verricht door langdurig gedetacheerde derdelander-werknemers mag een verblijfsvergunning verplicht stellen (ECER)

HvJ – CONCLUSIE – C-88/23 (Parfümerie Akzente) – 6 juni 2024 – A-G Szpunar – Zweden – ECLI:EU:C:2024:473 – [conclusie](#)

Elektronische handel – Onlinepromotie en -verkoop – Oneerlijke handelspraktijken – Verbod op beperking van het vrije verkeer van diensten van de informatiemaatschappij vanuit een andere lidstaat – Nationale regeling die bepaalt dat nationale voorschriften niet van toepassing zijn op een in een andere lidstaat gevestigde verlener van diensten van de informatiemaatschappij

Parfümerie Akzente is een Duitse onderneming die via haar website (parfumdreams.se) reclame maakt voor haarverzorgingsproducten en andere cosmetische producten. De reclame en de verkoop op de website zijn gericht op de Zweedse markt en Zweedse consumenten.

KTF is een Zweedse vereniging van leveranciers van chemische producten. KTF heeft een vordering ingesteld tegen Parfümerie Akzente teneinde laatstgenoemde op straffe van een dwangsom te verbieden om, ten eerste, welbepaalde reclame-uitingen te gebruiken bij het aanprijzen van cosmetische producten en haarverzorgingsproducten, ten tweede, reclame te maken voor bepaalde cosmetische producten in spuitbussen die niet zijn voorzien van een Zweeds etiket, hetgeen in strijd is met de Zweedse regeling tot omzetting van richtlijn 75/324 en, ten derde, reclame te maken voor bepaalde cosmetische producten die niet zijn voorzien van een Zweeds etiket, hetgeen in strijd is met inzonderheid artikel 19, lid 1, onder d), van verordening nr. 1223/2009 en bijlage III daarbij. Deze vordering is toegewezen.

Parfümerie Akzente is bij de verwijzende rechter in hoger beroep gegaan tegen deze beslissing.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, onder h), van richtlijn 2000/31/EG moet aldus worden uitgelegd dat de reikwijdte van het gecoördineerde gebied in de zin van die bepaling zich niet uitstrekt tot het verbod op de onlinepromotie en -verkoop van een product dat is geëtiketteerd in strijd met de vereisten die voor dat product als zodanig gelden in de lidstaat waar de consumenten zich bevinden op wie deze onlineverkoopbevordering is gericht en die door die lidstaat zijn vastgelegd in overeenstemming met artikel 8, lid 2, van richtlijn 75/324/EEG.

HvJ – CONCLUSIE – C-242/23 (Techno*37) – 13 juni 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Italië – ECLI:EU:C:2024:509 – [conclusie](#)

Richtlijn 2005/36/EG – Richtlijn 2006/123/EG – Vrijheid van dienstverlening – Multidisciplinaire activiteiten – Nationale wettelijke regeling die het vastgoedmakelaars verbiedt om de activiteit van beheerder van onroerend goed in mede-eigendom als bedrijfsactiviteit uit te oefenen – Dwingende redenen van algemeen belang – Belangenconflict – Evenredigheid

De verwijzende rechter verzoekt in het bijzonder om uitlegging van artikel 59, lid 3, van richtlijn 2005/36/EG, artikel 25 van richtlijn 2006/123/EG en artikel 49 VWEU.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 25, lid 1, van richtlijn 2006/123/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling die preventief en algemeen verbiedt om het gereguleerde beroep van vastgoedmakelaar en de activiteit van beheerder van onroerend goed in mede-eigendom gezamenlijk uit te oefenen; het zich niet verzet tegen het verbod om beide activiteiten gezamenlijk uit te oefenen wanneer dit aanleiding kan geven tot een belangenconflict omdat de diensten van vastgoedmakelaar door een beroepsbeoefenaar worden verleend met betrekking tot een onroerend goed in mede-eigendom waarvan het beheer hem is opgedragen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-368/23 \(Fautromb\)](#) – 13 juni 2024 – A-G Sanchez-Bordona – Frankrijk – [ECLI:EU:C:2024:510](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/43/EG – Richtlijn 2006/123/EG – Verordening (EU) nr. 537/2014 – Artikel 267 VWEU – Artikelen 49 en 56 VWEU – Begrip ‚nationale rechterlijke instantie’ – Vrijheid van dienstverrichting – Multidisciplinaire activiteiten – Nationale wettelijke regeling volgens welke wettelijke auditors geen commerciële activiteiten mogen uitoefenen met uitzondering van commerciële activiteiten die bijkomstig zijn ten opzichte van het accountantsberoep – Dwingende redenen van algemeen belang – Evenredigheid

De H3C (hoge raad voor het externe-accountantswezen) was de overheidsinstantie die in Frankrijk belast was met het toezicht op wettelijke auditors. De H3C moet besluiten of zij bij wijze van sanctie een geldboete en een beroepsverbod oplegt aan een wettelijke auditor die ervan wordt beschuldigd activiteiten te verrichten die volgens het nationale recht onverenigbaar zijn met zijn statuut. De H3C wil weten of de Franse wettelijke regeling volgens welke wettelijke auditors geen commerciële activiteiten mogen uitoefenen, tenzij die bijkomstig zijn ten opzichte van het accountantsberoep, verenigbaar is met het Unierecht.

Aan de orde is ook de vraag naar de ontvankelijkheid van de H3C. Oefent H3C een rechtsprekende functie in de zin van artikel 267 VWEU uit? Volgens de Franse regering is dat niet het geval.

A-G geeft het Hof primair in overweging om het verzoek om een prejudiciële beslissing niet-ontvankelijk te verklaren. Subsidiair, artikel 25 van richtlijn 2006/123/EG, gelezen in samenhang met de artikelen 22 en 52 van richtlijn 2006/43/EG en artikel 5, leden 1 en 2, van verordening (EU) nr. 537/2014 moet aldus worden uitgelegd dat het zich in beginsel verzet tegen een nationale wettelijke regeling volgens welke wettelijke auditors geen enkele commerciële activiteit mogen uitoefenen, noch rechtstreeks, noch via een tussenpersoon, met uitzondering van commerciële activiteiten die bijkomstig zijn ten opzichte van het accountantsberoep. Het is aan de verwijzende instantie om te bepalen of deze wettelijke regeling is ingegeven door redenen van algemeen belang die het verbod rechtvaardigen en of het verbod onontbeerlijk is om de onafhankelijkheid en objectiviteit van wettelijke auditors te behouden.

Digitalisering, AI, sociale media

OVERIG

- Akkoord binnen de Raad over gebruik supercomputers voor ontwikkeling van artificiële intelligentie ([ECER](#))
- Europese Rekenkamer brengt speciaal verslag uit over AI ([ECER](#))
- Commissie richt AI-bureau op om het leiderschap van de EU op het gebied van veilige en betrouwbare artificiële intelligentie te versterken ([ECER](#))

Discriminatie en gelijke behandeling

HvJ – CONCLUSIE – [C-314/23 \(Air Nostrum\)](#) – 6 juni 2024 – A-G Szpunar – Spanje – [ECLI:EU:C:2024:475](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/54/EG – Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep – Verbod van indirecte discriminatie op grond van geslacht – Collectieve overeenkomsten – Verschillende dagvergoedingen voor piloten en cabinepersoneel

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-240/23 \(Herbaria Kräuterparadies\)](#) – 18 juni 2024 – **Grote Kamer** – **A-G De La Tour** – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:523](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2018/848 – Etikettering biologische producten – Logo – Invoer van gelijkwaardige biologische producten uit een derde land dat is erkend op de Uniemarkt – Vermelding die verwijst naar de biologische productiemethode – Artikel 20 Handvest – Gelijke behandeling

Samenvatting onder: [Landbouw](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- e [C-268/24 \(Lalfi\)](#), verwijzing uit **Italië** over het **non-discriminatiebeginsel** uit **richtlijn 1999/70**, betreffende het verschil in bepaalde voordelen voor **docenten in vaste dienst t.o.v. docenten met een tijdelijke functie** – [ECER](#)

NOOT – bij EHRM 26 maart 2024, [V.I. t. Moldavië](#)

Systemic discrimination of intellectually disabled children: *V.I. v. Moldova paves the way* ([Strasbourg observers](#))

EHRM - facstsheets en guides

- [Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination](#)

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

HvJ – ARREST – [C-104/23 \(Hauptzollamt B\)](#) – 13 juni 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:504](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EEG) nr. 2658/87 – Tariefindeling geprefabriceerde bouwwerken – Draagwijdte van het begrip ‚bouwwerk’ – Kalverhutten

A heeft verzocht om een bindende tariefindeling voor kalverhutten. Volgens A. vallen deze hutten in postonderverdeling 9406 00 80 van de GN als „geprefabriceerde bouwwerken van andere stoffen”, waarvoor het toepasselijke douanerecht bij invoer 2,7 % bedraagt. Het douanekantoor heeft de hutten in GN-postonderverdeling 3926 90 97 ingedeeld als „andere artikelen van kunststof en artikelen van andere stoffen bedoeld bij de posten 3901 tot en met 3914, waarbij het niet gaat om artikelen die onder de GN-postonderverdelingen 3926 10 00 tot en met 3926 90 92 vallen”, waarvoor een douanerecht van 6,5 % gold. A heeft tegen dat besluit bezwaar gemaakt.

Hof: Tariefpost 9406 00 van de gecombineerde nomenclatuur die is opgenomen in bijlage I bij verordening (EEG) nr. 2658/87 moet aldus worden uitgelegd dat het daarin voorkomende begrip „geprefabriceerd bouwwerk” niet ziet op een goed uit kunststof dat dient ter bescherming van dieren tegen weersinvloeden, „kalverhut” genaamd, dat beschikt over een dak en wanden maar dat niet noodzakelijkerwijs een aan alle zijden omsloten ruimte vormt en waarvan de afmetingen het voor een

persoon van gemiddelde lengte niet mogelijk maken dit rechtopstaand te betreden en er staand activiteiten in uit te voeren.

HvJ – ARREST – C-252/23 P (Euranimi/Commissie) – 20 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:538 – arrest (Engels taalversie)

Handelspolitiek – Dumping – Invoer van koudgewalste platte producten van roestvrij staal van oorsprong uit India en Indonesië – Beroep tot nietigverklaring – Vereniging van ondernemingen die belangen van importeurs behartigt – Rechtstreeks en individueel wordt geraakt – Regelgevingshandeling die uitvoeringsmaatregelen meebrengt

Het verzoek tot nietigverklaring van Uitvoeringsverordening (EU) 2021/2012 is door het Gerecht afgewezen. Euranimi gaat in beroep. Euranimi voert aan dat het gerecht zijn beslissing heeft gebaseerd op een onjuiste rechtsopvatting ten aanzien van de uitleg van artikel 263, vierde alinea, VWEU, in het bijzonder van het vereiste dat verzoekster rechtstreeks en individueel moet worden geraakt en het begrip 'regelgevingshandeling die geen uitvoeringsmaatregelen inhoudt'.

Het Hof herhaalt overwegingen uit eerdere arresten en verwerpt dat het beroep.

HvJ – ARREST – C-168/23 (Prysmian Cabluri și Sisteme) – 27 juni 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:557 – geen conclusie – arrest

Verordening (EEG) nr. 2658/87 – Tariefindeling optische vezelkabel – Wijziging in de toelichtingen op de gecombineerde nomenclatuur – Rechtszekerheidsbeginsel en beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Prysmian, verzoeker in het hoofdgeding, en het nationaal bureau van de belastingdienst en de Roemeense douaneautoriteit, met betrekking tot de vermeende onjuiste indeling door verzoeker van optische vezelkabel onder GN-onderverdeling 8544 70 00 in plaats van onder GN-onderverdeling 9001 10 90.

De verwijzende rechter vraagt of de gecombineerde nomenclatuur aldus dient te worden uitgelegd dat het product bestaande in een kern van de optische vezel en een kernbekleding die bedekt is met een eerste binnenschil van zacht acrylaat en een tweede buitenschil van gekleurd hard acrylaat kan worden ingedeeld onder post 8544 70 00 van de Gecombineerde Nomenclatuur?

En, indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, of de nationale douaneautoriteiten bij de uitlegging van het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel dan voorbij mogen gaan aan het bestaan van besluiten van de douaneautoriteit van die staat waarin de indeling van dat product onder post 8544 70 00 niet ter discussie is gesteld, maar ook aan gunstige BTI-beschikkingen van andere douaneautoriteiten of zelfs beslissingen van rechterlijke instanties van andere lidstaten van de Europese Unie met betrekking tot een dergelijke tariefindeling?

Hof: Postonderverdeling 8544 70 00 van de gecombineerde nomenclatuur, die is opgenomen in bijlage I bij verordening (EEG) nr. 2658/87 moet aldus worden uitgelegd dat een optische vezelkabel die bestaat in de kern van de optische vezel en een kernbekleding die bedekt is met een eerste binnenschil van zacht acrylaat en een tweede buitenschil van gekleurd hard acrylaat, niet onder die postonderverdeling valt.

Het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich er niet tegen verzetten dat de douaneautoriteiten van een lidstaat de rechten en heffingen innen die een

belastingplichtige verschuldigd is wegens de volgens deze autoriteiten onjuiste indeling van een goed onder een postonderverdeling van de gecombineerde nomenclatuur die is opgenomen in bijlage I bij verordening nr. 2658/87, zelfs wanneer beschikkingen inzake bindende tariefinlichtingen die door deze autoriteiten en douaneautoriteiten van andere lidstaten aan andere belastingplichtigen zijn afgegeven, alsmede rechterlijke beslissingen in andere lidstaten niet van die tariefindeling afwijken.

Eigendomsrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-261/24 \(Alizeu Eolian\)](#), verwijzing uit Roemenië over **belasting over extra inkomsten op elektriciteit uit windenergie** alleen voor bepaalde categorieën van producenten van elektriciteit, **staatssteun, vrij verkeer** en **eigendomsrecht** – [ECER](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#)

Energiemarkt

HvJ – CONCLUSIE – [C-255/22 P \(Orlen/Commissie\)](#) – 6 juni 2024 – A-G Rantos – [ECLI:EU:C:2024:466 – conclusie](#)

Artikel 102 VWEU – Artikel 194 VWEU – Verordening (EG) nr. 1/2003 – Artikel 54 van de EER-overeenkomst – Misbruik van machtspositie – Midden- en Oost-Europese gasmarkten – Besluit Commissie waarbij de door een onderneming gedane individuele toezeggingen verbindend worden verklaard – Beroep tot nietigverklaring – Aard van het toezicht van Unierechter – Afzien door de Commissie van het eisen van toezeggingen ten aanzien van bepaalde aanvankelijke bezorgdheden – Motiveringsplicht – Doelstellingen van het energiebeleid van de Unie – Beginsel van energiesolidariteit – Toepasselijkheid

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-251/24 \(Axpo Energy Romania\)](#), verwijzing uit **Roemenië**, over een **bijdrageplicht** aan het **Energietransitiefonds** – [ECER](#)
- [C-261/24 \(Alizeu Eolian\)](#), verwijzing uit Roemenië over **belasting over extra inkomsten op elektriciteit uit windenergie** alleen voor bepaalde categorieën van producenten van elektriciteit, **staatssteun, vrij verkeer** en **eigendomsrecht** – [ECER](#)
- [C-310/24 \(Elektrozapredelitelni mrežhi Zapad\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over **consumentenbescherming** en **elektriciteitslevering** - [ECER](#)

REGELGEVING

Besluit (EU) 2024/1638 van de Raad van 30 mei 2024 betreffende de terugtrekking van de Unie uit het Verdrag inzake het Energiehandvest, [PB L, 2024/1638, 5.6.2024](#) – (Raad)

Erfrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-240/24 \(BNP Paribas Fortis\)](#), verwijzing uit **Polen** over **Europese erfrechtverklaring en bevoegdheid van een notaris een prejudiciële vraag** aan het HvJ voor te leggen – [ECER](#)
- [C-321/24 \(Attal et Associés\)](#), verwijzing uit **Frankrijk** over **dubbele bezoldiging notarissen** van twee lidstaten bij **afwikkeling zelfde nalatenschap** en het **vrij verkeer van kapitaal** (artikel 63, lid 2, VWEU)

Familieleven en familierecht

HvJ – ARREST – [C-381/23 \(Geterfer\)](#) – 6 juni 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:467 – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 4/2009 – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Bevoegdheid inzake onderhoudsverplichtingen – Aanhangigheid – Samenhangende verzoeken

Verzoekster in het hoofdgeding, is in november 2001 geboren uit het huwelijk tussen haar vader en JS, verweerster. Dit huwelijk is definitief ontbonden in november 2010. De vader van verzoekster verblijft in Duitsland, terwijl haar moeder in België verblijft.

Verzoekster vordert in het hoofdgeding bij de rechtbank Mönchengladbach-Rheydt (Duitsland) van haar moeder betaling van een – nog te berekenen – alimentatie, voor de periode vanaf november 2017 tot een onbepaalde datum. De moeder werpt een exceptie van aanhangigheid op. Op de datum waarop in het hoofdgeding is ingeleid, was er al een door de moeder tegen de vader van verzoekster ingestelde vordering aanhangig voor het Gericht Erster Instanz Eupen (België).

De rechtbank Mönchengladbach-Rheydt heeft de volgende prejudiciële vraag gesteld:

Is er sprake van een in een andere lidstaat aanhangige zaak met hetzelfde onderwerp in de zin van verordening (EG) nr. 4/2009, wanneer in België een zaak over kinderalimentatie tussen de vader en de moeder van het kind aanhangig is, terwijl in Duitsland op een later tijdstip door het inmiddels meerderjarige kind een procedure over kinderalimentatie wordt gevoerd tegen haar moeder?"

Hof: Artikel 12, lid 1, van verordening (EG) nr. 4/2009 moet aldus worden uitgelegd dat wat de vaststelling betreft of er sprake is van aanhangigheid, de in deze bepaling gestelde voorwaarden volgens welke de verzoeken hetzelfde onderwerp moeten betreffen en tussen dezelfde partijen aanhangig moeten zijn, niet zijn vervuld wanneer op de datum van indiening door een – inmiddels meerderjarig geworden – kind bij een gerecht van een lidstaat van een vordering tegen haar moeder tot betaling van een alimentatie, de moeder reeds een verzoek heeft ingediend bij een rechterlijke instantie van een andere lidstaat waarbij zij een vergoeding van de vader van het kind eist voor de huisvesting en de verzorging van dat kind, aangezien de aanspraken van de verzoekers niet hetzelfde doel nastreven en elkaar temporeel niet overlappen. Het feit dat er geen sprake is van aanhangigheid staat evenwel niet in de weg aan de toepassing van artikel 13 van verordening nr. 4/2009 indien de betrokken verzoeken voldoende nauw met elkaar verbonden zijn om als samenhangend in de zin van artikel 13,

lid 3, te kunnen worden beschouwd, zodat deze rechter, bij wie de zaak het laatst is aangebracht, zijn uitspraak zou kunnen aanhouden.

HvJ – ARREST – [C-35/23 \(Greislzel\)](#) – 20 juni 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:532](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 2201/2003 – Haags Kinderontvoeringsverdrag – Ouderlijke verantwoordelijkheid – Bevoegdheid – Ongeoorloofde overbrenging van een kind – Gewone verblijfplaats van het kind in een lidstaat vóór de ongeoorloofde overbrenging – Terugkeerprocedure tussen een derde land en een lidstaat – Begrip ‚verzoek tot terugkeer‘

In deze zaak wordt gevraagd om de terugkeer van een kind naar een derde land (Zwitserland), waar het vóór de ongeoorloofde overbrenging niet zijn gewone verblijfplaats had.

Duitsland en Polen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 10, aanhef en onder b), i), van verordening (EG) nr. 2201/2003 moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling niet ophoudt van toepassing te zijn op de enkele grond dat een centrale autoriteit van een derde land is verzocht een procedure voor de terugkeer van een kind krachtens het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage gesloten Verdrag betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen te voeren, en dat deze procedure is mislukt.

Artikel 10, aanhef en onder b), i), van verordening nr. 2201/2003 moet aldus worden uitgelegd dat noch een verzoek tot terugkeer van het kind naar een andere staat dan de lidstaat waar dat kind onmiddellijk voor de ongeoorloofde overbrenging of het niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats had, noch een bij de gerechten van die lidstaat ingediend verzoek tot toewijzing van het ouderlijk gezag over dat kind, onder het begrip „verzoek tot terugkeer” in de zin van die bepaling valt.

Artikel 11, leden 6 en 8, van verordening nr. 2201/2003 moet aldus worden uitgelegd dat het niet van toepassing is wanneer een procedure voor de terugkeer van een kind krachtens het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage gesloten Verdrag betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen wordt gevoerd tussen een derde land en een lidstaat op het grondgebied waarvan het kind zich bevindt na ongeoorloofde overbrenging of niet doen terugkeren.

NOOT – bij EHRM 14 mei 2024, [Mitrevska t. Noord Macedonië](#)

Macedonian courts' failure to recognize rights and balance interests concerning adoption in the case of *Mitrevska v. North Macedonia* ([Strasbourg observers](#))

EHRM factsheets en case-law guide

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#)
- [Reproductive rights](#)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence](#)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry](#)

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

HvJ – ARREST – [C-551/22 P \(Commissie/CRU\)](#) – 18 juni 2024 – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2024:520 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 806/2014 – Economisch en monetair beleid – Bankenunie – Gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme – Afwikkelingsprocedure die van toepassing is wanneer een entiteit faalt of waarschijnlijk zal falen – Vaststelling van een afwikkelingsregeling door de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad – Goedkeuring van deze regeling door de Europese Commissie – Handeling waartegen beroep kan worden ingesteld – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid

Op 6 juni 2017 is het Gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme (GAM) voor de eerste maal toegepast voor de Banco Popular. Deze hogere voorziening betreft hoofdzakelijk de vraag wie de juridische verantwoordelijkheid draagt voor de afwikkelingsregeling van Banco Popular, en tegen wie een beroep tot nietigverklaring bij de Unierechter derhalve moet worden gericht. Is dit de GAR, die de afwikkelingsregeling heeft vastgesteld? Of is dit de Commissie, die deze regeling in haar geheel heeft goedgekeurd? Of is de afwikkeling van Banco Popular een gezamenlijke handeling? Volgens het arrest van het Gerecht van 1 juni 2022, in zaak T-481/17 is de afwikkelingsregeling een voor beroep vatbare handeling waarvoor de GAR rechtens verantwoordelijk is.

Met haar hogere voorziening vordert de Europese Commissie vernietiging van het arrest van het Gerecht in zaak T-481/17, houdende afwijzing van de vordering tot nietigverklaring tegen besluit SRB/EES/2017/08 van de bestuursvergadering van de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad (GAR) van 7 juni 2017 betreffende de vaststelling van een afwikkelingsregeling voor Banco Popular Español SA. De Commissie bestrijdt het oordeel dat beroep kan worden ingesteld tegen de GAR. Volgens haar had het beroep moeten worden gericht tegen de Commissie zelf, aangezien de afwikkelingsregeling pas in werking treedt nadat zij deze heeft goedgekeurd.

Het hof stelt vast dat een afwikkelingsmaatregel van de GAR pas definitief wordt en pas bindende rechtsgevolgen heeft nadat de Commissie een goedkeuringsbesluit heeft vastgesteld. Daarom moet de Commissie, en niet de GAR, zich voor de Unierechter verantwoorden voor die afwikkelingsmaatregel. Het besluit van de GAR waarbij een afwikkelingsregeling voor een falende bank wordt vastgesteld, vormt dus volgens het EU-Hof geen handeling waartegen krachtens artikel 263, vierde alinea, van het EU-Werkingsverdrag beroep tot nietigverklaring kan worden ingesteld. \

Hof (Grote Kamer): Het arrest van het Gerecht in zaak T-481/17 wordt vernietigd voor zover daarbij het ingestelde beroep tot nietigverklaring van besluit SRB/EES/2017/08 van de bestuursvergadering van de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad, van 7 juni 2017 betreffende de vaststelling van een afwikkelingsregeling voor Banco Popular Español SA, ontvankelijk is verklaard.

Het beroep tot nietigverklaring van besluit SRB/EES/2017/08 wordt niet-ontvankelijk verklaard.

- 📌 EU-Hof: GAR-besluit tot vaststelling van een afwikkelingsregeling voor een falende bank vormt geen voor beroep vatbare handeling ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-118/23 (Getin Holding e.a.) – 13 juni 2024 – A-G De La Tour – Polen – ECLI:EU:C:2024:511 – [conclusie](#)

Herstel en afwikkeling van kredietinstellingen – Bank in afwikkeling – Combinatie van de functies van de afwikkelingsautoriteit – Waarborg van operationele onafhankelijkheid

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 3, van richtlijn 2014/59/EU moet aldus worden uitgelegd dat:

- de vereisten om passende structurele regelingen te treffen om de operationele onafhankelijkheid te garanderen en belangenconflicten te voorkomen tussen de toezichtfuncties als bedoeld in verordening (EU) nr. 575/2013, en richtlijn 2013/36/EU, of de andere functies van de betrokken autoriteit, en de krachtens richtlijn 2014/59 aan afwikkelingsautoriteiten toegewezen functies, met name een afzonderlijke organisatiestructuur en afzonderlijke rapportagelijnen, van toepassing zijn wanneer de afwikkelingsautoriteit de andere functies van tijdelijk bewindvoerder overeenkomstig artikel 29 van die richtlijn en van garant voor bankdeposito's uitoefent;
- indien de lidstaat geen interne regels heeft vastgesteld en openbaar heeft gemaakt die geschikt zijn om de operationele onafhankelijkheid te garanderen en belangenconflicten te voorkomen tussen de toezichtfuncties op grond van verordening nr. 575/2013 en richtlijn 2013/36, of de andere functies van de betrokken autoriteit, en de functies van afwikkelingsautoriteiten op grond van richtlijn 2014/59, het aan de afwikkelingsautoriteit is om dergelijke regels vast te stellen en openbaar te maken en het aan de nationale rechter is om na te gaan of deze regels geschikt zijn om de in artikel 3, lid 3, van richtlijn 2014/59 bedoelde doelstellingen te waarborgen of om de gevolgen te trekken die volgens het nationale recht aan de niet-vaststelling of de niet-openbaarmaking van deze regels moeten worden verbonden.

GERECHT – ARREST – T-186/22 (BNP Parisbas/ECB) – 5 juni 2024 – ECLI:EU:T:2024:353 – [arrest](#)

Economisch en monetair beleid – Toezicht op kredietinstellingen – Specifieke aan de ECB opgedragen toezichthoudende taken – Vaststelling van prudentiële vereisten – Onherroepelijke betalingstoezeggingen – Gezag van gewijsde – Bevoegdheidsoverschrijding – Kennelijke beoordelingsfout – Beginsel van behoorlijk bestuur – Evenredigheid”

Verzoekster, BNP Paribas, vordert de nietigverklaring van besluit ECB-SSM-2022-FRBNP-7 van de Europese Centrale Bank (ECB) van 2 februari 2022 (hierna: „besluit van 2 februari 2022”) voor zover het maatregelen voorschrijft die moeten worden genomen met betrekking tot de onherroepelijke betalingstoezeggingen voor de depositogarantiestelsels of de afwikkelingsfondsen en, ten tweede, van besluit ECB-SSM-2022-FRBNP-86 van de ECB van 21 december 2022 (hierna: „besluit van 21 december 2022”) voor zover het maatregelen voorschrijft die moeten worden genomen met betrekking tot de OBt voor de depositogarantiestelsels of de afwikkelingsfondsen.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

REGELGEVING

- Definitief vastgestelde EU-regels moeten banken die in de EU actief zijn beter bestand maken tegen economische schokken ([ECER](#))
- Verordening (EU) 2024/1623 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2024 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 575/2013 wat betreft vereisten inzake kredietrisico, risico van aanpassing van de kredietwaardering, operationeel risico, marktrisico en de output floor, [PB L, 2024/1623, 19.6.2024](#)
- Richtlijn (EU) 2024/1619 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2024 tot wijziging van Richtlijn 2013/36/EU wat betreft toezichtsbevoegdheden, sancties, bijkantoren uit derde landen en ecologische, sociale en governancerisico's, [PB L, 2024/1619, 19.6.2024](#)
- Nieuwe EU-regels om het financiële stelsel van de EU te beschermen tegen witwassen en terrorismefinanciering ([ECER](#))
- Verordening (EU) 2024/1620 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2024 tot oprichting van de Autoriteit voor de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering en tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1093/2010, (EU) nr. 1094/2010 en (EU) nr. 1095/2010, [PB L, 2024/1620, 19.6.2024](#)
- Richtlijn (EU) 2024/1640 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2024 betreffende de mechanismen die de lidstaten moeten invoeren om het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen of terrorismefinanciering te voorkomen, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937, en tot wijziging en intrekking van Richtlijn (EU) 2015/849, [PB L, 2024/1640, 19.6.2024](#)

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 21 juni 2024 – [ECLI:NL:HR:2024:922](#)

Verordening (EU) nr. 269/2014 – EU-sancties tegen Rusland – Bevriezing tegoeden – Vergader- en stemrechten

Kan houder van certificaten van aandelen die is onderworpen aan sancties aan certificaten verbonden vergader- en stemrechten uitoefenen?

Prejudiciële vragen: Moet “bevriezing van tegoeden” in de zin van art. 1, aanhef en onder f, Verordening 269/2014 in het geval van certificaten van aandelen die toebehoren aan, eigendom zijn, in het bezit zijn of onder zeggenschap staan van in bijlage I van Verordening 269/2014 vermelde natuurlijke personen, of met hen verbonden natuurlijke personen of rechtspersonen, entiteiten of lichamen, aldus worden uitgelegd dat de aan certificaten van aandelen verbonden vergader- en stemrechten niet kunnen worden uitgeoefend, in elk geval zolang dat niet leidt tot disproportionele schade voor de desbetreffende certificaathouder?

Maakt het voor het antwoord op vraag 1 verschil of in het concrete geval, mede gelet op de aard en inhoud van het geagendeerde besluit en het standpunt daarover van de desbetreffende certificaathouder, uitoefening van de vergader- en stemrechten kan leiden tot mutatie, overmaking, wijziging, gebruik of inzet van of omgang met tegoeden, op welke wijze ook, met als gevolg wijziging van hun omvang, bedrag, locatie, eigenaar, bezit, onderscheidende kenmerken, bestemming of andere wijzigingen waardoor het gebruik van bedoelde tegoeden, inclusief het beheer van een beleggingsportefeuille, mogelijk wordt gemaakt in de zin van art. 1, aanhef en onder f, Verordening 269/2014?

Raad

Raad neemt conclusies aan over EU-betrekkingen met West-Europese landen die geen EU-lidstaat zijn (IJsland, Liechtenstein, Noorwegen, Andorra, San Marino, Monaco en de Faeröer eilanden) ([ECER](#))

EHRM factsheets en guides

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#)

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

HvJ – ARREST – C-296/23 (dm-drogerie) – 20 juni 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:527 – persbericht – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 528/2012 – Ontsmettingsmiddel dat biociden bevat – Reclamebeperkingen – Begrip ‚dergelijke vermeldingen‘ – Doelstelling om een hoog niveau van bescherming van zowel de gezondheid van mens en dier als het milieu te waarborgen

Dm-drogerie verkocht een ontsmettingsmiddel 'BioLYTHE'. Op het etiket was o.a. vermeld dat het een ecologisch universeel breedspectrum ontsmettingsmiddel was, dat het huidvriendelijk en biologisch was alcoholvrij. ZBUW, een Duitse vereniging ter bescherming tegen oneerlijke concurrentie, is van mening dat de betreffende reclame oneerlijk is. Volgens deze vereniging heeft dm-drogerie zich niet gehouden aan de Biocidenverordening. Volgens de verordening mag voor biociden geen reclame worden gemaakt op een wijze waarbij de vermeldingen de gebruiker kunnen misleiden met betrekking tot de risico's van die producten voor de gezondheid of het milieu of met betrekking tot hun werkzaamheid.

Het aanprijzen van een biocide met de vermeldingen "biocide met een gering risico", "niet-giftig", "ongevaarlijk", "natuurlijk", "milieuvriendelijk", "diervriendelijk" of een soortgelijke aanduiding is verboden. De verwijzende rechter wil weten of het begrip "dergelijke vermeldingen" elke vermelding omvat die, net als de hierboven genoemde vermeldingen waarnaar in de verordening uitdrukkelijk wordt verwezen, het risico van een biocide voor de gezondheid of het milieu of de werkzaamheid ervan bagatelliseren, zonder algemeen van aard te zijn.

Estland, Griekenland en Litouwen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 72, lid 3, tweede volzin, van verordening (EU) nr. 528/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „dergelijke vermeldingen” in de zin van deze bepaling vermeldingen in reclame voor biociden omvat die – net als de in die bepaling bedoelde vermeldingen – naar die producten verwijzen op een manier die de gebruiker kan misleiden met betrekking tot de gevaren van de producten voor de gezondheid van mens en dier of het milieu, of de doeltreffendheid ervan, door deze gevaren te minimaliseren of zelfs het bestaan ervan te ontkennen, zonder noodzakelijkerwijs van algemene aard te zijn.

- e Advertising for biocidal products: EU law prohibits use of the indication 'skin friendly' ([persbericht](#))
- e EU-Hof: het gebruik van de vermelding 'huidvriendelijk' in reclame voor biociden is verboden ([ECER](#))

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-119/22 en C-149/22 \(TEVA Finland\)](#) – 6 juni 2024 – A-G Emiliou – Ierland – [ECLI:EU:C:2024:472](#) – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 469/2009 – Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Aanvullend beschermingscertificaat (ABC) – Basisoctrooi – Producten bestaande uit een samenstelling van werkzame stoffen – Voorwaarden voor toekenning – Toetsingscriteria voor de beoordeling van de voorwaarden

De vraag is o.a. in hoeverre een ABC mag worden afgegeven voor een in een bepaald product gebruikte samenstelling van werkzame stoffen, wanneer voor een van die stoffen reeds een ABC is afgegeven. Gevraagd wordt om richtsnoeren voor de uitlegging van twee van de voorwaarden, namelijk dat een dergelijke samenstelling wordt „beschermd door een van kracht zijnde basisoctrooi” [artikel 3, onder a)] en dat hiervoor „niet eerder een [ABC] is verkregen” [artikel 3, onder c)]. De verwijzende rechters willen graag weten wat het juiste toetsingscriterium zou moeten zijn voor de beoordeling van elk van de voorwaarden. In dat verband stellen zij vragen over bepaalde dubbelzinnige onderdelen van de arresten Actavis I, Actavis II en Teva I en over de wisselwerking tussen de eerste twee arresten en het derde.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, onder a), van verordening (EG) nr. 469/2009 moet aldus worden uitgelegd dat een ‚product’, om te kunnen worden beschouwd als ‚beschermd door een basisoctrooi’ in de zin van die bepaling, niet alleen uitdrukkelijk moet worden vermeld of althans ‚specifiek [moet kunnen] worden geïdentificeerd’ in de conclusies, maar ook moet vallen onder de uitvinding die het voorwerp uitmaakt van dat octrooi.

Artikel 3, onder c), van verordening nr. 469/2009 moet aldus worden uitgelegd dat die bepaling niet in de weg staat aan de verkrijging van een aanvullend beschermingscertificaat (ABC) voor een samenstelling van werkzame stoffen wanneer voor een van die stoffen reeds een ABC is verkregen. De begrippen ‚kern van de uitvinderswerkzaamheid’ en ‚voorwerp van de uitvinding’ doen bij de beoordeling van de voorwaarde van die bepaling niet ter zake.

HvJ – CONCLUSIE – [C-240/23 \(Herbaria Kräuterparadies\)](#) – 18 juni 2024 – Grote Kamer – A-G De La Tour – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:523](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2018/848 – Etikettering biologische producten – Logo – Invoer van gelijkwaardige biologische producten uit een derde land dat is erkend op de Uniemarkt – Vermelding die verwijst naar de biologische productiemethode – Artikel 20 Handvest – Gelijke behandeling

Samenvatting onder: [Landbouw](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VOORNEMEN – [Nederland](#) – Hoge Raad – 21 juni 2024 – [ECLI:NL:HR:2024:931](#)

Richtlijn 2001/83/EG – Geneesmiddelenrichtlijn – Door apotheek zelf vervaardigde medicijnen

Een farmaceutisch bedrijf vordert dat het twee apotheken wordt verboden zonder vergunning aan patiënten een door de apotheken bereid medicijn te leveren. In cassatie gaat het om de vraag of op grond van de Geneesmiddelenwet (hierna: Gnw), toegepast conform Richtlijn 2001/83/EG, een

kwantitatieve beperking geldt voor verstrekking door een apotheek aan patiënten van door die apotheek zelf vervaardigde medicijnen waarvoor de apotheek niet beschikt over een handels- en fabrikantenvergunning.

Voorgenomen prejudiciële vragen:

1. *Verdraagt een richtlijnconforme uitleg van art. 18 lid 5 en 40 lid 3 Grw gelet op het bepaalde in art. 3 lid 2 geneesmiddelenrichtlijn zich ermee dat de beoordeling van een in de nationale wet opgenomen uitzondering op de vergunningplicht mede berust op een kwantitatieve maatstaf die met een getalscriterium is geconcretiseerd?*

2. *Staat het de nationale instanties vrij om een geneesmiddel dat valt onder art. 3 lid 2 geneesmiddelenrichtlijn waardoor de in art. 6 en 40 geneesmiddelenrichtlijn geregelde vergunningplichten niet gelden, op grond van een in de nationale wet geregelde kwantitatieve voorwaarde die met een getalscriterium is geconcretiseerd onder een nationale vergunningplicht te brengen?*

3. *Is het voor de beantwoording van de vragen 1 en 2 van belang of de geneesmiddelenrichtlijn voor de in deze zaak relevante onderdelen in volledige harmonisatie voorziet en zo ja, voorziet deze in volledige harmonisatie?*

4. *In hoeverre is het voor de beantwoording van de vragen 1 en 2 van belang dat de in art. 40 lid 2, tweede zinsnede, geneesmiddelenrichtlijn geregelde uitzondering volgens de Nederlandse taalversie geldt “voor verstrekking in het klein” onderscheidenlijk volgens de Engelse, Franse en Italiaanse taalversies van de richtlijn betrekking lijkt te hebben op een aantal handelingen verricht door de apotheker in het kader van de detailhandel?*

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-315/24 \(Nestlé Sverige\)](#), verwijzing uit **Zweden** over **etikettering van voeding voor medisch gebruik – ECER**

OVERIG

- Raad neemt conclusies aan over de toekomst van de Europese Gezondheidsunie ([ECER](#))
- Mondiaal akkoord bereikt over strengere regels inzake gezondheidsveiligheid ([ECER](#))

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

HvJ – ARREST – [C-380/23 \(Monmorieux\)](#) – 13 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:500 – geen conclusie – [arrest](#) (Franse taalversie)

Artikel 19 VEU, Artikel 45 VWEU – Artikelen 47 en 51 Handvest EU – Inkomstenbelasting – Verdrag ter voorkoming van dubbele belasting – Recht op teruggaaf van de in een andere lidstaat reeds betaalde belasting afhankelijk van de intrekking door de belastingplichtige van zijn bij de rechterlijke instanties van eerstgenoemde lidstaat ingesteld beroep – Niet-ontvankelijkheid – Reikwijdte Handvest – Tenuitvoerlegging EU recht

Samenvatting onder: [belastingen](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-278/24 \(Genzyński\)](#), verwijzing uit **Polen** over de **btw-richtlijn** en de vraag of een nationale maatregel op grond waarvan een bestuurder van een rechtspersoon voor de **btw-schulden hoofdelijk aansprakelijk** wordt gesteld, strijd oplevert met richtlijn 2006/112, en diverse **grondrechten** – [ECER](#)
- [C-283/24 \(Barouk\)](#), verwijzing uit Cyprus over de **bevoegdheid van de rechter** tot het gelasten van **medisch onderzoek** voor een aanvrager van **internationale bescherming**, **richtlijn 2013/32/EU** en **artikel 47 Handvest EU** – [ECER](#)

OVERIG

- Milieuproblemen vragen om mensenrechtelijke aanpak, College publiceert juridisch kader voor effectieve bescherming van het recht op een gezond leefmilieu ([College voor de rechten van de mens](#))
- New 'ECHR/EU' Page on the Court's Knowledge-Sharing Platform ([ECHR blog](#))
- Rising living costs and racism threaten fundamental rights protection in Europe: FRA's Fundamental Rights Report 2024 ([FRA](#))

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)
- [Guide on the European Union law in the Court’s case-law](#) nieuw

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – C-801/21 P (EUIPO/Indo European foods) – 18 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:528 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 207/2009 – Verordening (EU) 2017/1001 – Uniebeeldmerk Abresham Super Basmati Selaa Grade One World's Best Rice – Ouder niet-ingeschreven Brits woordmerk BASMATI – Relatieve weigeringsgrond – Oppositie – Terugtrekkingsakkoord – Overgangperiode – Gevolgen einde overgangperiode voor bescherming oudere merk – Omstandigheden die zich voordoen na de vaststelling van de litigieuze beslissing – Voortbestaan van het voorwerp van het beroep en het procesbelang

Centraal staat devraag welke aanpak moet worden gevolgd wanneer het oudere recht waarop een oppositie tegen de inschrijving van een Uniemerkt was gebaseerd, in de loop van de procedure verdwijnt als gevolg van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Unie. Wat zijn de procedurele gevolgen van het verdwijnen van het oudere recht in de loop van de procedure, aangezien met de hogere voorziening uitsluitend wordt opgekomen tegen het onderzoek door het Gerecht van de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging van de beslissing waarbij de oppositie is afgewezen?

EUIPO voert onder meer aan dat sprake is van een schending van het vereiste dat de verzoekende partij nog steeds een procesbelang heeft, in die zin dat het Gerecht de beoordeling van het voortbestaan van het procesbelang heeft verward met de toetsing van de rechtmatigheid van de litigieuze handeling en het Gerecht het EUIPO heeft verplicht om geen rekening te houden met de rechtsgevolgen van het verstrijken van de in het terugtrekkingsakkoord vastgestelde overgangperiode.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

- e The never ending story of Brexit – Chapter: EUIPO v Indo European Foods – Act II: The CJEU's decision ([IPKat](#))

HvJ – ARREST – C-135/23 (GEMA) – 20 juni 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:526 – conclusie – arrest

Richtlijn 2001/29/EG – Intellectuele eigendom – Auteursrecht en naburige rechten – Mededeling aan het publiek – Beschikbaarstelling in appartementen van televisietoestellen met een kamerantenne voor het ontvangen van signalen en uitzendingen – Winstoogmerk – Beginsel van technologische neutraliteit

GEMA, een organisatie voor het collectieve beheer van auteursrechten op het gebied van muziek, heeft een vordering tot schadevergoeding uit hoofde van het auteursrecht ingesteld tegen GL, de exploitant van een appartementsgebouw, op grond dat laatstgenoemde in die appartementen televisietoestellen ter beschikking stelt die zijn uitgerust met een kamerantenne waarmee uitzendingen kunnen worden ontvangen.

De verwijzende rechter twijfelt eraan of een dergelijke beschikbaarstelling, zonder dat er sprake is van een „centrale ontvangst”, een mededeling aan het publiek in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 vormt.

Frankrijk en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat het in deze bepaling gebruikte begrip „mededeling aan het publiek” ook betrekking heeft op de weloverwogen

beschikbaarstelling, door de exploitant van een verhuurd appartementsgebouw, van televisietoestellen die zijn uitgerust met een kamerantenne en die zonder verdere tussenkomst signalen opvangen en uitzendingen mogelijk maken, voor zover de huurders van die appartementen als een „nieuw publiek” kunnen worden beschouwd.

HvJ – CONCLUSIE – C-230/23 (Reprobel) – 6 juni 2024 – A-G Szpunar – België – ECLI:EU:C:2024:463 – [conclusie](#)

Auteursrechten – bevoegdheid Reprobel – Rechtstreekse werking – Geschiltussen particulier en privé-vennootschap met opdracht tot inning wettelijke vergoedingen

Reprobel is een beheersvennootschap die auteurs- en wettelijke vergoedingsrechten beheert voor een welbepaalde groep rechthebbenden. Reprobel is geen overheidsinstelling maar een privé-vennootschap, weliswaar met een specifieke opdracht en met een inningsopdracht voor de wettelijke vergoedingen die ze beheert. In deze zaak wijst de Ondernemingsrechtbank van Gent er op dat Reprobel door de Staat werd belast met de inning en de verdeling van de bij KB vastgestelde billijke compensatie(s) in de zin van de EU-auteursrichtlijn 2001/291, en dat de Staat toezicht uitoefent. Kan een particulier, voor zijn verweer, de strijdigheid met het Unierecht inroepen van een norm die deze entiteit aan deze particulier wenst op te leggen?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29/EG heeft rechtstreekse werking, zodat een particulier zich er bij een nationale rechter op kan beroepen om zich te onttrekken aan de betaling van een vergoeding uit hoofde van de billijke compensatie wanneer die vergoeding wordt geïnd krachtens een nationale regeling die onverenigbaar is met de genoemde bepalingen van richtlijn 2001/29, daaronder begrepen de rechtspraak van het Hof waarin die bepalingen zijn uitgelegd.

Om te voorkomen dat met het Unierecht strijdige nationale bepalingen op hen worden toegepast, kunnen particulieren zich rechtstreeks op de bepalingen van dat recht beroepen ten aanzien van een entiteit die door de betreffende lidstaat is belast met het innen van een vergoeding ter financiering van de billijke compensatie als bedoeld in artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 en met het uitkeren van die compensatie aan de rechthebbenden, en die over bijzondere bevoegdheden beschikt om haar taken te vervullen.

GERECHT – ARREST – T-58/23 (Supermac's/EUIPO - Big MAC) – 5 juni 2024 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Merkrecht – Big Mac – Beperking gemeenschapsmerk voor McDonald's

Supermac's en McDonald's, hebben een geschil over het EU-merk Big Mac. Dat merk is in 1996 geregistreerd voor McDonald's. In 2017 heeft Supermac's een vordering ingediend tot vervallenverklaring van dat merk voor bepaalde waren en diensten. Het EUIPO heeft die vordering gedeeltelijk toegewezen. Het bevestigde echter de bescherming die het bestreden merk McDonald's verleende voor een aantal voedingsmiddelen.

Met zijn arrest verklaart het Gerecht het besluit van het EUIPO gedeeltelijk nietig en wijzigt het dit, waardoor de bescherming die McDonald's geniet op grond van het gemeenschapsmerk verder wordt beperkt.

- McDonald's loses the EU trade mark Big Mac in respect of poultry products ([persbericht](#))
- McDonald's 'BIG MAC' partially cancelled (IPKat)

GERECHT – ARREST – T-604/22 Société du Tour de France/EUIPO - FitX (TOUR DE X) – 12 junj 2024 – ECLI:EU:T:2024:377 – persbericht – arrest (Engelse taalversie)

Verordening (EU) 2017/1001) – Uniebeeldmerk – Tour deX en Tour de France

In mei 2017 heeft de Duitse sportschoolketen FitX een aanvraag ingediend bij het EUIPO voor de registratie van een beeldteken als EU-merk: Tour de X. De Franse vennootschap Société du Tour de France heeft zich tegen de inschrijving verzet met een beroep op woord- en beeldmerken met de uitdrukking TOUR DE FRANCE of LE TOUR DE FRANCE, die zij had ingeschreven voor een aantal waren en diensten

Het EUIPO oordeelde dat, hoewel de door de merken aangeduide waren en diensten dezelfde of soortgelijk waren, er geen verwarringsgevaar bestond. Bovendien zou het gebruik van het merk Tour de X geen ongerechtvaardigd voordeel en evenmin afbreuk doen aan de merken van Société du Tour de France. Société du Tour de France heeft de beslissing van het EUIPO aangevochten bij het Gerecht van de Europese Unie. Het Gerecht verwerpt het beroep.

- 📌 Trade mark law: the action brought by Société du Tour de France against registration of the trade mark Tour de X is dismissed (persbericht)

GERECHT – ARREST – T-170/23 (Amstel Brouwerij/EUIPO – Anheuser-Busch) – ECLI:EU:T:2024:375 – arrest

Verordening (EU) 2017/1001 – EU-beeldmerk ULTRA – Nietigheidsprocedure – Absolute nietigheidsgrond - Ontbreken van onderscheidend vermogen – Richtsnoeren voor onderzoek van EUIPO

Amstel Brouwerij verzoekt het Gerecht van de EU de merkbescherming die Anheuser-Busch heeft verkregen voor het beeldmerk “Ultra” nietig te verklaren. Volgens Amstel is er geen sprake van “onderscheidend vermogen”.

Gerecht: De beslissing van het EUIPO van 24 januari 2023 (zaak R 2088/2021-5) wordt vernietigd.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-322/24 (Sánchez Romero Carvajal Jabugo), verwijzing uit **Spanje** over **merkenrecht**, te **kwader trouw** en **stuiten termijn van rechtswerking**

Institutioneel

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-256/23 en C-290/23 \(ECHA\)](#) – 6 juni 2024 – A-G Capeta – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:469](#) – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 1907/2006 (Reach) – Verordening (EG) nr. 340/2008 – Aan het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) te betalen vergoedingen – Besluit van ECHA tot het opleggen van een vergoeding voor administratieve kosten – Tenuitvoerlegging – Artikel 299 VWEU

Wat gebeurt er indien een agentschap van de Europese Unie een besluit vaststelt waarbij aan een particuliere partij een vergoeding wordt opgelegd en die partij weigert te betalen? Kan het agentschap van de Unie zijn geldvordering op grond van dit besluit gerechtelijk ten uitvoer leggen en, zo ja, hoe?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 299 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling uitsluitend van toepassing is op handelingen van de Raad van de Europese Unie, de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank, en niet op handelingen van het Europees Agentschap voor chemische stoffen waarbij een vergoeding voor administratieve kosten in de zin van artikel 13, lid 4, van verordening (EG) nr. 340/2008 van de Commissie van 16 april 2008 betreffende de aan het Europees Agentschap voor chemische stoffen te betalen vergoedingen krachtens verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (Reach) in rekening wordt gebracht.

HvJ – CONCLUSIE – [C-579/23 P \(Consortium des Charcutiers Corses/Commissie\)](#) – 27 juni 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – [ECLI:EU:C:2024:561](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 1151/2012 – Bescherming van oorsprongsbenamingen (BOB) en geografische aanduidingen (BGA) – Corsicaanse charcuterieproducten – Afwijzing van aanvragen – Voorwaarden voor registratie van namen – Omvang van het toezicht door de Commissie op de registratieaanvragen

Samenvatting onder: [Beschermd oorsprongsbenaming](#)

GERECHT – BESCHIKKING – [Gevoegde zaken T-530/22 t/m T-533/22](#) – 4 juni 2024 – [ECLI:EU:T:2024:363](#) – [persbericht](#) – [beschikking](#)

Artikel 19 VEU – artikel 263, vierde alinea, VWEU – Beroep tot nietigverklaring – Uitvoeringsbesluit van de Raad van 17 juni 2022 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Polen – Niet rechtstreeks geraakt – Niet-ontvankelijkheid – Rechtsstaat

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

OVERIG

Why an EU Country under the Surveillance Procedure (Article 7.1 TEU) Should not Chair the Council Presidency ([Verfassungsblog](#))

Interstatelijke zaken

EHRM – ARREST – Oekraïne t. Rusland (Re Krim) – 25 juni 2024 – Grote Kamer – 20958/14 en 38334/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0625JUD002095814 – persbericht – arrest

Bestuurlijke praktijk van verdragsschendingen door Rusland op de Krim sinds 2014

Deze zaak gaat over klachten van Oekraïne over een patroon van schendingen van de verdragsrechten op de Krim door Rusland sinds 27 februari 2014. De klachten betreffen ook een praktijk van vervolging van Oekraïners vanwege hun politieke houding of hun pro-Oekraïense activiteiten, hoofdzakelijk op de Krim, maar ook in andere delen van Oekraïne en Rusland sinds 2014.

Het Hof (Grote Kamer) oordeelt unaniem dat er sprake is van schendingen van artikel 2, artikel 3, artikel 5, artikel 6, artikel 7, artikel 8, artikel 9, artikel 10, artikel 11, artikel 14 en artikel 18 van het Verdrag. Ook is er sprake van een schending van de artikelen 1 en 2 van het Eerste Protocol bij het EVRM en van artikel 1 en 2 van het Vierde Protocol bij het EVRM. Omdat het gaat over talrijke en met elkaar verband houdende incidenten constateert het Hof dat er sprake is van een herhalend patroon van handelingen. Omdat er ook een gebrek is aan effectief onderzoek naar de incidenten is het Hof van oordeel dat er sprake is van een patroon of systeem (bestuurlijke praktijk) van verdragsschendingen.

Ook is het Hof unaniem van mening dat de Russische Federatie niet heeft voldaan aan de verplichting onder artikel 38, inhoudende dat de verdragsluitende partijen alle faciliteiten leveren voor nader onderzoek en een goede voortgang van de zaak. Tenslotte oordeelt het Hof unaniem dat onder artikel 46 van het Verdrag Rusland zo snel mogelijk maatregelen moet nemen om de gevangenen die vanuit de Krim naar straflocaties in Rusland zijn verplaatst, terug te sturen.

- 📌 [Ukraine v. Russia \(re Crimea\): Article 6 ECHR in the Context of Russia's Annexation and Implications for Ukrainian Sovereignty \(Strasbourg observers\)](#)
- 📌 [Some Additional Comments on the ECtHR Crimea Judgment: Occupation, Sovereignty, and "Law" \(EJILTalk\)](#)
- 📌 [Ukraine v Russia \(re Crimea\): the European Court of Human Rights Goes 'All-in' \(EJILtalk\)](#)

OVERIG

Ukraine, the Netherlands and 26 Third States Without Russia Before the ECtHR ([verfassungsblog](#))

IPR

HvJ – ARREST – [C-35/23 \(Greislzel\)](#) – 20 juni 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:532 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 2201/2003 – Haags Kinderontvoeringsverdrag – Ouderlijke verantwoordelijkheid – Bevoegdheid – Ongeoorloofde overbrenging van een kind – Gewone verblijfplaats van het kind in een lidstaat vóór de ongeoorloofde overbrenging – Terugkeerprocedure tussen een derde land en een lidstaat – Begrip ‚verzoek tot terugkeer‘

Samenvatting onder: [Familierecht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-279/24 \(Liechtensteinische Landesbank\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over het **toepasselijke recht** in een **overeenkomst** tussen een **consument** en een bank, in het licht van **verordening 593/2008** – [ECER](#)

OVERIG

The United Kingdom has ratified the HCCH 2019 Judgments Convention ([conflict of laws](#))

Kinderontvoering

HvJ – ARREST – [C-35/23 \(Greislzel\)](#) – 20 juni 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:532 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 2201/2003 – Haags Kinderontvoeringsverdrag – Ouderlijke verantwoordelijkheid – Bevoegdheid – Ongeoorloofde overbrenging van een kind – Gewone verblijfplaats van het kind in een lidstaat vóór de ongeoorloofde overbrenging – Terugkeerprocedure tussen een derde land en een lidstaat – Begrip ‚verzoek tot terugkeer‘

Samenvatting onder: [Familierecht](#)

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – C-731/22 (Agrarmarkt Austria) – 13 juni 2024 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2024:503 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1307/2013 – Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) – Rechtstreekse betalingen aan landbouwers – Begrip ‚bedrijf‘ – Beheer door een landbouwer – Begrip ‚landbouwactiviteit‘ – Begrip ‚landbouwareaal dat ter beschikking staat van de landbouwer op een door de lidstaat vastgestelde datum‘ in het kader van de activering van betalingsrechten – Seizoensgebonden overdracht, tegen een vergoeding, van de percelen van een aan de landbouwer toebehorend terrein aan gebruikers met het oog op het onderhoud van die percelen en de oogst

IJ is eigenaar van een stuk bouwland waarvoor zij van 2019 tot en met 2021 jaarlijks een aanvraag voor rechtstreekse betalingen heeft ingediend. Het bouwland is uitsluitend gebruikt voor de teelt van groenten in volle grond en is onderverdeeld in percelen van verschillende grootte.

De percelen zijn aan gebruikers overgedragen nadat zij een „seizoensbijdrage” aan IJ hadden betaald en met haar een gebruiksovereenkomst hadden gesloten, op basis waarvan zij verplicht waren om bij het onderhoud van die percelen de richtsnoeren voor de biologische landbouw in acht te nemen en om gedurende het hele teeltseizoen op gezette tijden het onkruid te wieden.

Na een controle door het Oostenrijkse betaalorgaan is het betrokken areaal aangemerkt als „recreatieterrein” dat niet in aanmerking komt voor rechtstreekse betalingen, omdat de gebruikers zich met het onderhoud van de percelen en met de oogst bezighielden in hun vrije tijd zonder te streven naar systematische productie om de bevolking van voedsel te voorzien, wat het hoofddoel is van landbouwactiviteiten in het kader van het GLB. IJ is in beroep gegaan met het betoog dat de betrokken percelen tussen het tijdstip waarop deze aan de gebruikers worden overgedragen en het tijdstip waarop die gebruikers beginnen te oogsten, „te harer beschikking” blijven in de zin van artikel 33, lid 1, van verordening nr. 1307/2013, aangezien zij met betrekking tot die percelen onder meer verantwoordelijk is voor de grondbewerking en de bewatering alsook al het zaai- en plantgoed heeft aangeleverd.

Oostenrijk en Spanje hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 4, lid 1, onder b) en c), juncto artikel 33, lid 1, van verordening (EU) nr. 1307/2013 staat er niet aan in de weg dat een landbouwer voor een areaal waarvan hij eigenaar is de in artikel 1, onder a), van die verordening bedoelde rechtstreekse betalingen ontvangt, en dat dit areaal wordt aangemerkt als een door die landbouwer „beheerd bedrijf” en als een areaal dat hem „ter beschikking” staat, wanneer, enerzijds, de percelen waaruit dat areaal bestaat tegen betaling van een vaste vergoeding, voor onderhoud en oogst worden overgedragen aan door die landbouwer gekozen gebruikers en, anderzijds, die landbouwer, zonder recht te hebben op de opbrengsten van de oogst, zorg draagt voor de eerste grondbewerking, de aanplant en de voortdurende bewatering, en zelfs voor het onderhoud wanneer de gebruikers nalaten dit te doen.

HvJ – CONCLUSIE – C-350/23 (Agrarmarkt Austria) – 6 juni 2024 – A-G Kokott – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2024:476 – [conclusie](#)

Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Registratie van runderen – Verplaatsen van runderen naar zomerweiden in bergstreken – Te late melding – Voorwaarden voor de verlening van gekoppelde steunmaatregelen voor runderen – Geconstateerd dier – Verlaging van de gekoppelde steun – Ontoelaatbaarheid van administratieve sancties

Is het toegestaan en evenredig om een bijkomende administratieve sanctie op te leggen indien de te late melding die de landbouwer wordt verweten – in casu van de verplaatsing van twaalf runderen naar de zomerweide – betrekking had op dieren waarvoor aan de overige voorwaarden voor de verlening van deze steun is voldaan. Tevens dient te worden verduidelijkt of de te late melding, die later alsnog is gedaan, überhaupt kan leiden tot de verlaging van het recht op verlening van steun.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 1, tweede alinea, punt 2, onder a), en punt 18, en artikel 30, lid 4, onder c), van gedelegeerde verordening nr. 640/2014 moeten aldus worden uitgelegd dat in geval van een te late melding van de verplaatsing van runderen naar zomerweiden – die in strijd is met artikel 7, lid 1, van verordening nr. 1760/2000 juncto artikel 2, lid 4, van beschikking 2001/672 – de betrokken dieren als niet-geconstateerd worden beschouwd en niet voor steun in aanmerking komen.

Artikel 15, lid 1, en artikel 34 van gedelegeerde verordening nr. 640/2014 moeten aldus worden uitgelegd dat een administratieve sanctie niet toegestaan is indien een dergelijke te late melding van de verplaatsing naar zomerweiden van runderen die volgens artikel 2, lid 1, tweede alinea, punt 16, van die gedelegeerde verordening zijn aangegeven of in de steunaanvraag zijn geïdentificeerd en voor het overige voor steun in aanmerking komen, achteraf door de begunstigde wordt gecorrigeerd; dit geldt slechts voor zover de begunstigde niet op de hoogte is gebracht van het voornemen van de bevoegde autoriteit een controle ter plaatse te verrichten en de autoriteit de begunstigde niet reeds van een niet-naleving in de steunaanvraag of betalingsaanvraag in kennis heeft gesteld.

HvJ – CONCLUSIE – C-240/23 (Herbaria Kräuterparadies) – 18 juni 2024 – Grote Kamer – A-G De La Tour – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:523 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2018/848 – Etikettering biologische producten – Logo – Invoer van gelijkwaardige biologische producten uit een derde land dat is erkend op de Uniemarkt – Vermelding die verwijst naar de biologische productiemethode – Artikel 20 Handvest – Gelijke behandeling

De zaak gaat over het gebruik van het EU-logo voor biologische productie in geval van invoer van biologische landbouwproducten. Herbaria vervaardigt het product „Blutquick”, een mengsel van vruchtensappen en kruidenextracten. De Bayerische Landesanstalt für Landwirtschaft heeft bevolen dat Herbaria verwijzingen naar de biologische landbouw in zijn uitingen verwijdert, nu aan verwerkte producten die het predicaat „biologisch” dragen, alleen vitamines en mineralen mogen worden toegevoegd wanneer het gebruik ervan bij wet is voorgeschreven. Dat is bij „Blutquick” niet het geval.

Volgens Herbaria kunnen op grond van een gelijkwaardigheidsovereenkomst tussen de Unie en de Verenigde Staten producten die met „Blutquick” concurreren en afkomstig zijn uit de Verenigde Staten, in de Unie als biologische producten in de handel worden gebracht, met het EU-logo voor biologische productie, op de enkele voorwaarde dat zij voldoen aan de in de Verenigde Staten geldende voorschriften inzake biologische productie en dus zelfs wanneer zij niet voldoen aan alle voorschriften van het Unierecht inzake biologische productie. Volgens Herbaria is er sprake van ongelijke behandeling die in strijd is met artikel 20 van het Handvest.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 25, lid 1, van verordening (EG) nr. 834/2007 moet aldus worden uitgelegd dat het logo voor de biologische productie van de Europese Unie, samen met de in artikel 24 van deze verordening bedoelde verplichte aanduidingen, mag worden aangebracht op producten die uit een derde land worden ingevoerd volgens artikel 45, lid 1, onder b), iii), artikel 48, lid 1, en artikel 58 van verordening (EU) 2018/848, wanneer deze producten voldoen aan de productie- en controlevoorschriften van dat land, dat is opgenomen in de lijst in bijlage III bij verordening (EG) nr. 1235/2008 wat de regeling voor de invoer van biologische producten uit derde landen betreft.

Artikel 20 Handvest verzet zich er niet tegen dat het in artikel 33, lid 1, van verordening 2018/848 bedoelde logo voor de biologische productie van de Europese Unie dan wel termen die naar de biologische productie overeenkomstig artikel 30, lid 1, van deze verordening verwijzen, niet mogen worden gebruikt voor een verwerkt levensmiddel wanneer het afkomstig is uit de Unie en voldoet aan de gelijkwaardige productie- en controlevoorschriften van een krachtens artikel 48, lid 1, van verordening 2018/848 erkend derde land, maar niet aan de vereisten van artikel 16, lid 1, van deze verordening juncto bijlage II, deel IV, punt 2.2.2, onder f).

HvJ – CONCLUSIE – C-579/23 P (Consortium des Charcutiers Corses/Commissie) – 27 juni 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – ECLI:EU:C:2024:561 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 1151/2012 – Bescherming van oorsprongsbenamingen (BOB) en geografische aanduidingen (BGA) – Corsicaanse charcuterieproducten – Afwijzing van aanvragen – Voorwaarden voor registratie van namen – Omvang van het toezicht door de Commissie op de registratieaanvragen

Samenvatting onder: [Beschermde oorsprongsbenaming](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-267/24 \(Kanevi Komers DS\)](#), verwijzing uit **Bulgarije**, over de aanvraag van een **landbouwsubsidie** en de oplegging van een **sanctie** bij een verkeerde aanvraag, in het kader van **verordening 640/2014 – ECER**
- [C-287/24 \(Ligue royale belge pour la protection des oiseaux\)](#), verwijzing uit **België** over **landbouwsubsidies**, aanpassing **gebruik braakliggend land** vanwege **oorlog in Oekraïne** en **bescherming van vogels – ECER**

CONSULTATIE

Europese Commissie start consultatie over gewijzigde de-minimis landbouw ([ECER](#))

OVERIG

Europese Commissie publiceert Mededeling over overbevissing ([ECER](#))

LHBTI-rechten

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-43/24 (Shipov), verwijzing uit **Bulgarije** over nationale regeling die **wijziging geslacht van een transseksueel in de akten van de burgerlijke stand** uitsluit en de verenigbaarheid met EU recht – ECER

EHRM factsheets en guides

- Homosexuality: criminal aspects
- Sexual orientation issues

Luchtvaart

HvJ – ARREST – C-385/23 (Finnair) – 13 juni 2024 – Finland – ECLI:EU:C:2024:497 – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 261/2004 – Luchtvaartclaim – Buitengewone omstandigheden – Verborgen ontwerpfout die door de fabrikant is bekendgemaakt na de annulering van de vlucht – Brandstofmeetsysteem van het luchtvaartuig

Verzoeker heeft bij verweerder Finnair een vlucht geboekt van Helsinki naar Bangkok. Bij het vullen van de tank vlak voor het opstijgen heeft zich een technisch defect voorgedaan in de brandstofmeter van het luchtvaartuig. Verweerder heeft de geplande vlucht geannuleerd en heeft die vlucht de volgende dag, met een reservevliegtuig uitgevoerd. De vlucht bereikte zijn bestemming met een vertraging van ongeveer 20 uur. Het defect was te wijten aan een verborgen ontwerpfout die alle vliegtuigen van dat type treft. In afwachting van de definitieve oplossing van dat defect in februari 2017 door middel van een software-update, zijn deze luchtvaartuigen echter blijven vliegen. Finnair heeft geweigerd de forfaitaire compensatie te betalen.

Kan een luchtvaartmaatschappij zich beroepen op buitengewone omstandigheden in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening [nr. 261/2004] op de enkele grond dat de vliegtuigfabrikant een verborgen ontwerpfout heeft gemeld die de vliegveiligheid aantast en alle vliegtuigen van dat type treft, ook al werd deze melding pas gedaan nadat de vlucht was vertraagd of geannuleerd?

Nederland en Finland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat het optreden van een onverwacht en onbekend technisch defect bij een nieuw type luchtvaartuig dat kort daarvoor in gebruik is genomen, en dat de luchtvaartmaatschappij ertoe brengt een vlucht te annuleren, onder het begrip „buitengewone omstandigheden” in de zin van deze bepaling valt, wanneer de fabrikant van dat luchtvaartuig na de annulering van die vlucht erkent dat dit defect werd veroorzaakt door een verborgen ontwerpfout die alle vliegtuigen van dat type treft en de vliegveiligheid aantast.

HvJ – ARREST – [C-411/23 \(D.\)](#) – 13 juni 2024 – Polen – ECLI:EU:C:2024:498 – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 261/2004 – Luchtvaartclaim – Buitengewone omstandigheden – Redelijke preventieve maatregelen – Technische defecten die zijn veroorzaakt door een verborgen ontwerpfout – Verplichting van de luchtvaartmaatschappij om te beschikken over vervangende luchtvaartuigen

J. D. heeft een vlucht geboekt naar Chicago. Vier dagen vóór de geplande vlucht – heeft zich een storing van de motor voorgedaan tijdens een vlucht met het vliegtuig dat bestemd was om de geboekte vlucht uit te voeren. Het blijkt een ontwerpfout te zijn. Een reservemotor was niet onmiddellijk beschikbaar., De geplande vlucht is wel uitgevoerd, maar met een vervangend vliegtuig dat bij aankomst meer dan drie uur vertraging heeft opgelopen ten opzichte van de oorspronkelijk geplande aankomsttijd.

De verwijzende rechter heeft het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

Vormt een door de fabrikant gesignaleerd probleem met de constructie van een vliegtuigmotor een ‚buitengewone omstandigheid‘ en valt dat onder het begrip ‚onverwachte problemen‘ in de zin van de overwegingen 14 en 15 van verordening nr. 261/2004 indien de vervoerder enkele maanden voorafgaand aan de vlucht van het mogelijke constructieprobleem op de hoogte was?

Indien het in de eerste vraag bedoelde probleem met de constructie van de motor moet worden opgevat als een ‚buitengewone omstandigheid‘ in de zin van de overwegingen 14 en 15 van verordening nr. 261/2004, moet dan in het kader van het treffen van ‚alle redelijke maatregelen‘ in de zin van overweging 14 en artikel 5, lid 3, van die verordening van de luchtvaartmaatschappij worden verwacht dat zij, aangezien het waarschijnlijk is dat zich een probleem met de constructie van de vliegtuigmotor zal voordoen, voorzorgsmaatregelen treft die ertoe strekken reservevliegtuigen gereed te houden, in de zin van artikel 5, lid 3, van de verordening, zodat zij wordt vrijgesteld van haar verplichting om de in artikel 5, lid 1, onder c), en artikel 7, lid 1, van verordening nr. 261/2004 bedoelde compensatie te betalen?

Hof: Artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat de ontdekking van een verborgen ontwerpfout in de motor van een vliegtuig waarmee een vlucht moet worden uitgevoerd onder het begrip „buitengewone omstandigheden” in de zin van deze bepaling valt, zelfs wanneer de luchtvaartmaatschappij verschillende maanden vóór de betrokken vlucht door de motorfabrikant in kennis werd gesteld van een dergelijk gebrek.

Artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat een preventieve maatregel die erin bestaat een vloot vervangende luchtvaartuigen in reserve te houden, valt onder „alle redelijke maatregelen” die een luchtvaartmaatschappij kan treffen om het optreden en de gevolgen van een „buitengewone omstandigheid” in de zin van die bepaling – zoals de ontdekking van een verborgen ontwerpfout in de motor van een van haar toestellen – te voorkomen, op voorwaarde dat die maatregel technisch en economisch haalbaar is gelet op de mogelijkheden van de luchtvaartmaatschappij op het relevante tijdstip.

HvJ – CONCLUSIE – [C-314/23 \(Air Nostrum\)](#) – 6 juni 2024 – A-G Szpunar – Spanje – ECLI:EU:C:2024:475 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/54/EG – Gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep – Verbod van indirecte discriminatie op grond van geslacht – Collectieve overeenkomsten – Verschillende dagvergoedingen voor piloten en cabinepersoneel

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-292/24 \(Iberia\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over **vertraging, bagage** die vijf dagen later aankomt, het kopen van nieuwe kleding en een nieuw ticket en **vervaltermijn** uit artikel 31, lid 2, van het **Verdrag van Montreal** – [ECER](#)

WIKI

- [Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

HvJ – ARREST – [C-221/22 P \(Commissie/Deutsche Telekom\)](#) – 11 juni 2024 – **Grote Kamer** – ECLI:EU:C:2024:488 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikelen 266 en 340 VWEU – Mededinging – Arrest waarbij een door de Europese Commissie opgelegde geldboete wordt verlaagd – Terugbetaling door de Commissie van het onterecht geïnde bedrag – Verplichting tot betaling van rente – Kwalificatie – Forfaitaire vergoeding voor het gemis van het genot van het onverschuldigd betaalde bedrag van de geldboete – Toepasselijk rentepercentage

Op 15 oktober 2014 heeft de Commissie een besluit vastgesteld waarbij onder andere een geldboete is opgelegd aan Deutsche Telekom omdat deze onderneming in strijd met artikel 102 VWEU en artikel 54 van de EER-Overeenkomst misbruik had gemaakt van haar machtspositie op de Slowaakse markt voor breedbandtelecommunicatiediensten.

Deutsche Telekom heeft beroep tot nietigverklaring van dat besluit ingesteld, maar heeft de geldboete op 16 januari 2015 voorlopig wel betaald. Het Gerecht heeft het beroep van Deutsche Telekom gedeeltelijk toegewezen en de hoogte van de geldboete verlaagd. De Commissie heeft het teveel betaalde bedrag aan Deutsche Telekom terugbetaald. Vervolgens heeft Deutsche Telekom de Commissie verzocht om vertragingsrente over het onterecht geïnde bedrag te betalen voor de periode vanaf de betaling van de geldboete tot de datum van terugbetaling van dat bedrag. De Commissie heeft dat geweigerd.

Deutsche Telekom heeft beroep ingesteld tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie. Het Gerecht van de Europese Unie heeft bij arrest van 19 januari 2022 (T-610/19, EU:T:2022:15) geoordeeld dat het beroep gedeeltelijk wordt toegewezen en aan Deutsche Telekom een schadevergoeding toegekend.

Met haar hogere voorziening verzoekt de Europese Commissie om gedeeltelijke vernietiging van het arrest van het Gerecht voor zover het beroep van Deutsche Telekom is toegewezen.

Hof (Grote Kamer): De hogere voorziening wordt afgewezen.

- E De Commissie moet rente betalen over de door haar voorlopig geïnde boetes die zij ten onrechte heeft opgelegd in mededingingszaken ([persbericht](#)) – (ECER)

HvJ – ARREST – C-144/19 P (Lupin e.a.) – 27 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:545 – [persbericht](#) – geen conclusie – [arrest](#) (Engelse taalversie)

Artikel 101 VWEU – Mededinging – Farmaceutische producten – Mededingingsbeperkende strekking – Strategie ter vertraging van markttoetreding van generieke versies van perindopril – Overeenkomst inzake beslechting van octrooigeschil

De farmaceutische groep Servier ontwikkelde en verkoopt Perindopril, een geneesmiddel voor de behandeling van bepaalde hartziekten. In de jaren 2000 werd het octrooi op de werkzame stof van Perindopril openbaar. Servier vroeg octrooien aan die met name betrekking hadden op het productieproces van dat actieve ingrediënt, waaronder het 947 octrooi, dat in 2004 werd verleend.

Een aantal generieke bedrijven vocht de geldigheid van dat octrooi aan. Servier heeft schikkingsovereenkomsten met een aantal van deze bedrijven gesloten, waarbij zij zouden afzien van het aanvechten van het octrooi en van het betreden van de markt voor Perindopril.

De Commissie oordeelde onder meer dat deze overeenkomsten beperkingen van de mededinging vormden. De Commissie heeft geldboeten opgelegd van meer dan 330 miljoen euro aan Servier en ongeveer 97 miljoen euro aan de betrokken fabrikanten van generieke geneesmiddelen.

Het Gerecht heeft bevestigd dat de overeenkomsten inbreuken op Unierecht vormen, waartegen Servier en de fabrikanten van generieke geneesmiddelen hoger beroep aantekenden. Het Hof verwerpt het beroep.

- E The Court of Justice rules on the existence of agreements, decisions and concerted practices and of abuse of a dominant position on the perindopril market ([persbericht](#))

Zie ook: [C-151/19 P](#), [C-164/19 P](#), [C-166/19 P](#), [C-176/19 P](#), [C-197/19 P](#), [C-198/19 P](#), [C-201/19 P](#), [C-207/19 P](#) en: [C-201/19 P](#) (Servier e.a./Commissie)

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-258/23 t/m C-260/23 (IMI e.a.) – 20 juni 2024 – A-G Medina – Portugal – ECLI:EU:C:2024:537 – [conclusie](#)

Artikelen 101 en 102 VWEU – Artikel 7 Handvest EU – Inbreuk op de mededingingsregels – Toepassing van de artikelen 101 en 102 VWEU door een nationale mededingingsautoriteit – Inbeslagname van e-mails – Schending van het recht op eerbiediging van communicatie

De vragen gaan over de rechtmatigheid van de inbeslagname van e-mails van werknemers van verzoeksters in de hoofdgedingen tijdens inspecties in het kader van door de nationale mededingingsautoriteit verrichte onderzoeken van vermeende schendingen van de Portugese en Europese mededingingsregels.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 7 Handvest EU verzet zich niet tegen wetgeving van een lidstaat op grond waarvan de nationale mededingingsautoriteit, tijdens een inspectie die in de ruimten van een

onderneming wordt verricht in het kader van een onderzoek wegens schending van artikel 101 of 102 VWEU, zonder voorafgaande rechterlijke machtiging e-mails doorzoekt en in beslag neemt waarvan de inhoud verband houdt met het voorwerp van de inspectie, mits voorzien is in een strikt wettelijk kader voor de bevoegdheden van die autoriteit, alsmede in passende en toereikende waarborgen tegen misbruik en willekeurig optreden, met name een volledige rechterlijke toetsing achteraf van de maatregelen in kwestie.

HvJ – CONCLUSIE – C-264/23 (Booking e.a.) – 6 juni 2024 – A-G Collins – Nederland – na prejudiciële verwijzing Rechtbank Amsterdam – ECLI:EU:C:2024:470 – conclusie

Artikel 101 VWEU – Verordening (EU) nr. 330/2010 – Mededinging – Overeenkomsten tussen een online hotelreserveringsplatform en hotels – Prijspariteitsclausules – Nevenrestricties – Groepsvrijstelling – Verticale overeenkomsten – Afbakening van de markt

Booking.com maakte gebruik van prijspariteitsclausules. Het gevolg hiervan is dat hotels worden belet om kamers via hun directe verkoopkanalen tegen een lagere prijs aan te bieden. In 2020 heeft een vereniging die meer dan 2 600 hotels vertegenwoordigt, een schadevordering tegen Booking.com ingesteld bij de Duitse rechter. Booking.com heeft bij de rechtbank Amsterdam (Nederland) een vordering ingesteld tot vaststelling dat haar prijspariteitsclausules geen inbreuk maken op artikel 101 VWEU. In de context van die vordering hebben 62 Duitse hotels een tegenvordering ingesteld en schadevergoeding geëist van Booking.com wegens inbreuk op artikel 101 VWEU.

Zijn brede en smalle prijspariteitsclausules nevenrestricties voor de toepassing van artikel 101, lid 1, VWEU? Welke rechtsbeginselen zijn in de context van tweezijdige digitale platformen zoals Booking.com van toepassing op de afbakening van de relevante productmarkt?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 101, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat brede en smalle prijspariteitsclausules die een onlinereisbureau aan hotels tracht op te leggen als onderdeel van haar voorwaarden, geen nevenrestricties vormen, tenzij zij onmisbaar en evenredig zijn om de economische levensvatbaarheid van het onlinereisbureau te waarborgen, hetgeen de verwijzende rechter dient te bepalen onverminderd zijn analyse op grond van artikel 101, lid 3, VWEU.

Artikel 3, lid 1, van verordening (EU) nr. 330/2010 moet aldus worden uitgelegd dat het noodzakelijk is om de relevante productmarkt voor de activiteiten van een onlinereisbureau dat als tussenpersoon optreedt tussen hotels en eindklanten, af te bakenen door te beoordelen of andere verkoopkanalen vanuit het oogpunt van hotels en eindklanten substitueerbaar zijn, teneinde het marktaandeel van het onlinereisbureau als aanbieder van onlinetussenhandelsdiensten aan hotels te berekenen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-260/24 (LUKOIL Bulgaria), verwijzing uit **Bulgarije** over **Verordening (EG) nr. 1/2003**, artikel **108 VWEU**, **marktafbakening** en **prijssqueeze** op markt voor **brandstoffen** – ECER
- C-286/24 (Meliá Hotels International), verwijzing uit **Portugal** over het **differentiëren van consumenten** op basis van nationaliteit of land van verblijf door een hotelketen en **schadevorderingen** wegens inbreuken op **mededingingsrecht** – ECER
- C-311/24 (Bundeswettbewerbbehörde), verwijzing uit **Oostenrijk** over **oneerlijke handelspraktijken** en **cumulatie van geldboetes** opgelegd door **mededingingsautoriteit**

Mensenhandel

Regelgeving

Richtlijn (EU) 2024/1712 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van Richtlijn 2011/36/EU inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, *PB L, 2024/1712, 24.6.2024*

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – C-85-22 (Commissie/Bulgarije) – 18 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:535 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 92/43/EEG – Habitatrichtlijn – Verzuim om speciale beschermingszones, instandhoudingsdoelstellingen en instandhoudingsmaatregelen aan te wijzen

Hof: Door voor 194 van de 229 gebieden van communautair belang na te laten om deze zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen zes jaar aan te wijzen als speciale beschermingszones, is Bulgarije de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 4, lid 4, van richtlijn 92/43/EEG.

HvJ – ARREST – C-626/22 (Ilva e.a.) – 25 juni 2024 – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2024:542 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2010/75/EU – Artikel 191 VWEU – Handvest EU – Milieu – Industriële emissies – Procedures voor de verlening en de toetsing van een vergunning voor de exploitatie van een installatie – Maatregelen ter bescherming van het milieu en de menselijke gezondheid – Recht op een schoon, gezond en duurzaam milieu

De staalfabriek Ilva ligt in Zuid-Italië is operationeel sinds 1965, en is een van de grootste staalfabrieken in Europa. In 2019 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vastgesteld dat de staalfabriek zeer nadelige gevolgen had voor het milieu en de gezondheid van de omwonenden. Sinds 2012 zijn er maatregelen gepland om de impact van de fabriek te verminderen, maar de uitvoeringstermijn daarvan zijn telkens opgeschoven. Een groot aantal inwoners van dit gebied is nu naar de rechter gestapt om de exploitatie van de staalfabriek stop te zetten. Zij betogen dat deze emissies hun gezondheid schaden en dat de installatie niet in overeenstemming is met de voorschriften van de richtlijn inzake industriële emissies. De rechter vraagt zich af of de Italiaanse wetgeving en de daaruit voortvloeiende specifieke afwijkende regels die het voortbestaan van de staalfabriek Ilva moeten waarborgen, in strijd zijn met de richtlijn.

Hof (Grote Kamer): Richtlijn 2010/75/EU gelezen in het licht van artikel 191 VWEU en de artikelen 35 en 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten moeten voorschrijven dat de voorafgaande evaluatie van de gevolgen van de activiteiten van de betrokken installatie voor zowel het milieu als de gezondheid van de mens integrerend deel uitmaakt van de procedures voor de verlening en de toetsing van een vergunning voor de exploitatie van een dergelijke installatie uit hoofde van die richtlijn.

Richtlijn 2010/75 moet aldus worden uitgelegd dat de bevoegde autoriteit voor de verlening of de toetsing van een exploitatievergunning van een installatie op grond van deze richtlijn niet alleen rekening moet houden met de verontreinigende stoffen die voorzienbaar zijn gelet op de aard en het type van de

betrokken industriële activiteit, maar ook met alle andere verontreinigende stoffen waarvan wetenschappelijk is vastgesteld dat zij schadelijk zijn en die door de betrokken installatie kunnen worden uitgestoten, met inbegrip van de door deze activiteiten veroorzaakte stoffen die niet zijn beoordeeld in de oorspronkelijke vergunningsprocedure voor die installatie.

Richtlijn 2010/75 moet aldus worden uitgelegd dat zij zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan de termijn waarover de exploitant van een installatie beschikt om te voldoen aan de maatregelen ter bescherming van het milieu en de gezondheid van de mens, herhaaldelijk is verlengd, ook al zijn er ernstige en significante gevaren voor de integriteit van het milieu en de menselijke gezondheid vastgesteld.

Wanneer de activiteiten van de betrokken installatie dergelijke gevaren oplevert vereist artikel 8, lid 2, tweede alinea, van deze richtlijn hoe dan ook dat de exploitatie van deze installatie wordt opgeschort.

- E** De staalfabriek Ilva zal haar activiteiten moeten opschorten indien zij een ernstig en aanzienlijk gevaar opleveren voor het milieu en de menselijke gezondheid (persbericht)
- E** EU-Hof: de voorafgaande evaluatie van de uitstoot van een fabriek voor het milieu en de gezondheid is integrerend onderdeel van de vergunningverlening en -toetsing (ECER)

HvJ – ARREST – C-148/23 (Gestore dei Servizi Energetici) – 27 juni 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:555 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2009/28/EG – Rechtszekerheidsbeginsel en vertrouwensbeginsel – Handvest - Bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen – Wijziging van de toepasselijke steunregeling – Toekenning van de betrokken steun op voorwaarde dat overeenkomsten worden gesloten

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen GSE, beheersmaatschappij van energiediensten in Italië, enerzijds, en 21 vennootschappen die elektriciteit opwekken uit andere hernieuwbare bronnen dan fotonvoltaïsche bronnen, en het ministerie van Economische Ontwikkeling anderzijds, over de vervanging van een steunregeling voor producenten van die elektriciteit door een andere steunregeling, in het kader waarvan die producenten verplicht zijn een overeenkomst te sluiten met de GSE om in aanmerking te komen voor deze laatste regeling.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van, ten eerste, de artikelen 1 en 3 van richtlijn 2009/28/EG, gelezen in het licht van de overwegingen 8, 14 en 25 van deze richtlijn en van het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel, en ten tweede, artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Hof: De artikelen 1 en 3 van richtlijn 2009/28/EG, gelezen in het licht van de overwegingen 8, 14 en 25 van deze richtlijn en van het rechtszekerheidsbeginsel en het beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen, en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling die – in een context waarbij een nationale steunregeling voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen die is gebaseerd op aan het nationale net toe te voeren quota voor deze elektriciteit en op de toekenning van groenestroomcertificaten aan ondernemingen die deze elektriciteit produceren, wordt vervangen door een nationale steunregeling voor die elektriciteit die is gebaseerd op de toekenning van als stimulans bedoelde feed-in-tarieven aan die ondernemingen – als voorwaarde voor de gebruikmaking van deze laatste steunregeling stelt dat tussen een dergelijke onderneming en een door de staat gecontroleerde entiteit die belast is met het beheer en de controle van deze regeling, een overeenkomst wordt gesloten over de voorwaarden voor de toekenning van die steun, en dit ook voor ondernemingen die, gelet op de datum van ingebruikneming van hun installaties, gebruikmaakten van de nationale steunregeling die was gebaseerd op quota en de toekenning van groenestroomcertificaten.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-221/24](#) en [C-222/24](#) ([Naturvårdsverket l e.a.](#)), verwijzing uit **Zweden** over **illegale overbrenging van afvalstoffen** en de vraag of de degene die de afvalstoffen heeft teruggenomen, geacht wordt de houder te zijn van de afvalstoffen. Is die autoriteit op grond van verordening 1013/2006 verplicht om de afvalstoffen nuttig toe te passen of te verwijderen, ook indien de oorspronkelijke verzender zich hiertegen verzet. Hoe moet de ontneming van het afval gezien worden in het licht van het **eigendomsrecht?** – [ECER](#)
- [C-287/24](#) ([Ligue royale belge pour la protection des oiseaux](#)), verwijzing uit **België** over **landbouwsubsidies**, aanpassing **gebruik braakliggend land** vanwege **oorlog in Oekraïne** en **bescherming van vogels** – [ECER](#)

NOOT – bij EHRM 9 april 2024, [Verein KlimaSeniorinnen Schweiz t. Zwitserland](#)

- Scientific complexity and judicial legitimacy: What does the KlimaSeniorinnen judgment bode? ([Strasbourg observers](#))
- Warum das KlimaSeniorinnen-Urteil nicht undemokratisch ist ([Verfassungsblog](#))
- From Strasbourg to Luxembourg? ([Verfassungsblog](#))

OVERIG

Milieuproblemen vragen om mensenrechtelijke aanpak, College publiceert juridisch kader voor effectieve bescherming van het recht op een gezond leefmilieu ([College voor de rechten van de mens](#))

EHRM factsheets en guides

- [Environment](#)
- [Climate change](#)
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#)

Oekraïne

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-287/24](#) ([Ligue royale belge pour la protection des oiseaux](#)), verwijzing uit **België** over **landbouwsubsidies**, aanpassing **gebruik braakliggend land** vanwege **oorlog in Oekraïne** en **bescherming van vogels** – [ECER](#)
- [C-313/24](#) ([Opera Laboratori Fiorentini](#)), verwijzing uit **Italië** over gunning aan bedrijf met **Russische onderdanen in Raad van bestuur** en verenigbaarheid met **Verordening (EU) nr. 833/2014** inzake **beperkende maatregelen vanwege situatie in Oekraïne** – [ECER](#)

Raad

Raad verlengt opnieuw de tijdelijke bescherming voor Oekraïense oorlogsvluchtelingen ([ECER](#)) – ([Raad](#))

WIKI

- [Wiki Oekraïne](#)

Overlevering en uitlevering

HvJ – CONCLUSIE – [C-305/22 \(C.J.\)](#) – 13 juni 2024 – A-G De La Tour – Roemenië – [ECLI:EU:C:2024:508 – conclusie](#)

Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Kaderbesluit 2008/909/JBZ – Europees aanhoudingsbevel – Grond tot facultatieve weigering tenuitvoerlegging EAB – Tenuitvoerlegging opgelegde vrijheidsstraf door uitvoerende lidstaat – Wederzijdse erkenning van strafvonnis met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in een andere lidstaat – Recht van de uitvaardigende lidstaat om straf zelf ten uitvoer te leggen

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-202/24 \(Alchaster\)](#) – 27 juni 2024 – **Grote Kamer** – A-G Szpunar – [Ierland – ECLI:EU:C:2024:559 – conclusie \(Engelse taalversie\)](#)

Overeenkomst inzake handel en samenwerking tussen EU en VK – Overlevering van personen – Artikel 49, lid 1, van Handvest EU – Legaliteitsbeginsel van strafbare feiten en straffen – Wijziging van voorwaardelijk vrijlatingsstelsel

De gerechtelijke autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk hebben vier bevelen uitgevaardigd tot de aanhouding van M.A. met het oog op diens strafvervolging. M.A. verblijft in Ierland. De verwijzende Ierse rechter dient over de tenuitvoerlegging van de bevelen te beslissen en heeft vragen voorgelegd over zijn verplichtingen, nu M.A. heeft aangevoerd dat zijn grondrechten door de autoriteiten van het VK zullen worden geschonden.

A-G geeft het Hof in overweging: Wanneer bij een lidstaat uit hoofde van het bepaalde in deel III, titel VII, van de Overeenkomst inzake handel en samenwerking tussen de EU en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het VK en Noord-Ierland, anderzijds, een verzoek van het VK om overlevering van een gezochte persoon wordt ingediend en wordt aangevoerd en bewezen dat overlevering van de gezochte persoon strijdig zou zijn met de rechten die hij ontleent aan artikel 49, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, moeten de rechterlijke autoriteiten van die lidstaat:

- zelf beoordelen of de overlevering afbreuk zal doen aan de in artikel 49, lid 1, van het Handvest van de grondrechten bedoelde rechten: - zich daarbij baseren op objectieve, betrouwbare, specifieke en naar behoren geactualiseerde informatie.

Zij kunnen overlevering weigeren wanneer er gegronde en vaststaande redenen zijn om aan te nemen dat de gezochte persoon zou worden blootgesteld aan een reëel risico dat zijn in artikel 49, lid 1, van

het Handvest van de grondrechten gewaarborgde grondrechten in geval van overlevering zouden worden geschonden.

Het feit dat de gezochte persoon, indien hij wordt veroordeeld, aan een strengere paroolregeling zal worden onderworpen dan die welke van kracht was op de dag waarop het vermeende strafbare feit is gepleegd, vormt als zodanig geen schending van artikel 49, lid 1, van het Handvest EU.

EHRM factsheets

- [Extradition and life imprisonment](#)

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – CONCLUSIE – C-368/23 (Fautromb) – 13 juni 2024 – A-G Sanchez-Bordona – Frankrijk – ECLI:EU:C:2024:510 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/43/EG – Richtlijn 2006/123/EG – Verordening (EU) nr. 537/2014 – Artikel 267 VWEU – Artikelen 49 en 56 VWEU – Begrip ‚nationale rechterlijke instantie’ – Vrijheid van dienstverrichting – Multidisciplinaire activiteiten – Nationale wettelijke regeling volgens welke wettelijke auditors geen commerciële activiteiten mogen uitoefenen met uitzondering van commerciële activiteiten die bijkomstig zijn ten opzichte van het accountantsberoep – Dwingende redenen van algemeen belang – Evenredigheid

Samenvatting onder: [Diensten](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-144/23 (KUBERA) – 18 juni 2024 – Grote Kamer – A-G Emiliou – Slovenië – ECLI:EU:C:2024:522 – [conclusie](#)

Artikel 267, derde alinea, VWEU – Verwijzingsverplichting hoogste rechterlijke instanties – Uitzonderingen – Cilfit-rechtspraak – Filtermechanismen – Verlening van toestemming voor het instellen van beroep tot herziening – Beslissing waarbij een verzoek om toestemming voor het instellen van beroep wordt geweigerd – Artikel 47 Handvest EU – Recht op een eerlijk proces

Verzoekster heeft bij de hoogste Sloveense rechter twee verzoeken om tot herziening ingediend. De onderliggende procedure betreft een douanezaak.

De verwijzende rechter wil weten of, wanneer zij uitspraak doet op de herzieningsverzoeken ook verplicht is tot een inhoudelijke beoordeling van het verzoek van de partij om het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken. Daarnaast vraagt hij zich af of een hoogste rechter, wanneer hij heeft vastgesteld dat niet is voldaan aan de voorwaarden om de prejudiciële vraag in kwestie te stellen, op grond van artikel 47 van het Handvest verplicht is die beoordeling met redenen te omkleden.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 267, derde alinea, VWEU verzet zich tegen een nationale bepaling of praktijk volgens welke een nationale rechterlijke instantie die in laatste aanleg uitspraak doet in een procedure inzake het verlenen van toestemming voor het instellen van beroep tot herziening, niet hoeft te onderzoeken of zij verplicht kan zijn tot indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing wanneer een partij naar behoren een echte vraag van Unierecht heeft opgeworpen, haar argumenten inzake het bestaan van meerdere aannemelijke uitleggingen van de relevante bepalingen van Unierecht

heeft onderbouwd, en de nationale rechterlijke instantie uitdrukkelijk om een prejudiciële verwijzing heeft verzocht. Het staat aan de nationale rechterlijke instantie om de toepasselijke procedureregels aldus uit te leggen dat de eerbiediging van het Unierecht zoveel mogelijk wordt gewaarborgd.

Overeenkomstig artikel 267 VWEU, gelezen in het licht van artikel 47, tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, is een beslissing van een rechterlijke instantie in laatste aanleg waarbij toestemming voor het instellen van beroep wordt geweigerd en de procedure wordt afgesloten, hoewel de verzoeker naar behoren een vraag over de uitlegging van het Unierecht heeft opgeworpen, een rechterlijke beslissing waarin met redenen moet worden omkleed waarom die rechterlijke instantie heeft geoordeeld dat zij niet verplicht was om uit hoofde van artikel 267 VWEU over te gaan tot verwijzing. De omvang van de motiveringsplicht varieert afhankelijk van de specifieke omstandigheden.”

- E A-G: de hoogste nationale rechter moet bij een verzoek tot herziening een verzoek van een partij om prejudiciële vragen aan het EU-Hof te stellen inhoudelijk beoordelen ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-240/24 \(BNP Paribas Fortis\)](#), verwijzing uit **Polen** over **Europese erfrechtverklaring en bevoegdheid van een notaris een prejudiciële vraag** aan het HvJ voor te leggen – [ECER](#)
- [C-262/24 \(Pegazus Busz\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over **de btw-richtlijn, artikel 267 VWEU, artikel 47 Handvest EU, het aantonen van belastingfraude en verwijzingsplicht** – [ECER](#)

Wiki

- [Wiki prejudiciële procedure bij het HvJ](#)

Privacy en persoonsgegevens

**EHRM – ARREST – [A.P. t. Armenië](#) – 18 juni 2024 – [58737/14](#)
– [ECLI:CE:ECHR:2024:0618JUD005873714](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)**

Artikelen 3, 8 en 13 EVRM – Civiele vordering benadeelde partij in strafzaak – Persoonsgegevens slachtoffer online gepubliceerd – Schending

Klaagster, die is geboren met een lichte geestelijke beperking, is als 14-jarige seksueel misbruikt door haar gymleraar van de plaatselijke staatschool, tevens de voorzitter van het gemeentebestuur. De strafzaak is behandeld achter gesloten deuren, waarbij een aantal getuigen zijn gehoord, en aan de verdachte een gevangenisstraf van acht jaar is opgelegd. Een civiele zaak die klaagster heeft aangespannen tegen de Staat, om schadevergoeding te verkrijgen, heeft zij in drie instanties verloren. Informatie over deze zaak, waaronder de volledige naam van klaagster, is gepubliceerd in een openbaar toegankelijke, online juridische databank.

Het EHRM concludeert unaniem tot schending van artikel 3 EVRM (verbod van onmenselijke of vernederende behandeling), artikel 8 EVRM (recht op bescherming van privé- en familielevens) en artikel 13 EVRM (recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel). De Staat dient klaagster € 32.000 schadevergoeding te betalen (smartengeld).

EHRM – ARREST – Bersheda en Ryvolovlev t. Monaco – 6 juni 2024 – 36559/19 en 36570/19 – ECLI:CE:ECHR:2024:0606JUD003655919 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Recht op respect privéleven van advocaat geschonden door onderzoeksrechter – Bescherming correspondentie advocaat en client

Klaagster – een advocaat met de Zwitserse en Oekraïense nationaliteit – werd ervan beschuldigd heimelijk een gesprek te hebben opgenomen tijdens een etentje. Zij overhandigde haar telefoon aan de politie zodat de opname kon worden onderzocht. Zij gebruikte deze telefoon zowel privé als voor professionele doeleinden. De onderzoeksrechter – wiens taak het was de opname te onderzoeken – besloot een omvangrijk telecommunicatie-onderzoek te laten uitvoeren door een deskundige. De deskundige kreeg de opdracht alle telefoongesprekken, sms-berichten en e-mailberichten te identificeren, ook als deze slechts 'indirect' verband hielden met de zaak. Er werden tienduizenden berichten over een periode van drie jaar teruggevonden. Klaagster had – voor zij haar telefoon overhandigde – een substantiële hoeveelheid berichten verwijderd die geen verband hielden met de zaak. Ook deze berichten werden teruggewonnen. Met deze "fishing expedition" trad de onderzoeksrechter volgens het Hof duidelijk buiten zijn opdracht. Het Hof wijst erop dat landen verplicht zijn de vertrouwelijke communicatie tussen advocaat en cliënt te beschermen. Door de onderzoeksopdracht aan de deskundige zo ruim te formuleren ontstond ruimte voor misbruik en willekeur. De enkele omstandigheid dat er een latere rechterlijke toetsing heeft plaatsgevonden, maakt deze tekortkoming niet anders. Het Hof stelt vast dat artikel 8 van het Verdrag is geschonden.

EHRM – ARREST – Daniel Karsai t. Hongarije – 13 juni 2024 – 32312/23 – ECLI:CE:ECHR:2024:0613JUD003231223 – persbericht – arrest

Geen recht op hulp bij beëindiging eigen leven van Hongaar met ALS

Klager – een Hongaarse staatsburger en prominent mensenrechtenadvocaat – heeft ALS in een verder gevorderd stadium. Er bestaat op dit moment nog geen geneesmiddel tegen ALS. De ziekte verlamt geleidelijk het lichaam, tot de patiënt na drie tot vijf jaar uiteindelijk overlijdt als gevolg van ademhalingsverlamming. Klager wil hulp bij het beëindigen van zijn leven voor het moment dat zijn ademhaling door de ziekte stopt. Eenieder die hem helpt, riskeert echter vervolging. Klager betoogt dat het feit dat hij geen hulp kan krijgen bij het beëindigen van zijn leven discriminatie oplevert in vergelijking met patiënten die hun levensonderhoudende behandeling kunnen weigeren of stopzetten.

Het Hof overweegt dat lidstaten een ruime beoordelingsvrijheid hebben ten aanzien van dit onderwerp en dat Hongarije niet heeft nagelaten een rechtvaardig evenwicht te vinden tussen de betrokken belangen en haar beoordelingsvrijheid niet heeft overschreden.

Het Hof overweegt niettemin dat wettelijke maatregelen kunnen worden herzien, rekening houdend met ontwikkelingen in Europese landen en de internationale normen voor medische ethiek op dit gebied. Het Hof is van oordeel dat palliatieve zorg van hoge kwaliteit, met inbegrip van toegang tot doeltreffende pijnbestrijding, essentieel is om een waardig levenseinde te garanderen. Volgens de door het Hof gehoorde deskundigen zijn de beschikbare opties in de palliatieve zorg over het algemeen in staat om patiënten in de situatie van klager verlichting te bieden en hen in staat te stellen vreedzaam te sterven. Klager heeft niet gesteld dat dergelijke zorg voor hem niet beschikbaar is. Met betrekking tot de vermeende discriminatie oordeelt het Hof dat het weigeren of stopzetten van behandeling aan het einde van het leven intrinsiek verbonden is met het recht op vrije en geïnformeerde instemming, en niet met een recht om geholpen te worden bij het sterven. Dit wordt door de medische beroepsgroep algemeen erkend en is ook vastgelegd in het Verdrag van Oviedo. Bovendien is het weigeren of stopzetten van behandeling toegestaan door de meerderheid van de lidstaten. Het Hof oordeelt daarom dat het vermeende verschil in behandeling tussen de twee categorieën objectief gerechtvaardigd is.

HvJ – ARREST – [gevoegde zaken C-182/22 en C-189/22 \(Scalable Capital\)](#) – 18 juni 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:531](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Diefstal van persoonsgegevens die zijn opgeslagen op een handelsapplicatie – Identiteitsdiefstal of -fraude – Schadevergoeding – Begrip ‘immateriële schade’ – Schadevergoeding met een punitief karakter of louter ter compensatie en genoegdoening – Geringe of symbolische schadevergoeding

Verzoekers verzoeken om vergoeding voor immateriële schade wegens de pijn en het lijden die hun zou zijn berokkend door hetgeen de verwijzende rechter omschrijft als diefstal, door onbekende derden, van hun persoonsgegevens die op een door Scalable Capital beheerde handelsapplicatie zijn opgeslagen. De derden hebben de gegevens tot nu toe niet voor frauduleuze of andere doeleinden gebruikt. De verwijzende rechter verzoekt om uitlegging van het begrip „immateriële schade” in artikel 82 van verordening (EU) 2016/679 en de voorwaarden waaronder die schade voor vergoeding in aanmerking komt. De verwijzende rechter wenst met name te vernemen of diefstal van die gegevens „identiteitsdiefstal” als bedoeld in overweging 75 AVG vormt.

Hof: Artikel 82, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moet aldus moet worden uitgelegd dat het recht op schadevergoeding waarin deze bepaling voorziet een uitsluitend compenserende functie vervult, in die zin dat een op die bepaling gebaseerde geldelijke schadevergoeding het mogelijk moet maken de geleden schade volledig te vergoeden.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus moet worden uitgelegd dat het niet vereist dat bij de vergoeding van schade op grond van deze bepaling rekening wordt gehouden met de ernst en de eventuele opzettelijkheid van de door de verwerkingsverantwoordelijke gepleegde inbreuk op deze verordening.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus moet worden uitgelegd dat bij de vaststelling van het bedrag van de schadevergoeding die op grond van het recht op vergoeding voor immateriële schade verschuldigd is, ervan dient te worden uitgegaan dat dergelijke schade ten gevolge van een inbreuk in verband met persoonsgegevens naar haar aard niet minder zwaar weegt dan letselschade.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus moet worden uitgelegd dat een nationale rechterlijke instantie, wanneer het bestaan van schade is aangetoond maar deze schade niet ernstig is, ter compensatie aan de betrokkene een geringe vergoeding kan toekennen, mits deze vergoeding de geleden schade volledig kan vergoeden.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679, gelezen in het licht van de overwegingen 75 en 85 van deze verordening, moet aldus moet worden uitgelegd dat er slechts sprake is van „identiteitsdiefstal” en bij identiteitsdiefstal recht op vergoeding voor immateriële schade op grond van deze bepaling ontstaat, wanneer een derde daadwerkelijk de identiteit heeft aangenomen van een persoon wiens persoonsgegevens zijn gestolen. Het recht op vergoeding krachtens die bepaling voor door diefstal van persoonsgegevens veroorzaakte immateriële schade kan evenwel niet worden beperkt tot de gevallen waarin wordt aangetoond dat een dergelijke diefstal van gegevens vervolgens tot identiteitsdiefstal of -fraude heeft geleid.

HvJ – ARREST – [C-590/22 \(P.S.\)](#) – 20 juni 2024 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:536](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Artikel 82, lid 1 – Schadevergoeding – Begrip 'immateriële schade' – Invloed van de ernst van de geleden schade – Immateriële schade die gebaseerd is op een vrees – Niet-toepasselijkheid van de criteria waarin artikel 83 voorziet voor administratieve geldboeten – Afschrikkende functie – Vaststelling van de vergoeding in geval van gelijktijdige inbreuk op die verordening en op het nationale recht

Verzoekers zijn klanten van een belastingadvieskantoor. Zij hebben dit advieskantoor laten weten dat hun postadres was gewijzigd. Daarna heeft het kantoor een belastingaangifte naar het oude adres gestuurd. De nieuwe bewoners hebben verzoekers op de hoogte gebracht dat er daar een aan hen geadresseerde enveloppe was aangekomen en dat zij deze per vergissing hadden geopend. Vervolgens is de enveloppe aan familieleden verstrekt, waar zij deze konden ophalen. Verzoekers vermoeden dat er stukken uit de enveloppe gehaald zijn waarin persoonsgegevens waren vermeld zoals hun namen en geboortedata alsook die van hun kinderen, hun fiscale identificatienummers, hun bankgegevens, of nog gegevens over hun lidmaatschap van een religieuze gemeenschap, de status van een ernstige handicap van een van hun gezinsleden, hun beroep en hun werkplek, en allerlei uitgaven die zij hadden gedaan. De verzoekers hebben bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tot vergoeding, op grond van artikel 82, lid 1, AVG, van de immateriële schade die zij menen te hebben geleden doordat derden kennis hebben gekregen van hun persoonsgegevens, welke schade zij ramen op 15 000 EUR.

Hof: Artikel 82, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat een inbreuk op deze verordening op zichzelf niet volstaat om een recht op schadevergoeding op grond van deze bepaling te doen ontstaan. De betrokken persoon moet ook aantonen dat deze inbreuk schade heeft veroorzaakt, waarbij evenwel niet vereist is dat deze schade een bepaalde mate van ernst bereikt.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de vrees van een persoon dat zijn persoonsgegevens ten gevolge van een inbreuk op deze verordening aan derden zijn doorgegeven zonder dat kan worden aangetoond dat dit daadwerkelijk het geval is geweest, volstaat om een recht op schadevergoeding te doen ontstaan indien die vrees en de negatieve gevolgen ervan naar behoren worden bewezen.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat bij de vaststelling van het bedrag van de schadevergoeding die verschuldigd is op grond van deze bepaling, ten eerste, de in artikel 83 van deze verordening neergelegde criteria voor de vaststelling van het bedrag van administratieve geldboeten niet mutatis mutandis mogen worden toegepast en, ten tweede, aan dit recht op schadevergoeding geen afschrikkende functie mag worden toegekend.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat bij de vaststelling van het bedrag van de schadevergoeding die verschuldigd is op grond van deze bepaling, geen rekening mag worden gehouden met gelijktijdig gepleegde inbreuken op nationale bepalingen die de bescherming van persoonsgegevens tot doel hebben maar er niet toe strekken de in deze verordening vervatte regels te specificeren.

HvJ – CONCLUSIE – [C-169/23 \(Mádsi\)](#) – 6 juni 2024 – A-G Medina – Hongarije – [ECLI:EU:C:2024:474](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/679 – AVG – Afgifte COVID-19-certificaat – Informatieplicht – Rechten van de betrokkene – Recht om een klacht in te dienen bij een toezichthoudende autoriteit

Betrokkene, een natuurlijke persoon, heeft een bewijs van vaccinatie tegen/herstel van COVID-19 ontvangen. Op basis van artikel 77, lid 1, AVG heeft betrokkene een klacht ingediend bij de Hongaarse autoriteit voor gegevensbescherming en verzocht om de overheidsdienst te gelasten zijn verwerkingen in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de AVG. Zo zou de overheidsdienst geen privacy mededeling betreffende de verwerking van gegevens in verband met de afgifte van de vaccinatie- of herstelbewijzen hebben opgesteld en gepubliceerd en was er onvoldoende informatie beschikbaar over het doel van en de rechtsgrond voor de gegevensverwerking, over de rechten van betrokkenen en over hoe deze rechten konden worden uitgeoefend. Volgens de overheidsdienst was deze dienst uit hoofde van artikel 14, lid 5, onder c), AVG niet verplicht om informatie over de verwerking te verstrekken.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 14, lid 5, onder c), van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de afwijking van de op de verwerkingsverantwoordelijke rustende verplichting om informatie te verstrekken aan de betrokkene van toepassing is op alle gegevens die de verwerkingsverantwoordelijke niet van de betrokkene heeft verkregen. Het is in dat verband niet relevant of de gegevens uitdrukkelijk van een andere entiteit zijn verkregen of dat de gegevens door de verwerkingsverantwoordelijke in het kader van de eigen procedure zijn gegenereerd.

Artikel 77, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de toezichthoudende autoriteit in het kader van een klachtenprocedure bevoegd is om te onderzoeken of aan alle voorwaarden van artikel 14, lid 5, onder c), van die verordening is voldaan. Meer in het bijzonder is zij bevoegd om te onderzoeken of het lidstatelijk recht waaraan de verwerkingsverantwoordelijke is onderworpen, voorziet in passende maatregelen om de gerechtvaardigde belangen van de betrokkene te beschermen.

Artikel 14, lid 5, onder c), van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de in die bepaling bedoelde „passende maatregelen” de nationale wetgever niet verplichten de in artikel 32 van die verordening bedoelde maatregelen inzake gegevensbeveiliging om te zetten.

HvJ – CONCLUSIE – [C-80/23 \(Ministerstvo na vatreshnite raboti\)](#) – 13 juni 2024 – A-G De La Tour – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2024:513](#) – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2016/680 – In verdenking gestelde persoon – Politiële registratie van persoonsgegevens – Biometrische en genetische gegevens – Gegevensverzameling onder dwang – Doelstellingen van voorkoming en opsporing van strafbare feiten – Vergelijking met tijdens eerdere onderzoeken verzamelde persoonsgegevens – Uitlegging van arrest C-205/21 – Verplichting tot conforme uitlegging – Beoordeling van ‚strikte noodzakelijkheid’ van verwerking van gevoelige gegevens door de bevoegde autoriteiten

De verwijzende rechter dient te beslissen op een verzoek van de Bulgaarse politiediensten om over te gaan tot de verzameling onder dwang van fotografische, vingerafdruk- en genetische gegevens van V.S. Bij dit verzoekschrift waren alleen kopieën gevoegd van de akte van in verdenkingstelling van V.S. en de verklaring waarin zij had geweigerd toestemming te geven voor de politieke registratie. Dit is naar nationaal recht voldoende voor de toewijzing van het verzoek.

Bij de behandeling van het verzoek had de verwijzende rechter echter twijfels over de verenigbaarheid van een dergelijke situatie met de vereisten van richtlijn 2016/680 op het gebied van met name de

verzameling en verwerking van gevoelige gegevens. Het Hof heeft de vragen van die rechter beantwoord in het arrest C-205/21. De verwijzende rechter legt het Hof twee nieuwe prejudiciële vragen voor en verklaart daarbij dat hij er nog steeds niet in is geslaagd vast te stellen of hij, zonder het Unierecht te schenden, een dergelijke politieke registratie onder dwang kan gelasten.

A-G geeft het Hof in overweging: Primair: Artikel 10 van richtlijn (EU) 2016/680 moet aldus worden uitgelegd dat de beoordeling, onder de voorwaarden beschreven in punt 133 van het arrest van 26 januari 2023, (...) (C-205/21, van de „strikte noodzakelijkheid” van de politieke registratie, gelet op alle doeleinden die daarmee zouden worden nagestreefd, op doeltreffende wijze moet worden verricht door de voor die registratie bevoegde autoriteiten, alvorens zij in voorkomend geval kunnen verzoeken om deze registratie onder dwang te verrichten.

Daartoe volstaat het niet dat de „strikte noodzakelijkheid” van de politieke registratie pas voor het eerst wordt beoordeeld door de rechter waarbij een verzoek om toestemming voor registratie onder dwang wordt ingediend in het enkele geval dat de in verdenking gestelde persoon weigert om zich aan de registratie te onderwerpen en in het licht van slechts een van de doeleinden die beweerdelijk worden nagestreefd door de nationale wettelijke regeling die de rechtsgrond ervan vormt.

Subsidiair: Artikel 6, onder a), en artikel 10 van richtlijn 2016/680 moeten aldus worden uitgelegd dat de toetsing door de rechter van de „strikte noodzakelijkheid” van de verzameling van biometrische en genetische gegevens geen toetsing van de gegrondheid van de inverdenkingstelling vereist. Zij vereisen evenmin, maar sluiten niet uit, dat het volledige dossier ter beschikking wordt gesteld, op voorwaarde dat de beoordeling van de „strikte noodzakelijkheid” op de door het Hof in punt 133 van het arrest van 26 januari 2023, (...) (C-205/21) aangegeven wijze, uitsluitend op basis van de akte van inverdenkingstelling doeltreffend kan worden verricht.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-312/24 \(Darashev\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over de **verwerking van persoonsgegevens** van een **verdachte in een strafprocedure**, indien de **verdachte werkzaam is voor een organisatie die deel uitmaakt van de onderzoeksautoriteit** in de strafprocedure

NOOT – bij EHRM 28 mei 2024, [Pietrzak e.a. t. Polen](#)

ECHR judgment on Polish legislation on secret surveillance ([Ellen Timmer](#))

OVERIG

- Data protection: Council agrees position on GDPR enforcement rules ([Raad](#))
- Are data breaches the new normal? Should we just assume our data isn't safe? – Sigi Goode ([Informs](#))

Wiki

- [Wiki AVG](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection](#)
- [Personal data protection](#)
- [Right to the protection of one's image](#)

Procesrecht HvJ

HvJ – ARREST – C-252/23 P (Euranimi/Commissie) – 20 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:538 – arrest

Handelspolitiek – Dumping – Invoer van koudgewalste platte producten van roestvrij staal van oorsprong uit India en Indonesië – Beroep tot nietigverklaring – Vereniging van ondernemingen die belangen van importeurs behartigt – Rechtstreeks en individueel wordt geraakt – Regelgevingshandeling die uitvoeringsmaatregelen meebrengt

Samenvatting onder: [Douane](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-766/21 P (Europees Parlement/Axa assurances e.a. – 6 juni 2024 – A-G Emiliou – ECLI:EU:C:2024:471 – conclusie

Arbitragebeding in een door de Unie gesloten overeenkomst – Artikelen 123 en 166 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht – Niet-verschienen verweerster – Bij verstek gewezen arrest – Verzet tegen een bij verstek gewezen arrest – Artikelen 41 en 56 van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie – Ontvankelijkheid van de hogere voorziening en incidentele hogere voorziening

Samenvatting onder: [Arbitragebeding](#)

NOOT – bij HvJ 18 januari 2024, C-785/22 P (Eulex Kosovo/ SC)

Only one bite at the cherry: Appealing a default judgment of the General Court to the Court of Justice, and simultaneously asking the General Court under the specific remedy to set aside its own default judgment is not permitted: *Eulex Kosovo v SC* (Case C-785/22 P) ([EU law analysis](#))

Procesrecht en recht op eerlijk proces

EHRM – BESLISSING – Büttner en Krebs t. Duitsland – 27 juni 2024 – 27547/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0604DEC002754718 – persbericht – beslissing

Artikelen 6 en 8 EVRM – Vergunning bouw luchthaven – Klachten ongegrond

De zaak gaat over een bouwvergunning voor de aanleg van de luchthaven Berlijn Brandenburg. Klagers bezaten onroerend goed in de buurt van de luchthaven en hebben de bouwvergunning aangevochten bij de Duitse gerechten omdat zij geluidsoverlast zouden ondervinden van de geplande vliegroutes. Zij hebben daarbij ook aangegeven dat zij zich pas na de verlening van de bouwvergunning hadden

gerealiseerd dat de geluidsimpact voor hen groter zou zijn dan zij oorspronkelijk hadden gedacht. De beroepen zijn ongegrond verklaard.

Ten aanzien van artikel 6 EVRM constateert het Hof dat de Duitse gerechtelijke instanties de klachten van klagers hebben afgewezen, dat in de gerechtelijke procedures een zorgvuldig onderzoek had plaatsgevonden en dat geoordeeld was dat het besluit rechtmatig was. Het recht op toegang tot de rechter was daarom niet beperkt. De Duitse gerechten hebben uitvoerig gemotiveerd waarom de vastgestelde procedurele tekortkomingen in de planningsprocedure niet van invloed waren op het planningsbesluit. De klachten over schending van artikel 6, eerste lid, EVRM zijn dan ook kennelijk ongegrond en worden afgewezen.

Ook de klacht over schending van artikel 8 EVRM acht het Hof kennelijk ongegrond. De Duitse gerechtelijke instanties hebben de klachten van klagers grondig onderzocht en de gerechtelijke procedure bood voldoende noodzakelijke waarborgen. De gerechtelijke instanties zijn tot een gefundeerde conclusie gekomen dat er weliswaar procedurele tekortkomingen waren in de planningsprocedure, maar dat de autoriteiten de tegenstrijdige belangen correct tegen elkaar hadden afgewogen en dat de procedurele tekortkomingen de intrekking van het besluit niet zouden rechtvaardigen omdat een ander resultaat van de goedkeuringsprocedure voor de planning geen gunstiger resultaat zou geven voor klagers.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – Nealon and Hallam t. het VK – 11 juni 2024 – Grote Kamer – 32483/19 – 35049/19 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Onschuldpresumptie – Verzoek tot schadevergoeding afgewezen – Geen schending

Artikel 6 EVRM beschermt na afloop van een rechtelijke procedure onschuld in de ogen van de wet en is niet een vermoeden van feitelijke onschuld.

Klagers, beiden woonachtig in het VK, waren in het VK veroordeeld voor misdrijven. Beide veroordelingen zijn vernietigd, nadat nieuw bewijs zorgde voor twijfel aan hun veroordelingen. Vervolgens hebben klagers een verzoek tot schadevergoeding ingediend, wat is afgewezen. Op grond van wetgeving in het VK is voor schadevergoeding vereist dat buiten redelijke twijfel kan worden vastgesteld dat de persoon het strafbare feit niet heeft gepleegd, en dat was bij klagers niet het geval.

Klagers stellen dat deze wetgeving in strijd is met de onschuldpresumptie van artikel 6, lid 2 EVRM omdat klagers moeten bewijzen dat zij het strafbare feit niet hebben gepleegd om in aanmerking te kunnen komen voor een schadevergoeding.

Het hof wijst de klacht af en overweegt daartoe het volgende Met zijn jurisprudentie heeft het Hof bepaald dat artikel 6, lid 2 EVRM ook personen beschermd die zijn vrijgesproken of van wie de strafprocedure is beëindigd tegen behandeling door ambtenaren of autoriteiten alsware zijn schuldig bevonden. Deze personen zijn onschuldig in de ogen van de wet en moeten ook zo behandeld worden.

De Grote van Kamer van het Hof komt in dit arrest terug op het onderscheid dat binnen die jurisprudentielijn tot dusver werd gemaakt tussen de personen die waren vrijgesproken en personen wiens strafprocedure was beëindigd, De Grote Kamer oordeelt dat bepalend is of de beslissingen van de rechterlijke en andere autoriteiten, als geheel en in context bezien, neerkwamen op het toerekenen van strafrechtelijke verantwoordelijkheid aan de betrokkene.

In dit geval was sprake van besloten administratieve procedures waarin niet beoordeeld diende te worden of de klagers op basis van het in beroep beschikbare bewijsmateriaal dienden te worden vrijgesproken danwel of er aanwijzingen waren voor hun schuld, maar of op basis van de nieuwe feiten

buiten redelijke twijfel kon worden vastgesteld dat zij de strafbare feiten *niet* hadden gepleegd. Naar het oordeel van het hof beschermt artikel 6, lid 2 EVRM in deze categorie gevallen (na afronding van de strafprocedure) de onschuld in de ogen van de wet en niet een vermoeden van feitelijke onschuld zoals klagers suggererend. De afwijzing van de schadevergoeding is dan ook niet in strijd met dit tweede aspect van artikel 6 EVRM aldus het hof. Er is geen schending van artikel 6 EVRM.

HvJ – CONCLUSIE – [C-305/22 \(C.J.\)](#) – 13 juni 2024 – A-G De La Tour – Roemenië – ECLI :EU :C :2024 :508 – [conclusie](#)

Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Kaderbesluit 2008/909/JBZ – Europees aanhoudingsbevel – Grond tot facultatieve weigering tenuitvoerlegging EAB – Tenuitvoerlegging opgelegde vrijheidsstraf door uitvoerende lidstaat – Wederzijdse erkenning van strafvonnissen met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in een andere lidstaat – Recht van de uitvaardigende lidstaat om straf zelf ten uitvoer te leggen

De zaak gaat over de geldigheid van een nationaal bevel tot tenuitvoerlegging van een gevangenisstraf in Roemenië die is opgelegd aan C.J., die in Italië verblijft, en over de geldigheid van een tegen hem uitgevaardigd Europees aanhoudingsbevel. De Italiaanse rechterlijke autoriteiten hebben geweigerd dit Europees aanhoudingsbevel ten uitvoer te leggen op basis van de facultatieve weigeringsgrond als bedoeld in artikel 4, punt 6, van kaderbesluit 2002/584. De Italiaanse autoriteiten hebben tegelijkertijd het vonnis van de Roemeense rechter erkend en de tenuitvoerlegging van de Roemeense strafrechtelijke veroordeling van C.J. in Italië gelast, ondanks het door de Roemeense rechterlijke autoriteiten aangetekende verzet tegen de tenuitvoerlegging van die veroordeling in Italië.

A-G geeft het Hof in overweging: „Artikel 4, punt 6, en artikel 8, lid 1, onder c), van kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten, en artikel 4, leden 2 en 5, artikel 8, lid 1, artikel 22, lid 1, en artikel 25 van kaderbesluit 2008/909/JBZ moeten aldus worden uitgelegd dat een rechterlijke autoriteit niet mag weigeren een met het oog op de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf uitgevaardigd Europees aanhoudingsbevel ten uitvoer te leggen door zich op de in eerstgenoemde bepaling genoemde grond tot facultatieve weigering van de tenuitvoerlegging te beroepen, wanneer de strafrechtelijke veroordeling in strijd met de procedure en de voorwaarden van kaderbesluit 2008/909 wordt erkend en ten uitvoer gelegd. In die situatie behoudt de uitvaardigende lidstaat het recht om die straf ten uitvoer te leggen en staat het aan de uitvoerende rechterlijke autoriteit om het Europees aanhoudingsbevel ten uitvoer te leggen door de gezochte persoon aan die lidstaat over te leveren.

HvJ – CONCLUSIE – [C-80/23 \(Ministerstvo na vatreshnite raboti\)](#) – 13 juni 2024 – A-G De La Tour – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:513 – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2016/680 – Politiële registratie van dwang – Doelstellingen van voorkoming en opsporing van strafbare feiten – Vergelijking met tijdens eerdere onderzoeken verzamelde persoonsgegevens – Uitlegging van arrest C-205/21 – Verplichting tot conforme uitlegging – Beoordeling van ‚strikte noodzakelijkheid‘ van verwerking van gevoelige gegevens door de bevoegde autoriteiten

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-312/24 \(Darashev\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over de **verwerking van persoonsgegevens** van een **verdachte in een strafprocedure**, indien de **verdachte werkzaam is voor een organisatie die deel uitmaakt van de onderzoeksautoriteit** in de strafprocedure.

EHRM factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#)

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

EHRM – ARREST – [Zouboulidis t. Griekenland \(nr. 3\)](#) – 4 juni 2024 – [57246/21](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0604JUD005724621](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Aansprakelijkheid staat voor onrechtmatige rechtspraak – Schending artikel 6, eerste lid, EVRM – Recht op toegang tot de rechter

Klager is geboren in Griekenland en is woonachtig in Duitsland. Klager is sinds 1992 werkzaam op de Griekse ambassade in Duitsland, op basis van een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Via een gerechtelijke procedure heeft klager verzocht om de verhoging van de toelage die hij als expat uitbetaald kreeg voor de verzorging van zijn kinderen. In de gerechtelijke procedure zijn klagers vorderingen afgewezen. Klager heeft vervolgens bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens een verzoekschrift ingediend en het Hof heeft in die zaak geoordeeld dat er sprake was van een schending van artikel 6, eerste lid, EVRM. Klager heeft vervolgens een vordering ingediend bij de Griekse gerechtelijke instanties voor vergoeding van de schade vanwege de aansprakelijkheid van de staat voor de onjuiste rechtsopvatting van de Griekse rechters in zijn eerdere zaak. Klagers vordering is afgewezen.

Het Hof constateert dat het oordeel van de rechter een beperking betekent van het recht op toegang tot de rechter in de zin van artikel 6, eerste lid, EVRM. In de Griekse regelgeving is vastgelegd dat de staat aansprakelijk kan zijn voor schade veroorzaakt door handelen of nalaten door publieke entiteiten in de uitoefening van openbaar gezag, behalve als het handelen of nalaten in strijd is met een bestaande bepaling van de wet, maar wel het algemeen belang dient. De aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door onrechtmatige rechtspraak is in de Griekse constitutie beperkt. De bepaling en de interpretatie die een beperking betekenen op het grondrecht dienen een legitiem doel, namelijk het waarborgen van de rechtszekerheid en het belang van een goede rechtspleging.

Volgens het Hof is de beperking echter niet proportioneel. Er bestond geen adequate mogelijkheid om schade vergoed te krijgen. Klager was de facto uitgesloten van toegang tot de rechter in zijn zaak, ondanks het feit dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens eerder al had geoordeeld dat er sprake was van een schending. Aan klager is een onevenredige last opgelegd en hem is de mogelijkheid ontzegd om zijn zaak door een rechter te laten beslissen. Er is dan ook sprake van een schending van artikel 6, eerste lid, EVRM.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – *Ziada t. Nederland* – 18 juni 2024 – subject matter of the case

Artikel 6 EVRM – Schadevergoeding voor handelingen van Israëliische overheidsfunctionarissen in Gaza in 2014 – Toegang tot de rechter

Klager heeft de Nederlandse nationaliteit, komt oorspronkelijk uit de Palestijnse gebieden en woont sinds 2005 in Nederland. Zes van zijn naaste familieleden zijn omgekomen toen hun huis in Gaza werd verwoest tijdens "Operation Protective Edge" in 2014.

Voor de Nederlandse civiele rechter heeft klager verzocht om een verklaring voor recht dat twee Israëliische overheidsfunctionarissen, die op dat moment bevelvoerend officier waren, onrechtmatig jegens hem hebben gehandeld en dat zij jegens hem hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schade die hij dientengevolge heeft geleden en nog zal lijden. Ook heeft hij verzocht om veroordeling tot betaling van schadevergoeding. Het beroep is in laatste instantie door de Hoge Raad op 25 augustus 2023 verworpen, onder verwijzing naar onder meer *Jones e.a./Verenigd Koninkrijk* (nrs. 34356/06 en 40528/06, EHRM 2014).

Klager klaagt op grond van artikel 6 EVRM dat zijn toegang tot de rechter om een civiele vordering in te stellen tegen de twee Israëliische overheidsfunctionarissen onrechtmatig is beperkt.

Het Hof stelt de volgende vraag aan partijen: Vormde het verlenen van immuniteit tegen civiele vervolging aan de twee Israëliische overheidsfunctionarissen in kwestie een schending van klagers recht op toegang tot de rechter krachtens artikel 6, lid 1, van het Verdrag (zie *J.C. e.a./België*, nr. 11625/17, §§ 54-55, 12 oktober 2021, *Jones e.a./Verenigd Koninkrijk*, nrs. 34356/06 en 40528/06, §§ 186-195, EHRM 2014; *Al-Adsani tegen het Verenigd Koninkrijk* [GC], nr. 35763/97, §§ 52-56, ECHR 2001-XI; en *McElhinney v. Ireland* [GC], no. 31253/96, §§ 33-37, CEDH 2001-XI (uittreksels))?

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-331/22 en C-332/22 (DG de la Función Pública, Generalitat de Catalunya) – 13 juni 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:496 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 1999/70/EG – Artikel 47 Handvest EU – Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd in de overheidssector – Ambtenaren in tijdelijke dienst – Maatregelen ter voorkoming en sanctionering van misbruik van opeenvolgende arbeidsovereenkomsten of arbeidsverhoudingen voor bepaalde tijd – Clausule 5

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

HvJ – ARREST – C-380/23 (Monmorieux) – 13 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:500 – geen conclusie – arrest (Franse taalversie)

Artikel 19 VEU, Artikel 45 VWEU – Artikelen 47 en 51 Handvest EU – Inkomstenbelasting – Verdrag ter voorkoming van dubbele belasting – Recht op teruggave van de in een andere lidstaat reeds betaalde belasting afhankelijk van de intrekking door de belastingplichtige van zijn bij de rechterlijke instanties van eerstgenoemde lidstaat ingesteld beroep – Niet-ontvankelijkheid – Reikwijdte Handvest – Tenuitvoerlegging EU recht

Samenvatting onder: belastingen

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-146/23 en C-374/23 \(Sąd Rejonowy w Białymstoku\)](#) – 13 juni 2024 – **Grote Kamer** – A-G Collins – Polen – ECLI:EU:C:2024:507 – [conclusie](#)

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – Rechtsstaat – Recht op daadwerkelijke rechtsbescherming – Beginsel van de onafhankelijkheid van rechters – Bezoldiging van rechters

Samenvatting onder: [rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-197/23 \(S.\)](#) – 20 juni 2024 – A-G Medina – Polen – ECLI:EU:C:2024:533 – [conclusie](#)

Artikel 19, lid 1, VEU – Rechtsstaat – Rechtsmiddelen – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht – Beginsel van ‘interne’ rechterlijke onafhankelijkheid – Nationale regels inzake willekeurige toewijzing van zaken aan rechters – Wijziging van de samenstelling van de rechterlijke instantie

Samenvatting onder: [rechtsstaat](#)

GERECHT – BESCHIKKING – [Gevoegde zaken T-530/22 t/m T-533/22](#) – 4 juni 2024 – ECLI:EU:T:2024:363 – [persbericht](#) – [beschikking](#)

Artikel 19 VEU – artikel 263, vierde alinea, VWEU – Beroep tot nietigverklaring – Uitvoeringsbesluit van de Raad van 17 juni 2022 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Polen – Niet rechtstreeks geraakt – Niet-ontvankelijkheid – Rechtsstaat

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-277/24 \(Adjak\)](#), verwijzing uit Polen over **Richtlijn 2006/112/EG** en **artikel 47 Handvest EU** in het kader van de weigering op grond van nationaal recht om de btw-plichtige partij die hoofdelijk aansprakelijk is voor de belastingverplichtingen, **toe te laten als partij in de procedure** – [ECER](#)
- [C-262/24 \(Pegazus Busz\)](#), verwijzing uit Hongarije over **de btw-richtlijn, artikel 267 VWEU, artikel 47 Handvest EU, het aantonen van belastingfraude en verwijzingsplicht** – [ECER](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

**EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – Danilet t. Roemenië – 24 juni 2024 –
ECLI:CE:ECHR:2024:0220JUD001691521 – persbericht – arrest 20 februari 2024**

Rechtspraak – Disciplinaire sancties opgelegd aan rechter – Vrijheid van meningsuiting – Bijdrage aan het publieke debat op sociale media – Schending van het grondrecht – Noodzakelijkheids criterium

Klager was werkzaam als rechter en stond bekend om zijn actieve deelname aan het maatschappelijk debat. In 2019 heeft klager op een sociaal medium twee berichten geplaatst. Een van de berichten ging over de invloed van de politiek op verschillende instituties, waaronder de rechtspraak. Het andere bericht ging over schadelijke invloeden op de rechtspraak. Als gevolg van het plaatsen van de berichten is door de Raad voor de magistratuur aan klager een disciplinaire straf opgelegd van een salariskorting voor de duur van twee maanden. Klager heeft bij de Hoge Raad beroep ingesteld tegen de disciplinaire straf, maar dat beroep is afgewezen.

Schending van artikel 10 EVRM. Het hof oordeelt dat de aan klager opgelegde disciplinaire sanctie een beperking is van zijn recht op vrijheid van meningsuiting in de zin van artikel 10, eerste lid, EVRM. De sanctie die de beperking vormt, is gebaseerd op wetgeving en die wetgeving was toegankelijk voor klager. Ten aanzien van de voorzienbaarheid van de wetgeving, oordeelt het Hof dat de wetgeving weliswaar algemene begrippen bevatte, maar dat klager als deskundige op juridisch gebied, kennis had kunnen nemen van de uitleg van de begrippen in de jurisprudentie. Het Hof vindt dat de beperking is voorzien bij wet. Ook is er sprake van een legitiem doel, namelijk het waarborgen van het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht.

Het Hof komt echter tot de conclusie dat de beperking op het grondrecht niet noodzakelijk is in een democratische samenleving. Daarbij overweegt het Hof dat de nationale rechterlijke instantie geen analyse heeft gemaakt of de inperking van het grondrecht noodzakelijk was. Ook heeft er geen afweging plaatsgevonden tussen de betrokken belangen. Volgens het Hof is niet gekeken naar de berichten van klager in de bredere context van het maatschappelijk debat over het algemeen belang. Ten aanzien van de beperking van de vrijheid om informatie te ontvangen of te geven, heeft de staat een beperkte beoordelingsruimte. Het Hof overweegt daarbij dat van rechters mag worden verwacht dat zij terughoudend zijn in de uitoefening van hun vrijheid van meningsuiting, aangezien de autoriteit en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht als gevolg daarvan in twijfel kan worden getrokken. De uitlatingen waren in dit geval echter niet onwettig of lasterlijk, noch riepen die op tot het gebruik van geweld. In de beoordeling van de sanctie is door de rechter niet voldoende gemotiveerd dat sprake zou zijn van een aantasting van de waardigheid van het ambt van de rechter. Ook is niet de lichtste sanctie opgelegd, die bestaat uit het geven van een waarschuwing, maar is een sanctie opgelegd die een afschrikwekkend effect heeft voor zowel klager alsook voor andere rechters. Er is sprake van een schending van artikel 10 EVRM.

- E** Judges on social media: freedom of expression versus duty of judicial restraint – lessons from Danilet v. Romania (Strasbourg observers)

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-146/23 en C-374/23 (Sąd Rejonowy w Białymstoku) – 13 juni 2024 – Grote Kamer – A-G Collins – Polen – ECLI:EU:C:2024:507 – [conclusie](#)

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – Rechtsstaat – Recht op daadwerkelijke rechtsbescherming – Beginsel van de onafhankelijkheid van rechters – Bezoldiging van rechters

De onderhavige verzoeken om een prejudiciële beslissing rijzen in het kader van de toepassing van algemeen geldende maatregelen met betrekking tot de bezoldiging van rechters in Polen en Litouwen, en betreffen geen verlaging van de bezoldiging van individuele rechters, zoals naar aanleiding van tuchtprocedures. De vragen gaan over de rol van de wetgevende en de uitvoerende macht in het proces van het bepalen van de bezoldiging van rechters en een mogelijke verlaging ervan te evalueren. Kunnen de criteria om dat proces te begeleiden worden ontleend aan artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU moet aldus worden uitgelegd:

dat het de wetgevende en/of de uitvoerende macht van de lidstaten niet belet om wetten op te stellen voor het bepalen en/of het verlagen van de bezoldiging van rechters, onder andere door middel van overeenkomstig het nationale recht opgestelde collectieve arbeidsovereenkomsten;

dat het van de lidstaten eist dat zij een rechtskader vaststellen waarbinnen de bezoldiging van rechters naar behoren kan worden bepaald en dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht beschermt door ervoor te zorgen dat de hoogte van de beloning van rechters in verhouding staat tot het belang van hun taken. De nationale wetten inzake de beloning van rechters moeten gebaseerd zijn op relevante, objectieve en controleerbare criteria die het evenredigheidsbeginsel eerbiedigen;

dat bij elke beoordeling van de toereikendheid van de bezoldiging van rechters alle relevante socio-economische factoren in aanmerking worden genomen en daarbij rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van die bezoldiging in de tijd;

dat een nationale wet die ertoe strekt het niveau van de bezoldiging van rechters te verlagen, in duidelijke bewoordingen de redenen daarvoor moet uiteenzetten. De eventueel daaruit voortvloeiende verlagingen van de rechterlijke bezoldigingen moeten van tijdelijke aard zijn en het bedrag en de duur ervan moeten zijn aangepast aan en evolueren met de ernst en het voortduren van de omstandigheden die de vaststelling ervan rechtvaardigen. Verlagingen van de bezoldigingen mogen in geen geval tot doel hebben de rechterlijke macht te benadelen;

dat voorschriften inzake de bezoldiging van rechters en elke verlaging ervan onderworpen zijn aan rechterlijk toezicht.

HvJ – CONCLUSIE – C-197/23 (S.) – 20 juni 2024 – A-G Medina – Polen – ECLI:EU:C:2024:533 – [conclusie](#)

Artikel 19, lid 1, VEU – Rechtsstaat – Rechtsmiddelen – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht – Beginsel van ‘interne’ rechterlijke onafhankelijkheid – Nationale regels inzake willekeurige toewijzing van zaken aan rechters – Wijziging van de samenstelling van de rechterlijke instantie

Onderneming S. heeft een handelsvordering ingesteld tegen onderneming C. De zaak was door een automatisch systeem toegewezen aan E.T., maar is behandeld door rechter J.K. De vordering is afgewezen. In hoger beroep voert S. aan dat de procedure bij de rechter in eerste aanleg nietig was op grond dat de rechtsprekende formatie van die rechterlijke instantie in strijd was met de wet, aangezien zij het beginsel van onveranderlijkheid van de rechtsprekende formatie schond. Valt de onregelmatige (her)toewijzing van een specifieke zaak aan een rechter-rapporteur in een nationale procedure binnen

de werkingsfeer van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU? Komt een dergelijke onregelmatigheid, in het bijzonder in combinatie met het ontbreken van rechterlijke toetsing of een rechtsmiddel, neer op een schending van de vereisten van daadwerkelijke rechtsbescherming voor een onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, uitgelegd in het licht van artikel 2 VEU en naar behoren rekening houdend met artikel 47 Handvest EU verzet zich tegen een nationale bepaling die een absoluut verbod van een rechtsmiddel bevat in geval van schending van de nationale regels inzake de (her)toewijzing van zaken aan rechters, wanneer een dergelijke schending een reëel risico meebrengt dat a) andere personen of administratieve organen binnen de rechterlijke macht zelf ongeoorloofde discretionaire bevoegdheid zouden kunnen uitoefenen, waardoor de integriteit van de uitkomst van de (her)toewijzing van zaken aan rechters wordt ondermijnd, en b) het resultaat van een dergelijke (her)toewijzing twijfel zou kunnen doen rijzen over de objectiviteit en de afwezigheid van enig ander belang bij de uitkomst van het geschil dan hetgeen voortvloeit uit de strikte toepassing van de rechtsregel, en aldus bij justitiabelen redelijke twijfel zou kunnen doen rijzen omtrent de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de betrokken rechter(s).

Het staat aan de verwijzende rechter om een dergelijke bepaling van nationaal recht buiten toepassing te laten en over te gaan tot toepassing van artikel 379, lid 4, van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en/of enige andere toepasselijke nationale bepaling om, gelet op alle relevante omstandigheden, te onderzoeken of de onregelmatige toepassing van de nationale regels inzake de (her)toewijzing van zaken aan rechters van dien aard en van die ernst is dat zij een schending inhoudt van het vereiste om toegang tot een onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht te waarborgen en dat zij de nietigverklaring van de procedure in eerste aanleg rechtvaardigt, zodat daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het Unierecht vallende gebieden wordt verzekerd.

GERECHT – BESCHIKKING – Gevoegde zaken T-530/22 t/m T-533/22 – 4 juni 2024 – ECLI:EU:T:2024:363 – persbericht – beschikking

Artikel 19 VEU – artikel 263, vierde alinea, VWEU – Beroep tot nietigverklaring – Uitvoeringsbesluit van de Raad van 17 juni 2022 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Polen – Niet rechtstreeks geraakt – Niet-ontvankelijkheid – Rechtsstaat

Op 17 juni 2022 heeft de Raad de beoordeling van het door Polen ingediende herstel- en veerkrachtplan goedgekeurd en aan Polen middelen toegekend in de vorm van een financiële bijdrage die bestaat in niet-terugbetaalbare financiële steun en in de vorm van een lening. Aan deze toekenning zijn voorwaarden verbonden in de vorm van zogenaamde 'mijlpalen' (i.e. metingen van de vorderingen in de richting van de kwalitatieve verwezenlijking van een hervorming of een investering). Zo moet overeenkomstig mijlpaal F1G een aantal maatregelen worden getroffen om de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de Poolse rechters te versterken. Overeenkomstig mijlpaal F2G moeten maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat rechters die zijn getroffen door beslissingen van de Izba Dyscyplinarna (tuchtkamer) van de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Polen) toegang hebben tot een procedure voor heroverweging van die beslissingen.

De Stichting Rechters voor Rechters heeft evenals een drietal verenigingen van rechters uit andere lidstaten op de voet van artikel 263 VWEU bij het Gerecht een beroep tot nietigverklaring van dit Raadsbesluit ingediend. Zij zijn van mening dat dit besluit, in het bijzonder de hiervoor genoemde mijlpalen, in strijd is met het Unierecht.

De Raad heeft - met succes - een exceptie van niet-ontvankelijkheid ingeroepen.

Het Gerecht verklaart de beroepen niet-ontvankelijk en verwijst daarvoor naar vaste rechtspraak op grond waarvan door verenigingen ingestelde beroepen tot nietigverklaring in drie situaties ontvankelijk

worden geacht. Volgens het Gerecht voldoen verzoeksters niet aan de desbetreffende voorwaarden. Het Gerecht gaat in dit verband onder meer na of de rechters die lid zijn van de verenigingen die op hun beurt lid zijn van de in beroep gekomen rechtersverenigingen zelf procesbevoegd zijn t.a.v. het bestreden besluit. Aldus onderzoekt het Gerecht of (i) Poolse rechters tegen wie de tuchtkamer beslissingen heeft gewezen dan wel (ii) alle Poolse rechters en rechters van de andere lidstaten en de Europese Economische Ruimte rechtstreeks worden geraakt door het bestreden besluit. Dat is volgens het Gerecht niet het geval.

Het Gerecht benadrukt dat de mijlpalen tot doel hebben de voorwaarden vast te stellen waaraan Polen moet voldoen en die vervolgens door de Commissie moeten worden onderzocht om uit te maken of middelen aan Polen kunnen worden toegekend. De mijlpalen weerspiegelen weliswaar het verband tussen enerzijds de eerbiediging van de waarde van de rechtsstaat en anderzijds de goede uitvoering van de begroting van de Unie, maar de Raad heeft met de vaststelling daarvan 'niet gepoogd om de regels inzake de waarde van de rechtsstaat of de effectieve rechterlijke bescherming, zoals verduidelijkt in de rechtspraak van het Hof, te vervangen', aldus het Gerecht. De mijlpalen doen voorts geen afbreuk aan de lopende of toekomstige niet-nakomingsprocedures en aan de verplichting van Polen om het Unierecht en in het bijzonder de uitspraken van het Hof na te leven.

Niet kan worden geoordeeld dat mijlpaal F2G Polen op definitieve wijze specifieke verplichtingen heeft opgelegd in zijn betrekkingen met de rechters die door beslissingen van de tuchtkamer zijn getroffen. Er bestaat daarom geen rechtstreeks verband tussen het bestreden besluit en de rechtspositie van deze rechters. Dit geldt a fortiori voor de Poolse rechters die niet door beslissingen van de tuchtkamer zijn getroffen en rechters uit andere lidstaten. Het beroep op een versoepeling van de ontvankelijkheidsvoorwaarden wordt afgewezen: de door verzoeksters aangevoerde structurele tekortkomingen in het gerechtelijk apparaat in Polen kunnen hoe dan ook niet rechtvaardigen dat het Gerecht afwijkt van de voorwaarde van rechtstreekse geraaktheid, die overeenkomstig artikel 263, vierde alinea, VWEU van toepassing is op beroepen die door natuurlijke of rechtspersonen worden ingesteld.

- E Rule of law: the actions brought by organisations of European judges against the Council decision approving the recovery and resilience plan for Poland are dismissed as inadmissible ([persbericht](#))
- E Joint press release of IAJ-EAJ, MEDEL, AEAJ and judges for judges on the court order of the generak court of 4 June 2024 ([rechters voor rechters](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-273/24 \(Naski\)](#), verwijzing uit **Polen** over **rechtsstaat, benoeming van rechters en rechterlijke onafhankelijkheid – ECER**

OVERIG

- Europese Commissie sluit de artikel 7 procedure tegen Polen ([ECER](#)) – ([EC](#))
Met het besluit van de Europese Commissie om de procedure tegen Polen te sluiten komt er een eind aan de rechtsstaatprocedure die sinds 2017 tegen Polen liep.
- Toegang tot recht centraal thema voor Europese Raden voor rechtspraak ([Intro](#))
[News | ENCJ - European Networks of Councils for the Judiciary](#)
- The Proposed Psychological Tests for Judges in Italy ([Verfassungsblog](#))
The recent proposal to introduce psycho-academic tests for access to the judiciary, which in Italy includes both the careers of judge and public prosecutor, has sparked heated clashes and

debates between state powers and legal practitioners. But what are the reasons behind this proposal and why is it causing such a stir?

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#)

Staatssteun

HvJ – ARREST – C-441/21 P (Ryanair) – 6 juni 2024 – ECLI:EU:C:2024:477 – [persbericht – arrest](#) (Engelse taalversie)

Artikel 107, lid 3 onder b) VWEU – Spaanse steunregeling solvabiliteit– Herkapitalisatiefonds voor strategische ondernemingen tijdens COVID-19 – Besluit Europese Commissie om geen bezwaar te maken – Evenredigheidsbeginsel en non-discriminatiebeginsel – Vrijheid van vestiging en vrij verrichten van diensten – Mededinging

In juli 2020 meldde Spanje bij de Europese Commissie een steunregeling aan voor de oprichting van een fonds voor solvabiliteitssteun. De begunstigden waren strategische Spaanse ondernemingen die tijdelijke moeilijkheden ondervonden als gevolg van de COVID-19-pandemie. Bij besluit van 31 juli 2020 heeft de Commissie de aangemelde steunregeling verenigbaar met de interne markt verklaard.

De Ierse luchtvaartmaatschappij Ryanair vocht dat besluit aan en heeft bij het EU-Gerecht van de Europese Unie beroep ingesteld tegen het besluit van de Commissie. Dit beroep is verworpen bij arrest van 19 mei 2021 (zaak T-628/20 Ryanair DAC -Commissie (Spain – Covid-19)). Ryanair heeft bij het EU-Hof hogere voorziening ingesteld tegen het arrest van het EU-Gerecht.

Het EU-Hof bevestigt de analyse van het EU-Gerecht dat de betrokken steunregeling het beginsel van non-discriminatie op grond van nationaliteit niet heeft geschonden en dat zij evenredig was. Het Unierecht staat een verschillende behandeling van ondernemingen toe in het geval van steunmaatregelen om een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen.

Dit soort steun heeft beperkende gevolgen die ook worden aanvaard. Ryanair heeft niet aangetoond dat de Spaanse steunregeling mededingingsbeperkende gevolgen had die verder gingen dan die welke inherent zijn aan dit soort steun en dat de steunregeling derhalve een belemmering vormde voor het vrij verrichten van diensten en de vrijheid van vestiging.

Volgens het EU-Hof heeft het EU-Gerecht terecht geoordeeld dat de Commissie niet verplicht was de gunstige gevolgen van de betrokken steunregeling af te wegen tegen de ongunstige gevolgen ervan voor de voorwaarden inzake het handelsverkeer tussen de lidstaten en de handhaving van een onvervalste mededinging. Uit de uitzonderlijke aard en het bijzondere gewicht van de met deze steunregeling nagestreefde doelstellingen kan worden afgeleid dat een juist evenwicht is gevonden tussen de positieve en de negatieve gevolgen ervan voor de interne markt, zodat deze regeling in het gemeenschappelijk belang van de Europese Unie is. Het Hof verworpt het beroep.

- 📌 COVID-19: the Court upholds the Commission's decision authorising the solvency support fund for strategic Spanish undertakings ([persbericht](#))

- E EU-Hof verwerpt beroep van Ryanair tegen uitspraak van EU-Gerecht inzake COVID-19 beschikking Commissie tot goedkeuring van solvabiliteitssteun aan Spaanse strategische ondernemingen ([ECER](#))

HvJ – ARREST – [C-40/23 P \(Commissie/Nederland\)](#) – 13 juni 2024 – Nederland – [ECLI:EU:C:2024:492](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Staatssteun – Verbod op kolen bij elektriciteitsproductie – Vroegtijdige sluiting kolencentrale Hemweg – Toekenning van compensatie – Besluit waarbij de compensatie verenigbaar wordt verklaard met de interne markt zonder dat uitspraak wordt gedaan over het bestaan van staatssteun – Uitoefening van de bevoegdheid van de Europese Commissie

Op 27 maart 2019 hebben de Nederlandse autoriteiten de Commissie in kennis gesteld van een ontwerp van de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie. Het wetsontwerp had tot doel om de uitstoot van kooldioxide (CO₂) te verminderen en voorzag in de mogelijkheid om een tegemoetkoming te verlenen voor de schade die wordt toegebracht aan een kolencentrale die, ten opzichte van andere centrales, onevenredig zwaar wordt geraakt door het verbod op het gebruik van kolen voor de elektriciteitsproductie. Na de kennisgeving van het wetsontwerp is de Commissie op eigen initiatief begonnen met het onderzoek van de informatie over vermeende steun.

De wet is op 11 december 2019 aangenomen. Op dat moment waren er in Nederland vijf kolencentrales. Aangezien de centrale Hemweg 8 wegens haar kenmerken niet in aanmerking kwam voor de overgangperiode van vijf tot tien jaar die aan de andere vier centrales werd toegekend en zich eind 2019 gedwongen zag te sluiten, heeft de exploitant ervan (Vattenfall) van de Nederlandse minister van Economische Zaken en Klimaat een nadeelcompensatie van 52,5 miljoen EUR ontvangen. De Commissie oordeelde dat die steun verenigbaar was met de interne markt. Volgens Nederland was er echter geen sprake van steun (de wet was niet in dat verband aangemeld bij de Commissie) en heeft de Commissie ook niet vastgesteld of er überhaupt sprake van staatssteun was. De Commissie kon dus niet de “steun” verenigbaar verklaren met de interne markt. Het Gerecht van de EU gaf Nederland gelijk en vernietigde de Commissiebeslissing. De Commissie heeft hogere voorziening ingesteld bij het Hof van Justitie.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen.

- E EU-Hof: Europese Commissie kan zich niet uitspreken over de verenigbaarheid van steunmaatregelen zonder eerst vast te stellen dat die maatregelen staatssteun vormen ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-261/24 \(Alizeu Eolian\)](#), verwijzing uit Roemenië over **belasting over extra inkomsten op elektriciteit uit windenergie** alleen voor bepaalde categorieën van producenten van elektriciteit, **staatssteun, vrij verkeer** en **eigendomsrecht** – [ECER](#)

CONSULTATIE

Europese Commissie verzoekt om feedback over ontwerp voor herziene staatssteunregels voor vervoer over land en multimodaal vervoer ([ECER](#))

Strafrecht

EHRM – ARREST – Z. t. Tsjechië – 20 juni 2024 – 37782/21 –
ECLI:CE:ECHR:2024:0620JUD003778221 – persbericht – arrest

**Artikelen 3 en 8 EVRM – Onvoldoende onderzoek in zedenzaak – Positieve
verplichting staat – Schending**

Klaagster stelt dat zij in 2008-2009 seksueel misbruikt is door een priester die doceerde aan de theologische faculteit waar zij destijds studeerde en die ook haar scriptiebegeleider was (hierna: V.K.). Klaagster stelt dat zij zich op dat moment in een kwetsbare positie bevond, gelet op eerdere ervaringen met misbruik, een slechte (psychische) gezondheid, onder andere door het overlijden van haar vader, en haar bijzondere relatie met V.K., die zij als spirituele gids (“guide spirituel”) zag. Zij heeft hiervan melding gemaakt bij de kerkelijke autoriteiten, die V.K. opdroegen zijn taken bij de faculteit neer te leggen. Hij is hierna naar een klooster in Italië vertrokken. Datzelfde jaar is de politie een onderzoek gestart waarin onder andere klaagster is gehoord. Zij verklaarde onder andere dat zij V.K. meermalen heeft verteld dat zij niet (langer) instemde met de seksuele handelingen. V.K. heeft verklaard dat de seksuele gedragingen hebben plaatsgevonden, maar dat klaagster hiermee instemde. Hierna is het politieonderzoek gestaakt. Op grond van de destijds geldende wet werd geconcludeerd dat er geen sprake was van een strafbaar feit. Klaagster is in beroep gegaan tegen deze beslissing, maar dit werd door de officier van justitie afgewezen omdat klaagster – gelet op de relevantie jurisprudentie – niet onder de controle van V.K. had gestaan en zij de mogelijkheid om zichzelf te kunnen verdedigen niet ontbeerde.

Het EHRM stelt allereerst vast dat de politie de overtuiging lijkt te hebben gehad dat er alleen dan sprake kan zijn geweest van laakbaar handelen indien klaagster tijdens de seksuele handelingen aan had geven dat zij niet instemde. Hierbij hebben de autoriteiten het kennelijk niet van belang geacht dat zij dit wel meerdere keren na de seksuele handelingen heeft aangegeven, dat V.K. zich zou kunnen hebben vergist ten aanzien van haar instemming en dat klaagster wellicht redenen heeft gehad om zich passief op te stellen of niet te verzetten tegen V.K. gelet op zijn machtspositie ten opzichte van haar. Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar de door klaagster aangedragen omstandigheden, zoals naar haar psychische toestand en naar de mogelijk bijzonder kwetsbare of afhankelijke positie waarin zij zich ten opzichte van V.K. bevond. De destijds geldende nationale wet- en regelgeving nam volgens het EHRM onvoldoende in acht dat er sprake kan zijn van ongeldige instemming (“consentement invalide”) als gevolg van misbruik van iemands kwetsbare positie of als gevolg van de reactie van een slachtoffer van seksueel misbruik in het algemeen. Er is geen rekening gehouden met klaagsters psychische toestand in concreto. Met het gebruiken van deze benadering zijn de autoriteiten tekort geschoten en hebben zij klaagster onvoldoende adequate bescherming geboden. De Staat heeft zo zijn positieve verplichting die voortvloeit uit artikel 3 en 8 van het EVRM, namelijk het toepassen van wet- en regelgeving waardoor seksuele relaties die zonder instemming plaatsvinden strafrechtelijk kunnen worden bestraft, geschonden. Hierbij verwijst het EHRM naar de zaak M.C. t. Bulgarije (39272/98).

Het EHRM constateert overigens eveneens dat de wetgeving inmiddels veranderd is en dat dit ook doorwerkt in recentere jurisprudentie van het Hoogerechtshof.

HvJ – ARREST – C-229/23 (HYA e.a. II) – 13 juni 2024 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:505 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2002/58/EG – Artikel 47, tweede alinea, Handvest EU – Telecommunicatiesector – Verwerking van persoonsgegevens en bescherming van de persoonlijke levenssfeer – Beperking van de vertrouwelijkheid van elektronische communicatie – Rechterlijke beslissing waarbij machtiging wordt verleend tot het afluisteren, opnemen en opslaan van telefoongesprekken van personen die worden verdacht van het plegen van een ernstig, opzettelijk gepleegd strafbaar feit – Nationale regeling volgens welke een dergelijke beslissing een eigen uitdrukkelijke motivering moet bevatten, ongeacht het bestaan van een met redenen omkleed verzoek van de strafrechtelijke autoriteiten – Motiveringsplicht

Tussen 10 april en 23 mei 2017 heeft het openbaar ministerie bij de rechtbank uitgebreid gemotiveerde verzoeken ingediend tot machtiging van het gebruik van bijzondere inlichtingentechnieken om de telefoongesprekken van vier personen die worden verdacht van het plegen van ernstige strafbare feiten, af te luisteren. De verzoeken zijn ingewilligd en er zijn zeven beschikkingen vastgesteld waarbij machtiging werd verleend tot het aftappen van telefoongesprekken. Op 19 juni 2020 heeft het openbaar ministerie deze vier personen en een vijfde, HYA, beschuldigd van deelname aan een criminele organisatie met het oogmerk het plegen van mensensmokkel en corruptie.

De rechter bij wie de zaak aanhangig was gemaakt, was van oordeel dat hij eerst de procedure die heeft geleid tot de machtigingen tot het aftappen van telefoongesprekken op geldigheid moest controleren. In dit verband heeft deze rechter bij beslissing van 3 juni 2021 het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing. Bij arrest van 16 februari 2023, HYA e.a. (C 349/21, EU:C:2023:102; „arrest HYA e.a. I”), heeft het Hof uitspraak gedaan. De verwijzende rechter geeft in zijn verzoek om een prejudiciële beslissing aan dat hij bij de toepassing van het arrest HYA e.a. I bepaalde moeilijkheden ondervindt.

Moet artikel 15, lid 1, van richtlijn 2002/58, gelezen in samenhang met artikel 47, tweede alinea, van het Handvest, zoals uitgelegd door het Hof in zijn arrest [HYA e.a. I] en in het licht van overweging 11 van richtlijn 2002/58, artikel 52, lid 1, en artikel 53 van het Handvest alsmede het gelijkwaardigheidsbeginsel, aldus worden uitgelegd dat het de nationale rechter de verplichting oplegt

- om nationale wetgeving en de uitlegging van artikel 8, lid 2, EVRM door het EHRM buiten toepassing te laten, omdat op basis van een kruislingse lezing van het verzoek en de machtiging kan worden nagegaan 1) op welke precieze gronden de rechter in de feitelijke en juridische omstandigheden van het concrete geval tot de conclusie is gekomen dat aan de wettelijke vereisten is voldaan, en 2) ten aanzien van welke persoon en welk communicatiemiddel de rechterlijke machtiging is verleend;
- in het kader de vraag of de telecommunicatie als bewijs moet worden uitgesloten, een nationale wettelijke bepaling buiten toepassing te laten of conform het Unierecht uit te leggen voor wat het gedeelte betreft waarin de naleving van de nationale procedureregels wordt vereist en in plaats daarvan de door het Hof in het arrest [HYA e.a. I] vastgestelde regel toe te passen?”

Hof: Artikel 15, lid 1, van richtlijn 2002/58/EG, gelezen in het licht van artikel 47, tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten, moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen bepalingen van nationaal recht op grond waarvan een rechterlijke beslissing waarbij machtiging wordt verleend om communicatie af te luisteren, te onderscheppen en op te slaan zonder toestemming van de betrokken gebruikers een eigen uitdrukkelijke schriftelijke motivering moet bevatten, ongeacht of er een met redenen omkleed verzoek van de strafrechtelijke autoriteiten is.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-284/24 \(Criminal Injuries Compensation Tribunal e.a.\)](#), verwijzing uit **Ierland** over de verenigbaarheid van een nationale regeling betreffende **schadevergoeding voor slachtoffers van wege misdrijven**, met **richtlijn 2004/80** en **immateriële schade** – [ECER](#)

Raad

Victims' rights: Council finalises position on strengthened EU law ([Raad](#))

EHRM factsheets en guides

- [Domestic violence](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#)

Toegang tot documenten

HvJ – CONCLUSIE – [C-726/22 P \(Commissie/Pollinis France\)](#) – 27 juni 2024 – A-G Emiliou – [ECLI:EU:C:2024:562](#) – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Toegang tot documenten – Richtsnoeren over de beoordeling van de risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor bijen – Comitologie – Aangelegenheid waarover de instelling nog geen besluit heeft genomen – Besluitvormingsproces – Individuele standpunten van de lidstaten – Risico van ernstige ondermijning van het besluitvormingsproces

Het Gerecht heeft in arrest T-371/20 en T-554/20 twee besluiten van de Commissie nietig verklaard waarbij Pollinis France de toegang was geweigerd tot documenten betreffende een document met richtsnoeren van de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) voor de beoordeling van de risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor bijen (hierna: „richtsnoeren 2013”). De Commissie betwist de conclusie van het Gerecht dat de door Pollinis France opgevraagde documenten betrekking hadden op een aangelegenheid waarover een besluit was genomen en voert aan dat het betrokken besluitvormingsproces nog gaande was toen die besluiten werden vastgesteld.

A-G geeft het Hof in overweging: de hogere voorziening af te wijzen.

Vervoer

CONSULTATIE

- Europese Commissie verzoekt om feedback over ontwerp voor herziene staatssteunregels voor vervoer over land en multimodaal vervoer ([ECER](#))
- Binnenvaart – slimme en flexibele EU-regels inzake scheepsbemanningen, Raadplegingsperiode 22 April 2024 - 15 Juli 2024 ([EC](#))

Verkiezingen en kiesrecht

**EHRM – ARREST – [Kokëdhima t. Albanië](#) – 11 juni 2024 – [55159/16](#) –
ECLI:CE:ECHR:2024:0611JUD005515916 – [persbericht](#) – [arrest](#)**

Parlementslid – Beëindiging lidmaatschap parlement – Eigendom aandelen bedrijf dat inkomsten uit publieke middelen ontvangt - Belangenverstremgeling – Geen schending – Artikel 3 van het Eerste Protocol bij het EVRM

Klager is sinds 1999 eigenaar en enig aandeelhouder van een bedrijf dat, onder andere, begin 2013 contracten sloot met verschillende overheidsinstanties voor de levering van telecommunicatie- en internetdiensten. Bij de parlementsverkiezingen op 23 juni 2013 werd klager gekozen als lid van het parlement in Albanië. Kort voor zijn benoeming als parlementslid heeft klager contact opgenomen met de functionaris voor belangenverstremgeling, die heeft aangegeven dat het klagers verantwoordelijkheid was om belangenverstremgeling te voorkomen en heeft aangegeven dat klager advies kon krijgen van de organisatie van het parlement. Klager heeft contact opgenomen met de voorzitter van het parlement, die hem verwees naar de HRM-afdeling, maar daarbij ook aangaf dat die afdeling nog geen ervaring had met kwesties zoals die van klager. In februari 2014 heeft klager alle aandelen in zijn bedrijf verkocht. In 2015 is door een van de parlementsfracties aan het parlement gevraagd om aan het Constitutioneel Hof de vraag voor te leggen over de (on)verenigbaarheid van de positie van klager als parlementslid met de positie van eigenaar en aandeelhouder van een bedrijf. Het Constitutioneel Hof heeft vervolgens geoordeeld dat de positie van klager als parlementslid onverenigbaar was met de positie van eigenaar en aandeelhouder van een bedrijf en dat er sprake was geweest van belangenverstremgeling omdat het bedrijf betalingen had ontvangen van overheidsinstanties. Overeenkomstig het oordeel van het Constitutioneel Hof werd klager uitgesloten om parlementslid te blijven.

De beëindiging van het lidmaatschap van het parlement van klager was een beperking op het recht van artikel 3 van het Eerste Protocol bij het EVRM. De nationale wetgeving over de voorkoming van belangenverstremgeling van parlementsleden dient de legitieme doelen van het waarborgen van de onpartijdigheid van de wetgevende macht en het vertrouwen van het publiek in de wetgevende macht en het vermijden van situaties waarin parlementsleden hun positie kunnen gebruiken om te profiteren van publieke middelen.

Het Hof kan niet concluderen dat de uitspraak van het Constitutioneel Hof, waarbij klagers lidmaatschap van het parlement werd beëindigd, arbitrair was of onvoldoende voorzienbaar voor klager. In de Albanese wetgeving was voldoende duidelijk vastgelegd dat het bezit van bedrijven die inkomen genereren door contracten met overheidsinstanties onverenigbaar was met het lidmaatschap van het parlement. Daarbij komt dat de inkomsten uit de contracten met de overheidsinstanties bleven binnenkomen na de benoeming van klager als parlementslid. Dat aspect was ook van doorslaggevend betekenis in het oordeel van het Constitutioneel Hof. Klager zou zich bewust moeten zijn geweest van het feit dat het genereren van deze inkomsten belangenverstremgeling betekende. Desondanks heeft klager zijn aandelen pas een half jaar later verkocht. Hoewel de nationale autoriteiten niet voldoende duidelijkheid hebben geboden in deze zaak, was de wetgeving duidelijk dat het de functionaris zelf is

die verantwoordelijk is voor het nemen van de noodzakelijke maatregelen ter voorkoming van belangenverstremgeling. Ook heeft het Hof niet kunnen oordelen dat klager geen toegang had tot of kennis had van het van toepassing zijnde recht in zijn zaak. Er is dan ook geen sprake van een schending van artikel 3 van het Eerste Protocol bij het EVRM.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#)

Verzekeringen

HvJ – CONCLUSIE – [C-236/23 \(Matmut\)](#) – 27 juni 2024 – A-G Szpunar – Frankrijk – [ECLI:EU:C:2024:560 – conclusie](#)

Richtlijn 2009/103/EG – WA verzekering voor motorrijtuigen – Dekking – Nietigheid verzekeringsovereenkomst – Opzettelijk onjuiste verklaring op het tijdstip van het sluiten van die overeenkomst

In het arrest C-287/16 (Fidelidade-Companhia de Seguros) heeft het Hof bepaald dat de richtlijnen betreffende de WA verzekering zich verzetten tegen een nationale regeling die ertoe leidt dat de nietigheid van een verzekeringsovereenkomst als gevolg van onjuiste initiële verklaringen van de verzekeringnemer over de identiteit van de eigenaar van het betreffende voertuig en van de gebruikelijke bestuurder ervan, kan worden tegengeworpen aan derden die het slachtoffer zijn geworden van een ongeval.

De verwijzende rechter wil weten of dezelfde uitlegging geldt in een situatie waarin het inzittende slachtoffer aan wie de nietigheid van de verzekeringsovereenkomst wordt tegengeworpen, tevens de verzekeringnemer is die dergelijke onjuiste initiële verklaringen heeft afgelegd. Zo ja, dan rijst tevens de vraag of de verzekeraar, ondanks de niet-tegenwerpbaarheid van de nietigheid van de verzekeringsovereenkomst aan een derde die slachtoffer is van een ongeval, een vordering tegen laatstgenoemde kan instellen teneinde terugbetaling te verkrijgen van de bedragen die krachtens die verzekeringsovereenkomst zijn uitgekeerd.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 3 en 13 van richtlijn 2009/103/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij:

- *zich verzetten tegen een nationale regeling die toestaat dat aan het inzittende slachtoffer dat tevens de verzekeringnemer is, de nietigheid van de verzekeringsovereenkomst wettelijke aansprakelijkheid motorrijtuigen wordt tegengeworpen die voortvloeit uit een opzettelijk onjuiste verklaring van deze verzekeringnemer met betrekking tot de gebruikelijke bestuurder van het voertuig in kwestie;*
- *zich eveneens verzetten tegen een nationale regeling die toestaat dat de verzekeraar tegen het inzittende slachtoffer dat tevens de verzekeringnemer is, een vordering instelt op grond van de opzettelijk onjuiste verklaring die deze verzekeringnemer heeft afgelegd met betrekking tot de gebruikelijke bestuurder van het voertuig in kwestie, teneinde terugbetaling te verkrijgen van alle bedragen die krachtens voornoemde verzekeringsovereenkomst aan dit inzittende slachtoffer zijn betaald.*

Vrij verkeer

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-261/24 (Alizeu Eolian), verwijzing uit Roemenië over **belasting over extra inkomsten op elektriciteit uit windenergie** alleen voor bepaalde categorieën van producenten van elektriciteit, **staatssteun**, **vrij verkeer** en **eigendomsrecht** – ECER

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – ARREST – Sokolovskiy t. Rusland – 4 juni 2024 – 618/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0604JUD000061818 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Artikel 10 EVRM – Veroordeling van klager voor het plaatsen van YouTube video's die haatzaaiend zouden zijn – Vrijheid op meningsuiting

Klager is een Russische contentmaker. Hij is strafrechtelijk vervolgd en veroordeeld voor het plaatsen van een aantal video's op zijn YouTube kanaal die – kort gezegd – een haatzaaiende inhoud zouden bevatten en die beledigend zouden zijn voor gelovigen. In de video's las klager onder andere (haat)brieven voor die hij naar aanleiding van eerdere video's had ontvangen en voorzag deze van commentaar en speelde hij het spel Pokémon Go in een kerk. Klager heeft gesteld dat de vervolging en veroordeling een onevenredige inmenging op zijn vrijheid van meningsuiting vormt. Klager heeft hiertoe onder andere aangevoerd dat zijn video's over actuele kwesties gaan die het algemeen belang raken, zoals de scheiding van kerk en staat en kritiek op religie en religieuze instanties.

Het EHRM overweegt dat de vrijheid van meningsuiting een essentieel fundament is in een democratische samenleving en dat deze vrijheid, met inachtneming van artikel 10 lid 2 EVRM, ook van toepassing is op informatie of ideeën die als beledigend, choquerend of verontrustend worden ervaren. Het recht op vrijheid van meningsuiting kan worden beperkt, maar deze beperking moet restrictief worden toegepast en de noodzaak om beperkingen op te leggen moet overtuigend kunnen worden aangetoond. Dit laatste impliceert dat er sprake moet zijn van een dringende sociale behoefte ("*besoin social impérieux*") om de vrijheid van meningsuiting te beperken. Voor de beoordeling of er sprake is van een noodzakelijke beperking van het grondrecht betreft het EHRM ook de manier waarop de nationale autoriteiten een belangenafweging hebben gemaakt. Het EHRM herhaalt dat de enkele omstandigheid dat een uitlating door sommigen als beledigend wordt ervaren, niet betekent dat er sprake is van haatzaaiing. Ook is enkel het gebruik van vulgaire taal niet doorslaggevend; stijl maakt deel uit van artistieke expressie en wordt als zodanig beschermd op dezelfde manier als de inhoud van uitlatingen. Tot slot overweegt het EHRM dat rekening gehouden moet worden met de ernst van opgelegde straffen, waarbij zij overweegt dat een strafrechtelijke veroordeling een van de ernstigste vormen van inmenging op de vrijheid van meningsuiting is. Dit noopt tot terughoudendheid, in het bijzonder ten aanzien van gevangenisstraffen, die een zeer afschrikwekkend effect hebben. In de onderhavige zaak is niet vastgesteld dat in de video's werd opgeroepen tot illegale of gewelddadige handelingen. Het enkele voorkomen van een gering speculatief gevaar, als preventieve maatregel ter bescherming van de democratie, kan niet worden gezien als een dringende maatschappelijke noodzaak. Evenmin is door de nationale rechters beoordeeld of de uitlatingen van klager een nodeloos beledigend karakter hadden, of dat zij aanstootgevend waren of aanzetten tot haat tegen de kerk. Het hof stelt een schending van artikel 10 EVRM vast.

EHRM – ARREST – Bosev t. Bulgarije – 4 juni 2024 – 62199/19 – ECLI:CE:ECHR:2024:0604JUD006219919– persbericht – arrest (Franse taalversie)

Artikel 6 EVRM – Artikel 10 EVRM – Onpartijdigheid rechter – Wraking –vrijheid van meningsuiting – Smaad – Journalist

Artikel 6 en 10 EVRM. Klager is een juridisch verslaggever die wordt vervolgd wegens smaad. Klager heeft een hoge overheidsfunctionaris in een televisie-interview beschuldigd van het mogelijk misbruiken van zijn positie als directeur van een toezichthouder door het opleggen van boetes aan de uitgever van de krant waarvoor klager werkt en andere onder dat concern vallende bedrijven. Eerder is door de krant een artikel gepubliceerd waarin de betreffende functionaris in verband is gebracht met witwaspraktijken. In hoger beroep tegen de in eerste aanleg opgelegde geldboete wraakte klager de rechter. In het verleden had klager diverse artikelen gepubliceerd waarin de betrokken rechter bij naam werd genoemd en waarbij hij haar professionaliteit en integriteit in twijfel trok. De wrakingsverzoeken werden behandeld en afgewezen door de betreffende rechter zelf en klager werd in hoger beroep tot dezelfde boete veroordeeld als in eerste aanleg.

Het EHRM overweegt dat een nationale procedure waarbij de rechter zelf oordeelt over een tegen hem of haar ingediend wrakingsverzoek slechts in uitzonderlijke gevallen voldoet aan de vereisten van art. 6 EVRM, in het bijzonder wanneer de gronden van het wrakingsverzoek lichtzinnig of volkomen irrelevant zijn. Daarvan is in het geval van klager geen sprake. Daar komt bij dat de Bulgaarse cassatieprocedure waarin tekortkomingen in de wrakingsprocedure zouden kunnen worden gerepareerd niet openstaat voor smaadzaken. Het EHRM is daarom van oordeel dat geen sprake is van een onpartijdig gerecht in de zin van art. 6 lid 1 EVRM.

Bij de beoordeling of art. 10 EVRM is geschonden neemt het Hof in overweging dat het niet onredelijk is van klager te verlangen dat hij de aantijgingen tegen de directeur zou onderbouwen. Ook is de aan klager opgelegde sanctie (geldboete 511 euro en proceskosten) van beperkte omvang. Desalniettemin oordeelt het Hof in het licht van de geconstateerde schending van art. 6 EVRM dat de wijze waarop de sanctie aan klager is opgelegd niet een van de essentiële garanties voor een eerlijk proces heeft kunnen verzekeren. De beperking op klagers recht op vrijheid van meningsuiting is in casu daarom niet gepaard gegaan met effectieve en adequate waarborgen tegen willekeur en niet noodzakelijk in een democratische samenleving. Dit levert een schending op van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – Suprun e.a. t. Rusland – 18 juni 2024 – 58029/12 – ECLI:CE:ECHR:2024:0618JUD005802912 – persbericht – arrest

Artikel 10 EVRM – Toegang tot informatie – Informatie in archieven – Beperking niet-noodzakelijk in een democratische samenleving – Schending

Klagers zijn Russische burgers die onderzoek doen naar de geschiedenis van repressie in de Sovjettijd. Klagers hebben geprobeerd toegang te krijgen tot archieven met informatie hierover. Toegang tot de informatie in de archieven werd ofwel volledig geweigerd, de informatie bleek incompleet te zijn of klagers werd verboden om kopieën te maken van de originele documenten.

Het Hof constateert dat het verzoek van klagers om toegang te verkrijgen tot de archieven valt binnen de werkingssfeer van artikel 10 EVRM. De weigering om klagers toegang te verlenen tot de gearchiveerde informatie over de repressie in de tijd van de Sovjet-Unie en de weigering om kopieën of foto's te maken van de informatie is een beperking van het recht om informatie te ontvangen zoals beschermd in artikel 10 EVRM. Het Hof gaat ervan uit dat de beperking van het grondrecht dient ter bescherming van de nationale veiligheid en de reputatie en rechten van anderen.

Ten aanzien van de bescherming van de reputatie en rechten van anderen overweegt het Hof dat informatie werd gezocht over Sovjetfunctionarissen die werkzaam waren in de jaren '30 en '40 van de twintigste eeuw en die dus naar alle waarschijnlijkheid niet langer in leven zijn. Het Hof geeft daarbij ook aan dat de bescherming van artikel 8 EVRM niet langer geldt na het overlijden van een persoon en dat het recht niet overdraagbaar is. De Russische autoriteiten en gerechtelijke instanties hadden niet duidelijk gemaakt hoe de toegang tot informatie een schending kan betekenen voor reeds overleden personen.

Ten aanzien van de beperking van het grondrecht vanwege de bescherming van de nationale veiligheid, constateert het Hof dat de gevraagde informatie geen betrekking had op bijvoorbeeld informatie over contraspionage, maar dat het informatie betrof uit oude strafdossiers die ging over strafvervolging en gerechtelijke procedures. Omdat het gearchiveerde informatie betrof, is volgens het Hof, ook de vraag hoe die informatie een gevaar zou kunnen vormen voor de huidige nationale veiligheid. Verder constateert het Hof dat eind jaren tachtig al door de Russische autoriteiten is erkend dat er massale mensenrechtenschendingen waren geweest in de jaren '30 en '40 van de twintigste eeuw. Er was geen dringende noodzaak en er waren onvoldoende relevante redenen aangevoerd voor een beperking van het grondrecht.

Met betrekking tot het weigeren van het maken van kopieën of foto's van informatie constateert het Hof dat de beperking geen enkel legitiem doel lijkt te hebben nagestreefd en de beperking is dan ook niet noodzakelijk in een democratische samenleving. Het was voor de klagers mogelijk om bepaalde informatie handmatig te kopiëren, maar dit is tijdrovend en draagt niet bij aan het vergroten van de betrouwbaarheid van het werk van klagers voor een groot publiek, wat kopieën van de originele documenten wel zou hebben gedaan. Doordat documenten ook niet openbaar kunnen worden gemaakt op bijvoorbeeld een website, wordt de toegang tot de informatie voor een breder publiek beperkt en wordt de mogelijkheid een maatschappelijke discussie te voeren ondermijnd. Verder is aan klagers geen enkel alternatief geboden voor de beperking van de verkrijging van kopieën.

EHRM – ARREST – [Andrey Rylkov Foundation e.a. t. Rusland](#) – 18 juni 2024 – [137949/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0618JUD003794918](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikelen 10 en 11 EVRM – Ongewenst verklaren van een organisatie

Samenvatting onder: [Vrijheid van vereniging, vrijheid van vreedzame vergadering](#)

EHRM – ARREST – [National Youth Council of Moldavia t. Moldavië](#) – 25 juni 2024 – [15379/13](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0625JUD001537913](#) – [persbericht](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Artikel 10 EVRM – Satirische cartoons op anti-discriminatieposters – Nationale rechten bij uitstek aangewezen voor beoordeling context en belangenafweging – Schending

NGO heeft van de lokale autoriteiten geen toestemming gekregen voor een anti-discriminatie postercampagne, omdat bepaalde sociale groepen hierop niet respectvol, en vernederend zouden zijn afgebeeld. De posters waren onderdeel van een campagne van verschillende NGO's, om de eerste nationale gratis telefonische discriminatiehulplijn te promoten, en zijn geïllustreerd met cartoons.

Het Hof herhaalt dat satire een vorm van artistieke expressie en sociaal commentaar is, die naar zijn aard is bedoeld om te provoceren en te prikkelen, en daarmee een bijdrage te leveren aan het publieke debat. Bij de cartoons waren teksten opgenomen om de doelgroepen aan te moedigen om de hulplijn te bellen als zij discriminatie ervaren. Voor het Hof is duidelijk dat het doel niet was de kwetsbare bevolkingsgroepen te beledigen, belachelijk te maken of te stigmatiseren, of stiekem haatdragende taal

of discriminatie te bevorderen. In de meer algemene context waren de cartoons en posters duidelijk een manier om het publiek juist te attenderen op sociale stereotypen en de discriminatie die kwetsbare groepen ondervinden, en deze tegelijkertijd op te roepen om hun rechten te doen gelden. Cruciaal in de beoordeling door het Hof is dat de nationale gerechten geen daadwerkelijke toetsing hebben verricht zoals is vereist op grond van artikel 10 EVRM. De posters zijn door de lokale autoriteiten voorgelegd aan twee maatschappelijke organisaties, die deze hebben afgewezen, en de interne gerechten zijn daarop afgegaan, zonder verdere belangenafweging. Dit leidt ertoe dat hoewel de nationale gerechten beter in staat zijn om de lokale behoeften en context mee te wegen, de beoordelingsruimte van de nationale staat verder wordt ingeperkt. De inmenging in de vrijheid van meningsuiting was niet gebaseerd op doorslaggevende en voldoende motieven, en zou ook een ontmoedigend effect kunnen hebben op satirische uitdrukkingvormen betreffende maatschappelijke kwesties. De inmenging was dus niet noodzakelijk in een democratische samenleving, en het Hof concludeert unaniem tot schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – Danilet t. Roemenië – 24 juni 2024 – ECLI:CE:ECHR:2024:0220JUD001691521 – persbericht – arrest 20 februari 2024

Rechtspraak – Disciplinaire sancties opgelegd aan rechter – Vrijheid van meningsuiting – Bijdrage aan het publieke debat op sociale media – Schending van het grondrecht – Noodzakelijkheids criterium

Samenvatting onder: Rechtsstaat en rechterlijke macht

OVERIG

EU Media Freedom Act: the convolutions of the new legislation (EU law analysis)

EHRM factsheets en guides

- Hate speech
- Protection of journalistic sources
- Protection of reputation
- Guide on article 10 ECHR - freedom of expression

Vrijheid van vereniging, vrijheid van vreedzame vergadering en demonstratierecht

EHRM – ARREST – Andrey Rylkov Foundation e.a. t. Rusland – 18 juni 2024 – 37949/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0618JUD003794918 – persbericht – arrest

Artikelen 10 en 11 EVRM – Ongewenst verklaren van een organisatie

De Russische wet geeft de procureur-generaal sinds 2015 de bevoegdheid om niet-Russische entiteiten te bestempelen als “ongewenste organisatie”, indien de betreffende organisatie de fundamentele van de Russische grondwettelijke orde, het defensievermogen of de nationale veiligheid ondermijnt. In dat geval mag een organisatie in Rusland geen kantoren meer hebben, werkzaamheden uitvoeren,

bankrekeningen openen/gebruiken, publiceren in media of een openbare website hebben. Russen mogen ook niet voor zo'n organisatie werken, zelfs niet als ze in het buitenland wonen. De klagers zijn enerzijds vier organisaties die ongewenst zijn verklaard en anderzijds personen die zijn veroordeeld voor het betrokken zijn bij dergelijke organisaties.

Klagers stellen dat art. 10 (vrijheid van meningsuiting) en 11 (vrijheid van vergadering en vereniging) EVRM zijn geschonden, omdat de criteria voor het ongewenst verklaren van een organisatie onvoorzienbaar zijn en hun ongewenstverklaring, dan wel veroordeling, een inbreuk maakt op deze twee rechten.

Het EHRM overweegt dat het ongewenst verklaren van een organisatie een inbreuk maakt op de rechten genoemd in art. 10 en 11 en dat deze inbreuk niet bij de wet is voorzien. De organisaties zijn vanwege een breed scala aan "onacceptabele" activiteiten als ongewenst bestempeld. De autoriteiten hebben niet aangevoerd dat zij wetten hebben overtreden, hebben opgeroepen tot geweld, democratische beginselen hebben ondermijnd of de integriteit van verkiezingen hebben beïnvloed. Ook zijn er geen specifieke criteria geformuleerd en worden er vage en onnauwkeurige termen gebruikt om tot de bestempeling "ongewenst" te komen. Daardoor was voor de organisaties niet te voorzien dat hun tot dusver legale activiteiten zouden leiden tot een ongewenstverklaring. De rechterlijke toetsing van deze beslissingen bood ook onvoldoende waarborgen tegen de feitelijk onbepaalde beoordelingsvrijheid van de uitvoerende autoriteiten. Art. 10 en 11 EVRM zijn dus geschonden.

Het EHRM overweegt dat de vervolging en veroordeling van de personen die betrokken waren bij de ongewenste organisaties een inbreuk heeft gemaakt op hun rechten genoemd in art. 10 en 11. Klagers hebben geen gedragingen vertoond die op een andere wijze werden verboden door de Russische wetgeving. De wet waaronder de klagers zijn veroordeeld specificeert niet wat er onder 'betrokkenheid' moet worden verstaan, zodat niet wordt voldaan aan het vereiste van "quality of law". Ook zijn mensen veroordeeld voor het posten van linkjes naar de websites van ongewenste organisaties, jaren voordat die als ongewenst werden bestempeld. Het verantwoordelijk houden van klagers om van tevoren te voorzien dat ze naar een ongewenste organisatie linken, veroorzaakt een buitenproportionele "chilling effect" t.a.v. hun vrijheid van meningsuiting. Art. 10 en 11 EVRM zijn dus geschonden.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Hofstede e.a. t. Nederland – 21 juni 2024 – 26424/23 – subject matter of the case

Artikel 11 EVRM – Blokkades door Extinction Rebellion – Gebiedsverbod – Vrijheid van vreedzame vergadering

Klagers zijn vertegenwoordigers van Extinction Rebellion (XR), een internationale activistische beweging die allerlei soorten protesten organiseert om regeringen te bewegen actie te ondernemen tegen klimaatverandering. Aan klagers is een gebiedsverbod opgelegd door middel van een gedragsaanwijzing, in het kader van een tegen hen lopende strafprocedure. Zij werden ervan verdacht zich meermaals schuldig te hebben gemaakt aan het strafbare feit van het opzettelijk aanzetten tot het bijwonen van en deelnemen aan de blokkade van een snelweg, waardoor de openbare orde ernstig werd verstoord. Als gevolg van de opgelegde maatregelen konden klagers niet deelnemen aan de door XR georganiseerde protestactie op de A12 op 28 januari 2023.

Klagers klagen dat de strafbeschikkingen hun recht op vreedzame vergadering en meningsuiting, zoals beschermd door de artikelen 11 en 10 van het Verdrag, hebben geschonden.

Vragen aan partijen: Is er sprake van een inmenging in de vrijheid van vreedzame vergadering van klagers in de zin van artikel 11, lid 1, van het Verdrag (zie Schwabe en M.G. tegen Duitsland, nrs. 8080/08 en 8577/08, § 99-101, EHRM 2011 (uittreksels))? Zo ja, was die inmenging wettelijk voorgeschreven, diende zij een legitiem doel en was zij noodzakelijk in een democratische samenleving

in de zin van 11 § 2 van het Verdrag (zie Kudrevičius e.a./Litouwen, [GC], nr. 37553/05, §§ 109-110 en 140-160)?

Witwassen en terrorisme

REGELGEVING

- Nieuwe EU-regels om het financiële stelsel van de EU te beschermen tegen witwassen en terrorismefinanciering ([ECER](#)) – zie onder [Financiële markt en diensten voor verordeningen en richtlijnen](#)

Deel II – Algemeen

Algemeen

- Hongarije bekleedt per 1 juli het voorzitterschap van de Raad ([ECER](#))
- Nieuwe Nederlandse rechter bij het EU-Hof benoemd ([ECER](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

[New! Human Rights in the Armed Forces](#)
[NEW! Introduction to Corruption Prevention](#)
[NEW! Cybercrime and Electronic Evidence](#)
[Access to Justice for Women](#)
[Alternative Measures to Detention](#)
[Alternatives to Immigration Detention](#)
[Asylum and Human Rights](#)
[Children's Rights - Key Challenges](#)
[Child-friendly Justice](#)
[Combating Trafficking in Human Beings](#)
[Data Protection and Privacy Rights](#)
[Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers](#)
[Family Law and Human Rights](#)
[Freedom of Expression](#)
[Hate Crime and Hate Speech](#)
[Internal Displacement](#)
[International Cooperation in Criminal Matters](#)
[Introduction to the ECHR and the ECtHR](#)
[Introduction to the European Social Charter](#)
[Judicial reasoning and human rights](#)
[Pre-trial Investigation and the ECHR](#)
[Procedural Safeguards in Criminal Proceedings and Victims' Rights](#)
[Property Rights](#)
[Protection and Safety of Journalists](#)
[Refugee and Migrant Children](#)
[Rights of Persons with Disabilities](#)

[Right to Liberty and Security](#)
[Right to the Integrity of the Person \(Bioethics\)](#)
[Right to Respect for Private and Family Life](#)
[The Environment and Human Rights](#)
[Violence Against Women and Domestic Violence](#)
[Violence Against Women and Domestic Violence for Law Enforcement](#)
[Introduction to the European Convention on Human Rights](#)", a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

[ERA trainingen](#)

[Series of pan-European legal seminars](#)

Series of language seminars

-

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
<u>e-learning</u>	<u>Grondrechten</u>	<u>De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel</u>
<u>e-learning</u>	<u>EU Handvest</u>	<u>Toepasselijkheid van EU Grondrechten</u> <u>Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR</u>
<u>e-learning</u>	<u>straf</u>	<u>The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA</u>
<u>e-learning</u>	<u>IE</u>	<u>How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA</u>
<u>e-learning</u>	<u>algemeen</u>	<u>The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA</u>
<u>webcollege</u>	<u>algemeen</u>	<u>Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem</u>

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
<u>webcollege</u>	<u>asiel & migratie</u>	<u>SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader</u>
<u>webcollege</u>	<u>erfrecht</u>	<u>Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)</u>
<u>webcollege</u>	<u>EVRM</u>	<u>Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM</u>
<u>webcollege</u>	<u>ASIEL & MIGRATIE</u>	<u>Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht</u>
<u>webcollege</u>	<u>STRAFRECHT</u>	<u>Webinar: EHRM Keskin & rechterlijke beoordeling van getuigenverzoeken</u>
<u>17-18 sept 2024</u>	<u>CONSUMENTEN</u>	<u>The First European Conference of the International Association of Consumer Law (IACL), Cambridge, UK, "Global challenges for consumer law and policy in contemporary Europe".</u>

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Knowledge Sharing platform \(ECHR-KS\)](#)
- [Maandelijks Bulletin HvJ](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EUAA \(European Union agency for asylum\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases](#)

[NEMIS: newsletter on European migration issues](#)

NEAIS: newsletter on European asylum issues

NEFIS: newsletter on European free movement issues

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- EUAA (asiel en migratie)
- Dicta (asiel en migratie)
- European database of asylum law (asiel en migratie)
- Statelessness Case Law Database (sinds juli 2021)
- EDAL – European database of asylum law
- Refworld UNHCR
- FRA (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- EFRIS
- HUDOC (EHRM)
  - HUDOC - Part I - Simple search - EN (ECHR-CEDH) - YouTube
- HUDOC User Manual
- Social Security Coordination Regulations database

NL zaken bij het HvJEU

datum	zaaknr.	naam	NL verwijzing	conclusie	arrest	einduitspraak	onderwerp
20-6	C-540/22	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	<u>ECLI:NL:RBDHA:2022:8164</u>		<u>ECLI:EU:C:2024:530</u>		Vrij verkeer van diensten; derdelander werknemers – Terbeschikkingstelling werknemers
11-6	C-646/21	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	<u>ECLI:NL:RBDHA:2021:11524</u>		<u>ECLI:EU:C:2024:487</u>		Asiel en migratie; Internationale bescherming; verwestering
10-6	C-549/22	Raad van bestuur van de SVB	<u>ECLI:NL:CRVB:2022:1793</u>			<u>ECLI:NL:CRVB:2024:1194</u>	SZ; export nabestaandenuitkering
6-6	C-158/23	Keeren	<u>ECLI:NL:RVS:2023:975</u>	<u>ECLI:EU:C:2024:461</u>			Asiel en migratie; inburgeringsexamen en kosten
6-6	C-264/23	Booking	<u>ECLI:NL:RBAMS:2023:1242</u>	<u>ECLI:EU:C:2024:470</u>			Mededinging; prijspariteiten;

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de [Wiki Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Datum	Instantie	ECLI	Onderwerp	Zaaknr.	naam
21.6.24	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2024:922	Sancties Rusland		
21.6.24	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2024:931 (voornemen)	Geneesmiddelenrichtlijn		
20.6.24	Rb. Den Haag, zittingsplaats Roermond	ECLI:NL:RBDHA:2024:9590	Asiel en migratie; Terugkeerbesluit; Christen uit Pakistan; geloofwaardigheid; toegang tot dossier		
4.6.24	Rb. Den Haag, zittingsplaats Roermond	ECLI:NL:RBDHA:2024:8499	Asiel en migratie; bewaring ; "schottentheorie"	C-387/24 PPU	Bouskoura

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op [rechtspraak.nl](#).

Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp
11.6.24	Inadmissible	Smalhout	4597/23	1, Eerste Protocol; 11, twaalfde Protocol, 6 EVRM, 14 EVRM	Eigendomsrecht; Regeling individueel Joods moreel rechtsherstel
18.6.24	Gecommuniceerde zaak	Ziada	613/24	6 EVRM	Toegang tot de rechter
21.6.24	Gecommuniceerde zaak	Hofstede e.a.	26424/23	11 EVRM	Recht op vreedzame vergadering; Gebiedsverbod ; Extinction Rebellion

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van de rechtbank. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice ([ECHRblog](#))

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Advisory opinion
6.2.24	Roemenië	Eigendomsrecht en recht op eerlijk proces; inbeslagneming van som geld van ambtenaar	Artikel 6 EVRM	P16-2024-001	26.6.24 Afwijzing van het verzoek
13.4.23	België	Godsdienstvrijheid	Artikel 9 EVRM	P16-2023-001 Persbericht 16.5.23	ADVISORY OPINION 14.12.2003
10.10.22	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	Artikelen 6 en 8 EVRM	P16-2022-001 Persbericht 8.11.22	ADVISORY OPINION 13.4.23 persbericht
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	P16-2021-002 Persbericht 2.6.21	ADVISORY OPINION 13.7.22
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	P16-2021-001 Persbericht 12.5.21	ADVISORY OPINION 26.4.2022

19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	<u>persbericht</u> 4.12.2020	<u>Persbericht:</u> afwijzing van het verzoek 1.3.2021
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	P16-2020-002 <u>Persbericht</u> 28.1.21	<u>ADVISORY OPINION</u> 8.4.2022 <u>persbericht</u>
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling - Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	P16-2019 -001	<u>ADVISORY OPINION</u> 29.5.2020 <u>persbericht</u>
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	P16-2018-001	<u>ADVISORY OPINION</u> 10.4.2019 <u>Menneson t.</u> <u>Frankrijk</u>